Juan Goytisolo

Resac

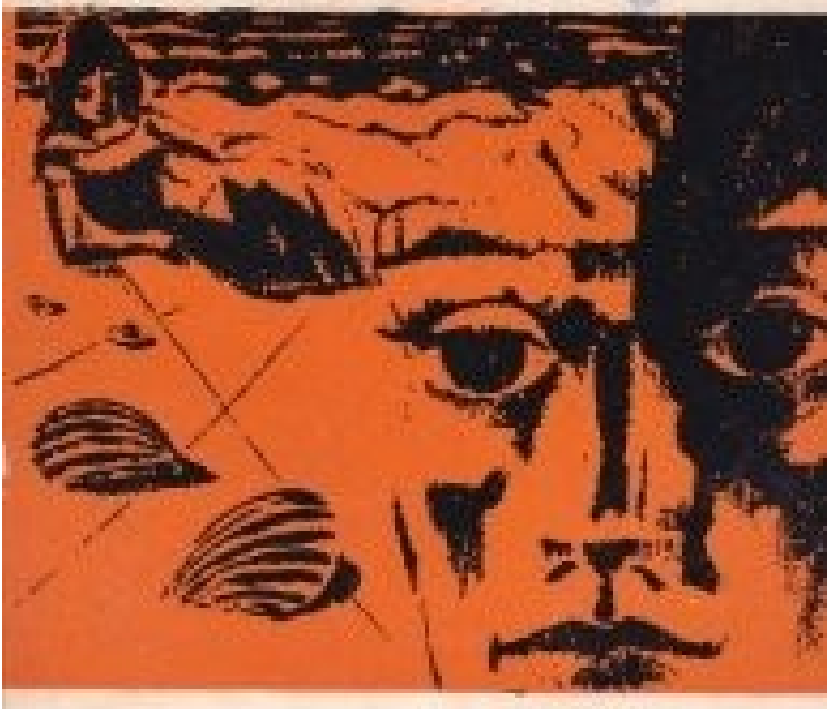

Colecţia Meridiane

Juan Goytisolo
LA RESACA
Libreria Española, Paris, 1961

Juan Goytisolo
Resac

În româneşte de *Cristina Isbăşescu*
Cuvânt înainte de *Vasile Nicolescu*

Editura pentru Literatură Universală
Bucureşti – 1966

UN CÂNTEC SUBTERAN AL SPERANŢEI

Poetul Gabriel Celaya, autorul unor răscolitoare imnuri închinate poporului său, *Lui Sancho Panza, Spania în picioare,* concentra într-unul din popularele şi neuitatele sale *Cântece iberice* sentimentele care animă creaţia celei mai bune părţi a scriitorilor spanioli contemporani:

Îţi scriu dintr-un port,
de pe-un ţărm sfâşiat,
dintr-un ţinut fără dinţi, fără pleoape şi lacrimi.
Îţi scriu o dată cu morţii pentru cei care-s vii,
pentru cei care suferă, pentru cei care luptă.
Puţină bucurie a mai rămas în Spania noastră,
dar, vezi, noi sperăm.

Un mesaj uman cu mare forţă de iradiere în conştiinţa luptătoare a Spaniei, un mesaj de încredere, de demnitate şi eroism, de îndemn şi speranţă. E ceea ce încearcă, cu întretăieri de respiraţie narativă, cu sincopări de ton, cu aglomerare de detalii, să sugereze şi Juan Goytisolo în romanul său *Resac.*

José María Castellet, prefaţatorul ediţiei franceze a romanului lui Goytisolo *Duelo en el Paraiso (Doliu la „Paradis")* făcând o analiză a romanului spaniol actual arată că, până în ultimii ani, „literatura spaniolă contemporană se caracteriza – între alte fenomene negative – prin penuria de autori de reală importanţă internaţională". Afirmaţia este argumentată prin trecerea în revistă a autorilor genului romanesc din „generaţia modernistă", şi cea a „dictaturii" care, în mod practic, n-au lăsat nimic în materie de roman, apoi pe aceia din generaţia războiului, cuprinzând scriitorii din perioada de creaţie suprapusă războiului civil şi celorlalte dificultăţi de

după el şi care, de asemenea, din punctul de vedere al creaţiilor epice în discuţie, are o importanţă minimă. Stăruind asupra ultimei subdiviziuni, criticul opina că viciul fundamental al majorităţii romancierilor din această generaţie rămâne lipsa unei culturi de bază în privinţa tehnicii, a procedeelor romanului contemporan şi neglijarea marilor teme ale literaturii mondiale de azi.

Plecând de la această realitate este uşor de înţeles de ce Castellet apreciază generaţia tinerilor romancieri (născuţi aproximativ între 1922 şi 1936) ca „posedând o cultură şi o grijă pentru meseria lor care nu se găseşte la romancierii din «generaţia războiului»". În caracterizarea rece, succintă, obiectivă a romanului spaniol anterior acestei epoci, este de fapt implicată aprecierea elogioasă a creaţiilor romaneşti ale ultimei generaţii, în fruntea căreia atât critica spaniolă, cât şi cea franceză au aşezat fără ezitare pe *Juan Goytisolo.*

În vârstă, azi, de numai 35 ani, tânărul romancier s-a făcut cunoscut în patria sa şi peste hotare printr-un număr impresionant de lucrări.

Aerul spontan, necompozit al prozelor sale – cu toată tehnica şi mijloacele de expresie evoluate – duc la concluzia că prozatorul are vocaţia scrisului în sânge, o vocaţie lăuntrică şi naturală.

Goytisolo şi-a făcut studiile la Barcelona şi Madrid, iar din 1957 locuieşte în Franţa, făcând însă frecvent popasuri în propria sa ţară. A făcut călătorii în Europa Occidentală şi America Latină.

Încă din vremea studenţiei sale, la Madrid, în 1954, când avea vârsta de 23 de ani, Goytisolo a publicat *Juego de manos (Joc de mâini)* tradusă trei ani mai târziu în limba franceză de M. E. Coindreau (traducător şi prefaţator şi al altora din romanele lui de mai târziu, şi căruia romancierul îi dedică în 1962 *Danses d'été /Dansuri de vară /).*

Consacrarea i-o aduce însă abia al doilea roman al său

Duelo en el Paraiso apărut în 1955, iar în versiunea franceză *(Deuil au Paradis* în tălmăcirea aceluiaşi Coindreau), în 1959.

Urmează apoi trilogia *La mañana efimera (Dimineaţa trecătoare)* cu volumele: *Fiestas (Sărbători), El Circo (Circul)* şi *La resaca* (prezentat acum cititorilor români sub titlul *Resac).*

În 1960 romancierul publică *Campos de Nijar (Câmpia Nijar),* în 1961 *La isla (Insula)* (tradusă în acelaşi an în limba franceză cu titlul *Chronique d'une île / Cronica unei insule /)* iar în 1962 patru volume: *La chanca* (apărută recent în limba română), *Fin de fiesta (Sfârşitul sărbătorii), Danses d'été* şi culegerea de nuvele *Para vivir aqui (Ca să trăieşti aici).*

Există părerea că primele sale patru romane, incluzând şi volumele I şi II ale trilogiei, ar reprezenta etapa căutărilor, a dezorientării sale pe care unii o şi numesc, impropriu, perioada adolescenţei.

Părere indiscutabil fragilă şi inconsistentă izvorâtă dintr-o aprehensiune faţă de începuturile creaţiei sale. În realitate însă – şi în această privinţă există o opinie mult mai solidă şi aproape unanimă după care *Doliu la „Paradis*" – al doilea în cronologia operei şi elaborat la începutul acestei prime etape – e unul dintre cele mai izbutite romane, profund ca viziune şi densitate poetică.

Evident, procesul lărgirii orizontului său sufletesc, acumularea observaţiilor sale de ordin psihologic şi social, nu pot fi puse la îndoială, dar nici delimitările prea tranşante nu sunt întotdeauna, prin ele însele, revelatorii.

La resaca, titlul celui de-al doilea roman al trilogiei, apărut şi în limba franceză cu titlul identic *Le ressac* – înseamnă talaz de apă, val uriaş care se formează prin revenirea violentă a apei atunci când se loveşte de un obstacol uriaş – resac.

Semnificativ prin el însuşi, titlul dezvăluie sensuri şi mai

bogate după lectura romanului. Se învolburează aici, ca o forţă care târăşte totul după ea, amărăciune şi deznădejde, resemnare şi furie, tristeţe nemărginită, dureri înăbuşite, revoltă şi speranţă, năzuinţa profund omenească – sistematic refuzată şi interzisă – spre o viaţă mai bună, spre puritate şi frumos, toate izbindu-se însă violent şi nemilos de obstacolul dur pe care îl reprezintă dictatura franchistă. Resacul sintetizează metaforic vorbind această voinţă, aspră şi eruptivă, e drept în viziunea lui Goytisolo încă tulbure, şi cu note pe alocuri poate sumbre, dar nu mai puţin omenească dacă o raportăm la condiţia de „Vale a plângerii" pe care o reprezintă, în mic, mahalaua barcelonă.

De un realism crud, zguduitor, acest trist roman al adolescenţei jefuite de conştiinţă şi sentiment se alcătuieşte din mici nuclee eroice, fără legături prea vizibile între ele, din mici şi rapide secvenţe de viaţă luate „pe viu", fără intenţii de compunere şi ordonare a detaliilor. Tehnica e a notaţiei crude, necruţătoare, a acumulării pe porţiuni restrânse a observaţiilor, şi a creării prin aceasta a senzaţiei de şoc, de biciuire a sensibilităţii cititorului cu situaţii iraţionale şi absurde în plan istoric. Borfaşi de rând, delicvenţi pierduţi iremediabil, cerşetori, prostituate, beţivi, demagogie şi fariseism dirijat, mizerie, cocioabe ameninţate să fie înghiţite de mormane de gunoaie – sunt componentele umane şi de atmosferă ale acestei proze amare. O existenţă larvară, atroce prin caracterul ei de „lucru obişnuit", în care toate miasmele impurităţii plutesc în voie încercuind şi sufocând conştiinţele. Şi tragismul e cu atât mai adânc cu cât umanitatea încercuită şi sufocată de aceste miasme cuprinde – în carte – mai ales adolescenţi şi copii, o categorie umană aflată la prima mare răscruce a vieţii.

Provenind poate dintr-o înclinaţie temperamentală şi de intuiţie psihologică, de predilecţie specifică, orientarea

către această zonă sufletească a adolescenţei e semnificativă şi importantă mai ales prin efectul ei artistic, prin avertismentul moral şi estetic pe care îl presupune. Tânărul prozator revine întotdeauna cu afecţiune şi înţelegere, cu intuiţie sigură de cele mai multe ori către acelaşi univers, cu tulburările, frământările şi necazurile lui, cu candoarea şi lipsa de discernământ între bine şi rău proprii mai ales perioadei marilor prefaceri ale adolescenţei. Chiar în 1962, în *Danses d'été* (Gallimard, 1964) investigaţia psihologică a autorului se exercită urmărind una şi aceeaşi problemă, una şi aceeaşi atmosferă de viaţă din patru unghiuri de vedere deosebite – lucrurile fiind povestite pe lângă două personaje adulte întâi de un copil şi apoi de o adolescentă.

Victime inconştiente şi nevinovate ale unor condiţii de viaţă monstruoase, ale unor împrejurări determinate de regimul dictatorial franchist, eroii *Resacului,* tinerii mai ales, se zbat dureros împinşi de hazard dintr-un loc într-altul, dintr-o dramă în alta, fără posibilitate de salvare, de întrezărire a unei soluţii salvatoare. Cine sunt în realitate aceşti copii? Greutatea protestului pe care îl lansează Goytisolo e cu atât mai revelatorie pentru substanţa romanului său. Aceste victime, aceşti copii condamnaţi la „aventură" au o obârşie şi o biografie certe: toţi sunt fără părinţi. Toţi sunt fiii unor luptători împuşcaţi de franchişti după revoluţie, fii ai unor mame care au murit de groaza uciderii soţilor lor, copii născuţi printre bombardamente, incendii, asasinate, foamete. Condamnarea la „aventură", răzbunarea atroce, iraţională a tiraniei exercitată asupra copiilor – pare a sugera romancierul – e în fond o a doua condamnare la moarte împotriva celor care s-au opus regimului absolutist al lui Franco. Reflex al năzuinţei de a stăvili valul uriaş al revoltei maselor această sentinţă perpetuă se dovedeşte prin confruntarea cu realitatea iluzorie: forţa regeneratoare a poporului, rezistenţa lui

morală sunt infinite. Dovadă limpede, lupta crescândă a maselor populare spaniole însufleţite de idealul înalt de justiţie socială şi libertate al comuniştilor.

Dar să ne întoarcem la realitatea lăuntrică a acestui roman, la problematica lui umană.

Importanţa în ordine psihologică şi socială a cărţii lui Goytisolo reiese în fond din urmărirea nuanţată, evitând tezismul simplist şi schema facilă a procesului complex pe care îl străbat eroii în condiţiile amintite. Regresiune, pulverizare şi alienare sufletească? Da şi nu. Romancierul filmează „bolgia" unei societăţi anacronice în străfundurile căreia se zbat într-o dureroasă inconştienţă cei cărora li s-a refuzat cea mai elementară condiţie umană: copiii, adolescenţii. Cel mai semnificativ din acest punct de vedere este destinul tânărului, fermecătorului „cu ochi de luceferi" Antonio, de o frumuseţe neobişnuită, nutrind o adâncă repulsie faţă de „urâtul" social în care trăieşte, încercând o evaziune din cadrele lui, din condiţia sa umilă şi înjositoare – şi străbătând din această cauză cumplite avataruri sufleteşti şi morale – şi care îşi păstrează în realitate o zonă de puritate adolescentină nealterată, o candoare şi o limpezime lăuntrică instinctiv superioare. Urmărind linia agitată a destinului său, autorul realizează în fond un *„traveling"* al vieţii întregii mahalale barceloneze, al vieţii desfăşurate în barăcile insalubre, mizere, cufundate într-un imens gunoier citadin.

Iluminând zigzagurile sufleteşti ale lui Antonio, căderile şi revenirile sale, încărcându-l sufleteşte cu *sentimentul* imposibilităţii degradării lui definitive, menţinându-i în spirit o zonă salvatoare de lumină şi castitate, Goytisolo relevă în eroul său o fizionomie umană tulburătoare şi pură în dramatismul ei. „Cedările" lui Antonio, exterioare în ultimă instanţă, şi numai aparent sugerând regresiunea, sunt în fond rezultatul acestui asediu împotriva spiritului, împotriva unei condiţii umane normale pe care îl exercită

propaganda mincinoasă oficială. În complicitate cu cea religioasă, găunoasă şi absurdă.

De altfel, încadraţi sau nu în bande, toţi copiii mahalalei se zbat în aceeaşi mizerie materială şi sufletească. Cuprinderea lor într-o instituţie instructiv-educativă apare ici-colo doar ca un deziderat utopic la care practic nu ajunge niciunul. Singura influenţă educativă organizată care se exercită asupra lor este – în afară de cea a bisericii – propaganda politică oficială. Dar minciuna fie ea religioasă, fie strict politică nu reuşeşte să-i ademenească nici pe aceia care au fost crescuţi într-un spirit mai conciliant, mai de compromis cu oficialităţile. Fiul lui Saturio, crescut de tatăl său în „izolare” totală faţă de mediu, cu intenţia de a-l „forma” pentru şcoală este ales să ţină cuvântarea de bun sosit în faţa unui delegat oficial, la o solemnitate migălos pregătită. Dar în momentul culminant copilul intuieşte brusc toată ipocrizia şi falsitatea momentului şi nu mai reuşeşte decât sa îngaime tristul adevăr: „— Domnule delegat... Suntem săraci... Tatăl meu...” Foaia cu discursul îi alunecase dintre degete.

În construcţia romanului său, Goytisolo suprapune acestei categorii o serie de personaje adulte, unele din carne şi oase – cum este Giner – personaje încărcate cu o anume conştiinţă a dezastrului în care se mişcă, cu o anume luciditate şi responsabilitate, categorie prin care se sugerează, din păcate încă confuz şi timid, căile posibile ale salvării. Frământările lui Giner relevă în intenţiile autorului căutările înfrigurate ale unei largi categorii umane. Muncitor cu o conştiinţă avansată şi care luptase pentru drepturile tovarăşilor săi – pricină din care stătuse patru ani de zile la închisoare – Giner e preocupat constant de ideea unităţii muncitoreşti: cum se poate, reflectează el cu disperată amărăciune, ca până şi albinele strânse laolaltă să facă un roi, iar cei 10 000 de muncitori din această mahala afurisită să stea fiecare închistat în

găoacea lui şi să nu se poată organiza?

După anii de temniţă, întors acasă, îşi găseşte soţia înverşunată împotriva umilinţelor îndurate, nu împotriva celor vinovaţi – pe care nici nu reuşea să-i identifice – ci împotriva lui, reproşându-i o imposibilitate: faptul că n-a ştiut să plece capul în faţa autorităţilor. Drama lui Giner este însă cu atât mai sfâşietoare cu cât propriii săi copii au fost crescuţi în aceeaşi mentalitate. Fără a avea vigoarea şi neavând clarviziunea unui luptător încercat, el nu reuşeşte să limpezească nici măcar atmosfera din propria-i familie, lăsându-se terorizat de ameninţarea permanentă a soţiei că-l va denunţa autorităţilor... În acest context prietenia lui, uşor exaltată, pentru Emilio, care se expatriase în Franţa, e singura compensaţie. Dar nici acesta nu-l salvează: Emilio se întoarce din Franţa, îi mai întăreşte speranţele, îi mai limpezeşte parcă ţelurile, dar încercarea lui de a organiza sindicatul, într-o întâlnire de mici proporţii, eşuează. Se înverşunează împotrivindu-se poliţiştilor care evacuau cu sila un bătrân – şi este arestat.

Împletind simbolic destinele celor două categorii umane amintite, asociindu-le, situându-le pe fondul aceleiaşi drame sociale, romancierul avertizează asupra unui destin comun al Spaniei contemporane: destinul celor striviţi, brutalizaţi dar care instinctiv sau lucid, cu spiritele învolburate de revoltă, se gândesc să-şi depăşească condiţia de viaţă, să sfarme, ca talazul nervos şi tulbure al mării, zidul întunecat al dictaturii.

Judecată din punctul de vedere al perspectivei pe care o dă scriitorul acestei umanităţi ultragiate, cartea lui Goytisolo rămâne totuşi mai puţin convingătoare. Sondarea obstinată a unor psihologii morbide, obsesia detaliilor, scormonirea cu predilecţie într-o zonă larvar-sufletească a eroilor, pierzând din vedere sensul general istoric al faptelor, relevă unele accente deviate în dorinţa de răsfrângere a esenţialului. Viziunea sumbră, pesimistă,

lipsa unor tipuri umane purtătoare ale conştiinţei avansate a secolului nostru se resimte chiar în caracterul mai estompat şi schematic al eroilor puşi să exprime mesajul său, credo-ul său social şi politic. Ironic la adresa acelor conştiinţe înapoiate, prin replica Aragonezului, după care unii văd în socialism „anarhie" şi „totul pe gratis", Goytisolo nu construieşte în contrast cu această mentalitate figuri incoruptibile şi pure, tipuri superioare de luptători. Limitându-şi investigaţia la această lume încercuită şi înăbuşită, făcând radiografia mahalalei barceloneze, surprinzându-i tragismul, Goytisolo a pierdut din câmpul mare al observaţiei zonale infinit mai largi, de acţiune, de eroism, perspectiva limpede a luptei organizate a poporului său.

Semnificativ şi important în primul rând ca documentar uman şi social, desenând în contururi aspre contrastul tragic între opulenţa parazitară a burgheziei spaniole şi suferinţa, foametea, sărăcia oamenilor simpli, romanul reuşeşte totodată să sugereze – în limitele amintite – cu o forţă care e numai a artei autentice, că dincolo de înfrângeri, dincolo de spectacolul de mizerie şi oglinda neagră a mahalalei barceloneze există sentimentul unei agitaţii lăuntrice şi obscure dar puternice care se exprimă în ideea şi nevoia de solidaritate a muncitorimii. Această *posibilitate de eroism încă neexploatată* cum numeşte undeva Goytisolo *solidaritatea* este una din premisele mari ale victoriei. Şi tânărul romancier o subliniază în paginile acestei cărţi amare dar străbătută de speranţa mută, de foamea de lumină, adevăr şi dreptate.

VASILE NICOLESCU

Pot fi amestecaţi aici vagabondul,
cerşetorul de profesie şi răufăcătorul,
dar numai în general...

ZIARUL BARCELONEI
Marţi 26 februarie 1957

1

NICIUN CĂMIN FĂRĂ LUMINĂ, NICI UN SPANIOL FĂRĂ PÂINE. Scrisă cu uriaşe litere negre pe zidul gării, lozinca părea să străjuiască, trufaşă, viaţa întregii mahalale. Oriîncotro te-ai fi întors, era de ajuns să ridici puţin ochii pentru ca privirea să se oprească asupra ei. Ceva mai sus, un avion cu reacţie brăzda, în plină viteză, cerul. Traiectoria lui – imensă – tăia spaţiul în două, asemeni unei dungi trase cu creta, şi se topea încet în albastrul nesfârşit, ca dâra de spumă a unui vapor.

Ameţit de lumină, Antonio lăsă capul în jos şi porni pe prima străduţă spre plajă. Era duminică şi, în piaţa pietruită care se întindea în faţa cocioabelor, sute de oameni fără nicio îndeletnicire se prăjeau la soare, ca nişte şopârle: grupuri de bărbaţi arşi de soare, numai în cămăşi şi cu şepcile trase pe ochi, care jucau *tute*[1] sau *julepe*[2]; femei bătrâne şi gârbovite, care se apărau de razele orbitoare ale soarelui cu viziere grosolane făcute din hârtie de ziar; ştrengari sprinteni şi pe jumătate goi, care se fugăreau printre dărâmături, urmărindu-se cu revolvere imaginare până la marginea gropii pentru gunoaie.

Barăcile aveau, toate, aproape aceeaşi înălţime şi cele mai multe dintre ele erau văruite. Unele, mai ţanţoşe, ofereau privirii câte un acoperiş arătos de ţiglă, câte o uşă de lemn ieftin şi ghivece cu muşcate şi zorele. Cea mai mare parte erau însă construite din resturi, din cărămizi şi pietre de diferite forme şi culori, ba chiar, uneori, din bucăţi de tablă. Profitând de soare, locuitorii lor stăteau de palavre, moţăiau, lucrau şi mâncau sub cerul liber. În faţa barăcii de lângă haznale, un plod cu piciorul legat cu sfoară de uşa casei se târa de-a buşilea prin ţărână.

Antonio hoinări prin toată piaţa, fără nicio ţintă precisă.

---

1 Joc de cărţi.

2 Joc de cărţi.

Trăncăneala zgomotoasă a difuzoarelor producea o larmă infernală. Programele diferite, retransmise cu intensitate maximă, îşi azvârleau unul altuia strigăte fără rost, ca într-o înfierbântată discuţie între surzi, monotonă şi fără sfârşit. Aerul era îmbâcsit de cele mai felurite mirosuri: miasme de carne stricată şi arome de friptură, care se amestecau cu duhoarea gunoaielor şi a haznalelor şi se diluau în atmosfera călduţă şi aproape pâcloasă.

Băiatul se aşează pe un morman de moloz, cu spatele la soare. Alături de el, un bătrân îmbrăcat într-un palton slinos îşi tăia unghiile de la picioare. Doi cerşetori răscoleau gunoiul cu toiegele.

Pe marginea străzii, patru oameni improvizaseră o masă de joc pe un butoi vechi de vin.

— Şi eu spun că le-ai măsluit.

— Minţi!

Antonio îi privi cu atenţie. Un ţigan se ridicase de pe cauciucul de automobil care-i slujea drept scaun şi arăta furios spre flăcăul blond care dăduse cărţile.

— Ăsta m-a luat drept un fraier...

— Ticălosule!

Într-una din barăcile vecine, cineva încercă strunele unei chitare. Vocea înflăcărată a unui spicher anunţă un program de mambouri. O fată cu rochie de dansatoare îşi făcu apariţia în uşa casei şi începu să bată ritmic din palme. Şi, în clipa aceea, când vacarmul alcătuit din arpegii de chitară, glasuri, muzică şi strigăte ameninţa să atingă paroxismul, spectacolul suferi o schimbare neaşteptată.

— Şase!

Un băieţandru cu o cămăşuţă de un albastru spălăcit îi zărise în pasaj şi dăduse alarma. Erau trei, lămuri el, doi mai mititei şi unul înalt şi adus de spate, şi veneau ocolind hârtoapele de pe drum, urmăriţi de vreo doisprezece copii.

Antonio privi în jur, plin de mirare. O femeie strângea în

grabă rufele de pe frânghie, iar cei patru jucători aşezaţi în jurul butoiului întrerupseră partida de cărţi.

— Ei, bă... Păzeşte cărţile.

— Scoate biştarii.

— Şterge-o... *Peseta* e a mea.

Puştiul cu cămăşuţa spălăcită alerga de-a lungul străzii, anunţând tuturor vestea. Femeia cu rufele ieşi în piaţă şi începu să-şi strige odrasla.

Antonio se ridică în picioare şi privi spre colină. Vizitatorii îşi făceau cu greutate drum printre băltoace, asaltaţi de o puzderie de puşti zdrenţăroşi. Cotind la dreapta, spre centrul mahalalei, refăceau, în mijlocul aşteptării generale, vechiul lor itinerar duminical.

— Cică le şi-mpart.

— Ce?

— Hainele.

Femeile se iţeau curioase în uşile cocioabelor. Unele, mai nerăbdătoare, alergară în întâmpinarea alaiului, urmate de un roi de ţânci. Dar străinii îşi şi făcuseră apariţia în piaţă; supunându-se parcă unei porunci, difuzoarele amuţiră pe dată, fata cu rochie de dansatoare încetă să bată din palme, iar cei patru care jucau şi beau făcură să dispară cărţile şi garafele şi arborară o atitudine resemnată şi demnă.

Cortegiul se opri în faţa cârciumii şi un băiat care căra un geamantan de piele ceru, printr-un gest inspirat al mâinii, să se facă linişte. Timp de câteva clipe, străinii schimbară între ei impresii, în şoaptă. În mijlocul cercului de gură-cască, sutanele lor străluceau în soare, negre şi curate.

— Unde stă Saturio? rosti, în sfârşit, cel mai înalt.

Întrebarea păru să spargă gheaţa şi feţele curioşilor se luminară, ca înviorate de speranţă.

— Pe aici, răspunseră câteva glasuri în acelaşi timp.

Înainte de a continua, părintele făcu o mică pauză. Cu

gesturi cumpătate scoase din buzunar o batistă şi şterse sudoarea care-i scălda faţa.

— Peste câteva săptămâni, spuse, Preasfânta Noastră Maică Biserica sărbătoreşte cu mare solemnitate ceremonia Sfintelor Paşti. O veche tradiţie creştină, care dăinuieşte din vremea nefericită a Persecuţiilor, cere ca toţi copiii având vârsta de a primi împărtăşania să o primească tocmai în această zi. Duminica viitoare ca şi în anii trecuţi, catiheţii vor începe un ciclu pregătitor. Micuţii care vor asista la acest ciclu vor primi iniţierea necesară pentru a se apropia de Domnul Dumnezeul Nostru cu pregătirea spirituală cerută de un eveniment atât de măreţ. Toate familiile ai căror copii n-au primit încă pe Domnul Dumnezeul Nostru în Sfânta Împărtăşanie sunt invitate în mod cordial, să participe la această acţiune sacră, înscrierile se fac în casa lui Saturio, începând din acest moment. Părintele Bueno va nota numele şi adresa micuţilor şi va răspunde la toate întrebările ce-i vor fi puse.

Preotul coborî glasul, considerând cuvântarea încheiată, dar cei care-l ascultaseră rămaseră ţintuiţi locului, ca şi cum ar fi aşteptat să mai urmeze şi o a doua parte. Ochii iscoditori şi neliniştiţi ai bătrânilor, femeilor şi copiilor examinau cu o insistenţă de neînţeles geamantanul de piele al catihetului.

— E ceva nelămurit? întrebă, surprins, părintele.

Câteva persoane tuşiră, fără a se încumeta să vorbească. În cele din urmă, un copil mărunţel şi negricios se apropie de geamantan şi-l trase pe catihet de mânecă.

— Ce aveţi înăuntru, domnule?

— Catehisme, răspunse cu voce gravă tânărul.

Cortegiul, cu preoţii, femeile, bătrânii şi copiii care-l alcătuiau, îşi reluă în mod solemn mersul. De la postul său de observaţie din piaţă, Antonio îi văzu cum se îndepărtau încet, îndreptându-se spre căsuţa lui Saturio.

Mahalaua îşi recăpătă, puţin câte puţin, aspectul obişnuit. Cei patru bărbaţi aşezaţi în jurul butoiului de vin scoaseră din nou cărţile şi garafele şi îşi continuară partida, printre certuri şi înjurături. Fata cu rochie de dansatoare reîncepu sa bată din palme şi cineva deschise la maximum un aparat de radio.

Antonio se ridică de pe grămada de moloz şi îşi continuă plimbarea, cu mâinile înfundate în buzunare.

Cu toate că-l zărise de la prima aruncătura de ochi – aşezat pe o banchetă, în faţa lui Giner – rămase câteva clipe nemişcat, fără a se hotărî să intre. În lumina soarelui, cârciuma Aragonezului se micşorase parcă şi mai mult. Ca şi mahalaua pe care o reprezenta şi o oglindea întru totul, părea un mozaic compus dintr-o infinitate de piese. Dalele şi plăcile de diverse forme şi culori, cărămizile şi pietrele de pavaj smulse din trotuare diferite erau martorele unei existenţe grele, pline de emoţii. Un şir de furturi şi mici învârteli făcute pe apucate mobilaseră interiorul cu banchete, scăunaşe şi mese. Pe o jumătate de duzină de butoaie, Aragonezul improvizase o tejghea. Tavanul era cârpit cu bucăţi de pânză gudronată şi când ploua se acoperea de umflături.

Cinci Bani dădu la o parte, cu un gest brusc, perdeaua de mărgele din faţa uşii şi se îndreptă spre masa unde îl zărise pe prietenul său. Abia ieşit din tură, de la garaj, Giner îşi juca partida zilnică, îmbrăcat încă în salopeta de culoare albastră. Cinzeacă părea să fi vegheat toată noaptea şi moţăia în faţa unei sticle de *manzanilla*[3]. Aşezaţi în colţul cel mai liniştit al tavernei, cei doi făceau să ţăcăne, fără grabă, pietrele dominoului.

Cinci Bani strânse mâna lui Giner şi se aşeză lângă fereastră. După o amănunţită deliberare, îşi stabilise în sfârşit planul de acţiune. Cinzeacă se foi nervos pe banchetă şi-l cercetă cu ochii injectaţi.

— Bună ziua, spuse el.

Cinci Bani nu răspunse. Hotărât să ignoreze existenţa prietenului său, se prefăcea că nici măcar nu-l vede, ca şi cum ar fi fost absorbit de contemplarea unui obiect aflat în spatele acestuia.

Cinzeacă se juca cu sticla de *manzanilla*, dornic de a-i atrage atenţia. Fără să-l bage în seamă, Cinci Bani se ridică şi-i ceru Aragonezului ulciorul cu apă.

---

3 Vin alb de Andaluzia.

Când se întoarse, surâse cu dispreţ şi-şi frecă mâinile, de parcă ar fi fost în cea mai bună dispoziţie posibilă. Giner îl urmărea plin de nelinişte. Palid, cu cearcăne la ochi, Cinzeacă începu să amestece pietrele dominoului, neîndrăznind să-l privească.

— Când ai venit tu, tocmai vorbeam despre Emilio, spuse Giner, punând capăt tăcerii. Azi dimineaţă am primit o scrisoare de la el.

— Ce scrie?

Fără a înceta să-l fixeze pe Cinzeacă, Cinci Bani sorbi o înghiţitură din ulcior.

— Stai niţel. Şi Giner începu să scotocească prin buzunare, căutând scrisoarea. Mi se pare că o am la mine.

O găsi în sfârşit, printre hârtiile din vestă şi, înainte de a începe să citească, îi întinse o fotografie. În ea, un Emilio necunoscut, radios, se prăjea la soare, aşezat pe gărduleţul unei grădini.

— El e? exclamă uimit Cinci Bani.

— În carne şi oase, răspunse Giner, zâmbind.

Uitând pentru moment de Cinzeacă, Cinci Bani examină fotografia, încremenit de mirare.

— Nu se poate...

— Şi asta încă nu-i nimic... Stai să vezi ce zice.

Giner se asigură întâi că nu trage nimeni cu urechea şi apoi începu să citească cu voce scăzută:

— „... De mai bine de şase luni lucrez într-o întreprindere de construcţii... Aproape jumătate din muncitori sunt spanioli... Sindicatul ne apără de minune... Săptămâna trecută am făcut trei zile de grevă...”

Cinci Bani nu-i acorda nicio atenţie. Fascinat de Emilio, cel din fotografie, continua să-l analizeze, temându-se de vreo păcăleală.

— Îmi aduc aminte de ziua când a plecat; parcă a fost ieri... spuse el, înghiţind în sec. Cu haine de împrumut, ca noi toţi... Fără o para chioară în buzunar...

Giner continua să citească scrisoarea, cu faţa transfigurată.

— Era un prăpădit, ca şi mine… îl întrerupse din nou Cinci Bani. Îl cunosc de când era atâtica…

— Emilio s-a îmbogăţit mulţumită mie, interveni Cinzeacă pe neaşteptate, cu glasul liniştit.

Scăpând fotografia pe masă, Cinci Bani îl privi plin de uimire.

— Mulţumită ţie?

— Da, afirmă prietenul său, dând din cap. Mereu îi spuneam: tu, care eşti burlac şi n-ai familie, ar trebui s-o ştergi. În Franţa ai putea trăi ca un domn, pe când aici o să fii toată viaţa un coate-goale. Apucă gâtul sticlei şi îşi turnă un pahar de *manzanilla.* Chiar aşa i-am spus, cu cuvintele astea.

— Toţi ne aducem aminte cât se poate de bine, îl asigură Cinci Bani.

— Emilio, îi spuneam, îţi vorbesc ca unui frate. Un om tânăr şi întreprinzător ca tine e dator să-şi încerce norocul. În Franţa e Republică… Au să-ţi dea cu siguranţă de lucru.

— Şi el te-a ascultat.

— Da, m-a ascultat. Ultima oară când am stat de vorbă, jur pe maică-mea, eram chiar la masa asta şi mi-a spus: „Cinzeacă, m-ai convins… Aici n-o să pot niciodată să-mi croiesc un drum… O şterg…”

— Presupun că a plecat chiar în aceeaşi zi… Vocea lui Cinci Bani era aproape gâtuită de furie.

— Da, confirmă Cinzeacă triumfător. M-a rugat să-l conduc la gară şi şi-a luat un bilet pentru Paris.

— Credeam că i l-ai plătit tu…

Cinzeacă se făcu că nu observă zeflemeaua din cuvintele lui Cinci Bani.

— Eu am fost cel care l-a hotărât să plece, repetă el. Dacă n-o făceam eu, şi azi ar fi umblat pe-aicea, mort de foame.

Cinci Bani sorbi iarăşi din ulcior. Cunoştea foarte bine slăbiciunea prietenului său pentru scorneli, şi ştia cum să-i pună frâu.

— Dacă erai atât de sigur că o să se îmbogăţească, îl înţepă Cinci Bani, aş vrea să ştiu de ce nu te-ai dus şi tu cu el.

— Pentru că eu nu eram liber ca el, replică Cinzeacă, plin de demnitate. Eu am nevastă şi copil.

— Aa, aşa... Cinci Bani schimbă intonaţia vocii: Familia te-a reţinut.

— Da, domnule.

— Nevasta şi copilul.

— Da, domnule.

Cinci Bani izbucni într-un râs sec, care răsună ca scrâşnetul unui cauciuc de automobil.

— Asta chiar că-i bună... În viaţa mea n-am auzit una mai tare, pe cuvânt...

— Nu văd ce e de râs în asta, protestă Cinzeacă, ofensat.

Râsul lui Cinci Bani încetă tot atât de brusc cum izbucnise.

— A, nu?

Cu un mic efort, izbuti să dea glasului intonaţia care i se părea lui cea mai reuşită:

— Crezi că lumea nu vede că fiu-tău umblă în pielea goală, iar nevastă-ta se speteşte muncind...

— Ce fac nevasta şi copilul meu mă priveşte numai pe mine.

— ... Morţi de foame, bieţii de ei, în timp ce tatăl lor îşi bea banii prin cârciumi ordinare.

— Şi tu ţi-i bei pe-ai tăi, replică Cinzeacă. Şi tu îţi obligi nevasta să muncească şi-ţi laşi copiii în voia soartei...

— La mine e cu totul altceva. În casa mea eu sunt stăpânul... Dacă vreau să-mi cheltuiesc banii, îi cheltuiesc.

— Şi eu sunt stăpân în casa mea, şi-mi cheltuiesc banii după cum am chef.

— Dacă ai cheltui banii tăi, aşa cum spui, n-ar avea nimeni nicio pretenţie. Partea proastă e că-i înhaţi şi pe-ai altora.

Cinzeacă simţi îndată împunsătura.

— Ce vrei să spui? zise el.

Giner puse scrisoarea în plic cu un aer plictisit.

— Eu cred... începu el.

Dar niciunul din cei doi nu-l luă în seamă.

— Când sunt fără un chior în buzunar, nu mă ţin de coada nimănui ca să mă invite, spuse Cinci Bani.

— Eu nu mă ţin de coada nimănui şi nu pun pe nimeni să-mi plătească, replică tovarăşul său. Tu mi-ai dat de băut. Eu nici n-aveam poftă, dacă vrei să ştii.

— Aşa, mai fă acum şi pe martirul... Te pomeneşti că ai tras la măsea fiindcă te-am silit eu...

— Eu stăteam într-un colţ fără să spun o vorbă şi tu te-ai aşezat în faţa mea...

— Las-o baltă... Dacă ai dat în bară o dată, cel puţin ţine-ţi fleanca...

— Toată cârciuma era goală, i se adresă Cinzeacă lui Giner, pe punctul de a izbucni în plâns, şi a venit tocmai la masa mea, să mă-ntărâte...

— Să te-ntărât sau nu, nu ştiu; tot ce ştiu e că, până să mă trezesc eu, domnul mi-a băut toţi banii, aşa că mandea s-a pomenit azvârlit în stradă ca un câine, şi scuturat de ultimul sfanţ.

— El m-a pus să beau... Eu eram după o beţie pe cinste şi fără să-mi dau seama...

— Un profitor, asta eşti!... Un prieten prefăcut.

Cinzeacă lăsă capul în jos, înfrânt. Două lacrimi, strălucitoare ca două picături de ploaie, alunecară pe obrajii lui scofâlciţi.

— Nu sunt un prieten prefăcut şi nici nu profit de pe urma nimănui, spuse el. Sunt sărac, dar am şi eu principiile mele...

Cinci Bani îl privea satisfăcut.

— Un milog, vrei să spui... Un pungaş care profită de neatenţia altora. Se întoarse către Giner, luându-l drept martor. Acest domn, când şparleşte de pe undeva douăzeci de *duros,* în loc să-i împartă cu prietenii, ca orice bun creştin, se duce să-i bea de unul singur.

— Nu-i adevărat... Te-am căutat toată noaptea... Şi nu te-am găsit...

— Şi nu m-ai găsit... Cinci Bani râse sarcastic. Parcă n-aş şti că de fiecare dată când câştigă ceva parale, domnul se face nevăzut ca să nu fie nevoit să mă invite.

— Întreabă-l pe Cartagena, dacă nu mă crezi... Spune-i şi tu dacă n-am trecut de peste zece ori pe la bar...

— N-am nevoie să întreb pe nimeni ca să ştiu că minţi.

Cinzeacă începu să se scotocească prin buzunare cu gesturi de beţiv. În cele din urmă, descoperi portofelul şi i-l întinse cu o mână tremurătoare.

— Poftim... Ia-ţi-l... Ţi-l dăruiesc...

— A, asta nu... exclamă prietenul lui. Bani care cine ştie de unde vin?... În ruptul capului!

Cu un gest patetic, Cinzeacă îi arătă mâna stângă, cu falangele arătătorului şi degetului mare tăiate.

— Sunt bani cinstiţi, declară el solemn, între două sughiţuri. Mi i-au dat de la Ajutorul Reciproc... Pentru degete... Şi îşi pipăi degetele, de parcă ar fi vrut să se asigure că nu-i crescuseră la loc.

— Şi asta numeşti tu bani cinstiţi? întrebă scârbit Cinci Bani. Ar trebui să-ţi fie ruşine, pe cuvântul meu, să exploatezi Ajutorul Reciproc pentru asemenea prostie.

Cinzeacă izbucni într-un plâns deznădăjduit, cu sughiţuri.

— Înainte erau lungi, ca şi celelalte... întregi-întreguţe... Cu unghie cu tot...

— Cu unghie cu tot... Tare aş vrea să ştiu la ce naiba ţi-ar folosi unghiile... Astea-s pentru filfizonii care nu

muncesc şi care toată ziua n-au altă treabă decât să se dichisească... Da' nişte bieţi prăpădiţi, lihniţi de foame, ca tine şi ca mine... Ori cu unghii, ori fără unghii, tot un drac e, ascultă ce-ţi spun eu...

Cinci Bani îşi plimbă privirea jur-împrejur, aşteptând aprobarea auditoriului. Apoi mai bău o înghiţitură din ulciorul care se afla tot pe masă.

— Chiar dacă am umbla prin lume cu capetele tăiate, şi tot n-am suferi mai mult.

Cinzeacă nu răspunse. Cu fruntea plecată, îşi contempla cioturile degetelor, amărât şi pocăit.

Băutorii de la tejghea reînnodară, încetul cu încetul, conversaţia întreruptă. După câteva clipe, Giner îşi luă rămas bun şi ieşi. La masă rămaseră cei doi, faţă în faţă, având alături ispititoarea sticlă de *manzanilla.*

Trecu un minut, apoi încă unul şi încă unul; în tăcere, fără ca niciunul din ei să spună o vorbă, în cele din urmă, privirile li se încrucişară timid. Cinci Bani se uita, cu gâtlejul uscat, la sticla de *manzanilla.* Şi o scânteiere de bucurie lumină ochii prietenului său.

— Poţi să bei, dacă vrei, murmură cu voce blândă Cinzeacă.

Cinci Bani nu refuză. Văzu expresia de îndrăgostit cu care-l privea Cinzeacă şi, luând sticla pe care acesta i-o oferea, îşi dădu seama că îl iertase pe de-a-ntregul.

— Termin-o tu, măi frăţioare, îi spuse Cinzeacă. Ieri am luat leafa şi azi e sărbătoare... Dacă vrei, ne îmbătăm la loc.

Dincolo de cârciuma Aragonezului, fâşia de pământ care-i găzduia pe locuitorii cartierului se îngusta din ce în ce mai mult, strânsă ca într-un cleşte de parapetul care mărginea calea ferată şi de plaja stâncoasă unde se vărsau haznalele.

După o scurtă vizită la baraca lui Saturio, Antonio ajunse la ruinele vechiului depozit. Amatorii de sport construiseră aici, cu ani în urmă, un teren pe care copiii îşi disputau, în fiecare săptămână, câte o partidă de fotbal. Fără a se hotărî încă să se înapoieze acasă, băiatul o porni, la întâmplare, printre grupurile de spectatori. Deodată, fulgerat de o presimţire, întoarse capul. Nevasta vânzătorului de icoane străbătuse şi ea mahalaua şi îl urmărea din nou, ca o somnambulă, la o distanţă prevăzătoare.

Odată, cu cel puţin două luni în urmă, Antonio se ciocnise de ea când ieşea de la şcoală. Femeia nu păruse să-i fi auzit scuzele, şi îl privise cu o expresie ciudată. De vârstă mijlocie, avea faţa ascuţită şi părul cenuşiu. Ochii, mari şi întunecaţi, făceau impresia că vor să străpungă totul cu privirea.

Din ziua aceea, Antonio o întâlnea de fiecare dată când ieşea pe stradă. Oriîncotro s-ar fi îndreptat, femeia se ţinea după el ca o umbră. Cu o zi înainte îl urmărise până la capătul stăvilarului şi, vreme de-o clipă, Antonio crezuse că o să-l acosteze. Dar femeia se oprise la o depărtare de vreo douăzeci de metri şi îl lăsase să plece fără să fi scos un cuvânt.

Antonio o privi cu ciudă. Arbitrul fluierase lovitură de pedeapsă împotriva echipei locale şi, profitând de agitaţia iscată, băiatul se făcu nevăzut pe una din străzile laterale. Dincolo de teren, cocioabele începeau să se rărească şi peisajul îşi schimba aspectul. Înconjurate de grădiniţe pretenţioase apărate de mărăciniş, sârmă ghimpată şi garduri cu spini, ultimele barăci se înşirau de-a lungul

plajei ca nişte căsuţe de păpuşi aşezate pe o tablă de şah colorată.

Configuraţia terenului favoriza fuga. Timp de câteva minute, Antonio alergă în direcţia mării, pe nişte străduţe întortocheate, care la ora aceea erau aproape pustii; când ajunse la limita de unde începea nisipul, se opri. Inima îi bătea cu putere din pricina goanei şi fruntea i se acoperise de sudoare. Deşi convins că femeia îi pierduse urma, întoarse totuşi capul să privească înapoi. Ceva mai liniştit, merse vreo douăzeci de metri pe nisip. Suspendat la zenit, soarele dogorea din ce în ce mai tare şi Antonio se aşează la umbră, sprijinit de o ladă de tablă.

Puţin mai departe, un băiat smead, cu înfăţişare de ţigan, citea o revistă ilustrată, ghemuit în faţa barăcii lui. Băiatul era îmbrăcat cu oarecare grijă: avea pantaloni bleumarin şi o bluză albă, tricotată; când întoarse pagina şi ridică ochii, trupul i se încordă ca cel al unui animal care adulmecă primejdia. O bandă de golani între cincisprezece şi şaisprezece ani îşi făcuse tocmai apariţia la capătul plajei şi se îndrepta spre terenul de fotbal, cu un aer obraznic şi provocator. Cu toate că îi despărţeau cam cincizeci de metri, băiatul rămase neclintit la locul său. Cei din grup nu se arătau nici ei prea grăbiţi să scurteze distanţa: ocolind gunoaiele deşertate aici de tomberoane, înaintau încet printre pietre, cu feţele congestionate de soare.

În fruntea lor, un vlăjgan blond, cu o şapcă neagră, mergea cu mâinile înfundate în buzunare şi cu un chiştoc stins în colţul gurii. Antonio îi privi mirat clapele buzunarelor, croite în formă de bardă, şi fruntea, însemnată de o cicatrice şerpuită. Îmbrăcat sărăcăcios, ca şi tovarăşii lui, purta o cămăşuţă scurtă, care cândva fusese probabil albastră, şi pantaloni pescăreşti, decoloraţi şi cârpiţi.

Când ajunse la o depărtare de vreo doisprezece metri, se

întoarse şi le făcu celorlalţi semn să aştepte. Fără să manifeste nicio nelinişte, băiatul cel smead continua să-şi citească revista. Şeful îl cercetă un timp, cu mâinile în şolduri, şi îşi drese de câteva ori glasul ca să-i atragă atenţia.

— La naiba, zise el, aţi văzut cine e aici? Legănându-se uşor parcurse şi spaţiul care-i mai despărţea. S-ar zice că e vechiul nostru prieten Jarque, băieţi...

— În orice caz, seamănă cu el ca două picături de apă, adăugă un băieţandru ras în cap. Este, fraţilor?

Ca la comandă, gaşca se strânse roată în jurul lui. Ghemuit la pământ, Jarque nici nu se clintea.

— Seamănă grozav, declară şeful. Ochii... Părul... Nasul... Fruntea... Bucăţică ruptă.

— Poate că e el, sugeră ţiganul, abia putând să-şi stăpânească râsul.

— Nu. Nu se poa', se prefăcu că se indignează şeful. Un prieten adevărat ca Jarque ne-ar fi dat bună ziua.

— Oricum, insistă ţiganul, n-avem ce pierde dacă-l întrebăm.

Şi, dat fiind că şeful nu dăduse nicio altă dispoziţie, îngenunche şi făcu o plecăciune adâncă:

— Înălţimea-voastră ar avea bunătatea să-mi spună cum se numeşte?

Urmă o pauză în timpul căreia toţi aşteptau în tăcere reacţia lui Jarque.

— Înălţimea-voastră e surdă, spuse băiatul ras în cap, văzând că nu primea niciun răspuns.

— Înălţimea-voastră e surdă, oarbă şi mută, conchise şeful.

Continua să-l contemple, cu mâinile în şolduri şi, pe neaşteptate, se descheie la pantaloni. Apoi, cu şliţul desfăcut, se îndreptă încet spre casa lui Jarque şi, în văzul tuturor, începu să urineze pe zid.

Antonio îşi puse palma streaşină la ochi, pentru a vedea

mai bine. Cu toate că în prima clipă pumnii lui Jarque se încleştaseră, ascultând parcă de o poruncă interioară, ochii lui nu se ridicară de pe revistă.

Băieţii din gaşcă urmăreau cu aviditate scena. Ca la păsările de pradă care simt mirosul sângelui, apropierea luptei făcuse să li se transfigureze chipurile.

— Botează-l şi pe el, Metralla.

— Stropeşte-i hainele.

— Udă-l să mai crească.

Însoţit de privirea admirativă a tuturor, şeful se îndreptă spre Jarque, cu mâinile în buzunare şi cu şliţul descheiat. Conştienţi de importanţa momentului, tovarăşii lui amuţiră. Numai Jarque se prefăcea că mai parcurge încă paginile revistei, dar tremurul mâinilor îl trăda.

— N-ar vrea înălţimea-voastră să-mi scuture stropii şi să mă încheie la loc? întrebă zâmbitor Metralla.

Jarque nu răspunse. Şiroind de sudoare, faţa lui strălucea în soare ca un geam proaspăt spălat.

— Dacă înălţimea-voastră nu vrea, continuă Metralla, înseamnă că înălţimea-voastră nu are tot ce-i trebuie şi este, pe deasupra, codoş, fecior de târfă şi scapet.

Iute ca fulgerul, îi smulse revista din mână, o rupse în două şi o azvârli jos. Jarque se ridică în picioare, cu faţa roşie ca focul.

— Termină o dată cu provocările, exclamă el, sau dacă nu, pe sufletul maică-mii... şi glasul i se înecă în gâtlej.

Metralla se întoarse către tovarăşii săi:

— Aţi văzut, băieţi?... Acuma ne şi ameninţă.

— Sunt singur şi fără nicio armă, spuse Jarque. Dacă eşti aşa de viteaz, pe cât vrei să pari, spune-le să se care.

— Nimeni n-o să se atingă de tine dacă nu vreau eu, răspunse Metralla.

Scoţând o mână din buzunar, îi întinse un cuţit îndoit. Văzându-l, prietenii aplaudară:

— Arde-i una să te ţină minte.

— Desenează-i obrajii cu cuţitul.

— Crestează-i mutra.

Jarque se uită în jur, încolţit. Pe plaja pustie, aerul era aproape pâclos. Soarele smulgea sclipiri din bucăţile de tablă şi luciri sticloase din grămezile de moloz. Abia înfiripat, strigătul îndepărtat al spectatorilor de la fotbal fu secerat brusc de o pală de vânt.

— Ce mai aştepţi?

Şeful îi întinse cuţitul cu un aer batjocoritor. Drept răspuns, Jarque îi arse un pumn zdravăn. Directa îl ajunse pe adversar drept în piept şi acesta fu silit să se dea câţiva paşi înapoi.

— Aha, vasăzică aşa stau lucrurile...

Metralla puse cuţitul la loc în buzunar şi aruncă şapca la pământ:

— Cum vrei... Dacă nu-ţi place şişul, atunci la trântă.

Urmaţi de restul bandei, se îndreptară spre plajă. Cu inima bătând să-i spargă pieptul, Antonio se luă după ei. Grupul se opri pe porţiunea de nisip de lângă ţărm; Antonio rămase în spatele lor, la o distanţă respectabilă.

Îndată ce locul fu ales, adversarii începură să se studieze cu atenţie, înainte de a trece la atac. Înconjuraţi de un cerc de spectatori, încinşi de căldura soarelui şi întărâtaţi la culme, păreau că pândesc un semnal pentru a începe lupta.

Deodată, sfărâmând vraja care-i ţinuse nemişcaţi, schimbară cu repeziciune o serie de lovituri, în mijlocul urletelor băieţilor din şleahtă, care-l asmuţeau în felul acesta pe tovarăşul lor.

Câtăva vreme, lupta rămase echilibrată. Jarque sărea sprinten dintr-o parte în alta, iar Metralla se tot învârtea în jurul lui fără a se putea desfăşura pe de-a-ntregul. În cele din urmă, şeful reuşi să-l apuce de umăr şi, încleştaţi strâns, se rostogoliră amândoi pe nisip.

Din acel moment, lupta se hotărî în favoarea lui

Metralla. După o încăierare rapidă în care, pe rând, fiecare din cei doi păru că este pe punctul de a fi învins, Metralla reuşi să se aşeze călare pe trupul duşmanului său. Jarque încercă zadarnic să se smulgă, prin opinteli violente. Metralla îl ţinea bine prins între genunchi, şi-l lăsa să se zbată ca să-l istovească mai repede. Apoi, încleştându-l cu genunchii astfel încât să nu se mai poată mişca, începu să-l lovească cu o înverşunare sălbatică.

Antonio urmărea traiectoria braţelor lui cu un amestec de fascinaţie şi groază. Metralla îşi înşfăcase adversarul de gât şi îl izbea cu capul de stânci. Faţa schimonosită şi plină de răni a acestuia nu părea să-i inspire niciun fel de milă. Eforturile lui Jarque de a se elibera erau din ce în ce mai slabe şi mai rare. La un moment dat, Metralla luă o piatră şi îl pocni de câteva ori cu ea peste faţă.

Antonio închise ochii şi apoi îi deschise din nou. Jarque avea sprânceana strivită şi gura însângerată. Urcat pe abdomenul lui, Metralla îl privea, cu faţa şiroind de sudoare. Băieţii din bandă urlau, cerând şi mai mult. Pentru a le face pe plac, Metralla târî până la ţărm trupul inert al lui Jarque şi-i cufundă capul în apă.

În clipa aceea, isteria tovarăşilor lui ajunse la paroxism. Ca dezlănţuiţi de un resort, se aplecară asupra celui căzut şi începură să-l zdrobească cu lovituri de pumni şi de picioare.

— Aşa... până i-or ieşi maţele...

— Nu-l lăsa, Metralla...

Când inima lui Antonio ajunsese pe punctul de a exploda, cineva zări la orizont pălăriile cu trei colţuri ale unor jandarmi.

— Atenţie... Sticleţii...

Lăsând între stânci trupul victimei, banda o luă la goană înspre zona forturilor, ale cărei ridicături de pământ înlesneau de minune fuga. Metralla alerga în urma lor, scuturându-şi nisipul de pe pantaloni.

După câteva clipe de îndoială, Antonio se sculă şi el. Şeful îşi uitase şapca pe nisip, şi băiatul traversă plaja să o ridice, sub razele necruţătoare ale soarelui. Ţinându-şi răsuflarea, se repezi în urma fugarilor, străbătând o reţea încâlcită de poteci străjuite de spini şi sârmă ghimpată. Pentru prima oară în viaţă nu se simţea sigur pe el şi mergea fără să ştie încotro îl vor duce paşii.

Strângând şapca între degete, lăsă în urmă ultimele grădini şi barăci. Aproape fără să-şi dea seama, se trezi sub podul căii ferate. Fugarii se opriseră aici ca să-şi tragă sufletul şi, la sosirea lui, îl cercetară cu vădită neîncredere.

— Ce dracu vrei? întrebă un băiat blond, înfigându-se în faţa lui, cu braţele încrucişate.

Şi, cu toate că îşi pregătise dinainte discursul, Antonio nu ştiu ce să răspundă. Obiect al ostilităţii tuturor celor de faţă, simţi, dintr-o dată, că n-are putere să mai rostească niciun cuvânt.

— Era pe plajă când am sosit noi, îl învinui unul.

— Eu l-am văzut alergând în urma noastră.

— E unul dintr-ăia crescuţi în puf. A venit până aici ca să ne spioneze.

Feţele le scăpărau, pline de ură. Băiatul cel blond scuipă într-o parte şi îl apucă brutal de rever.

— Hai, întinde-o, că de nu...

Duduitul trenului care trecea în momentul acela pe deasupra lor îl împiedică să-şi termine fraza.

Când se făcu din nou linişte, Metralla se postă între cei doi.

— Aşteaptă puţin, zise el, luându-şi şapca.

Timp de câteva clipe, care-i părură lui Antonio fără sfârşit, îl examină cu atenţia pe care un ţigan ar acorda-o cumpărării unui cal. Apoi, cu o mână puternică, îi ridică bărbia şi îl obligă să-l privească în faţă.

— Nu-ţi fie frică, puştiule, îi spuse.

Şi în mijlocul uimirii generale, îl luă cu prietenie pe după

umeri, iar apoi, ca şi cum acest gest l-ar fi făcut de fapt pe Antonio să înţeleagă tot ceea ce voia să-i spună, adăugă doar atât:

— Aici eşti între prieteni... Dacă vrei, poţi să fii tovarăşul nostru.

Plecând de la cârciuma Aragonezului, scoase încă o dată scrisoarea din buzunar şi reciti, cu glas scăzut, unele pasaje. De mai bine de şase ani, Giner ţinea la Emilio ca la propriul său fiu. Îl cunoscuse cu puţin înainte de a-i fi expirat condamnarea, în momentul când băiatul venise în Catalonia, alungat de şomaj. Copilăria lui Emilio, ca şi cea a lui Giner, se scursese într-un sătuc pierdut din Andaluzia. Tatăl lui câştiga pâinea familiei în fundul unei mine şi într-o zi pieri într-un accident de muncă. Cu douăzeci de ani mai mare decât Emilio, Giner se silise să îndeplinească faţă de acesta îndatoririle unui părinte. În timpul Republicii[4] contribuise activ la constituirea sindicatelor şi se temea că experienţa lui, dobândită cu preţul atâtor sacrificii, s-ar fi putut risipi zadarnic. Cu răbdare, se străduise să trezească în Emilio conştiinţa politică. „Ne-au furat tot, până şi cuvintele, îi spusese într-o zi. Suntem mai săraci decât robii.”

Uneori, lăsând la o parte revendicările şi critica, se apuca să depene amintiri din război şi din prizonierat. Munca zilnică, foamea, groaza, bătăile, în cele din urmă ajunsese să nu se mai poată lipsi de Emilio. Când ieşea de la garaj, se ducea să-l caute la cârciuma Aragonezului şi-i povestea, la un păhărel de *manzanilla*, toate necazurile.

Când băiatul plecă, Giner rămase dintr-o dată foarte singur. Nevasta şi copiii se purtau cu el ca nişte străini. Nu făceau altceva decât să ponegrească, neîncetat şi fără niciun temei, tot ceea ce dădea un sens vieţii lui. Pe de altă parte, Emilio părea să-l fi uitat. Poştaşul trecea totdeauna prin faţa casei fără a se opri din drum. Emilio nu putea fi altfel decât ceilalţi. Giner pierduse orice speranţă.

Scrisoarea, adusă de către un necunoscut şi lăsată pe numele lui la garaj, îl copleşise de bucurie. „Iartă-mă că nu ţi-am scris mai demult, îi spunea Emilio, dar până acum n-

4 Este vorba de a doua Republică Spaniolă (1931–1939). Vezi nota de la pag. 210.

am găsit nicio persoană de încredere prin care să-ţi pot transmite aceste rânduri…”

Giner o citi, pe rând, tuturor tovarăşilor lui de lucru. Plin de mândrie, le arăta fotografia prietenului său – aşezat pe gărduleţul grădinii – şi surâdea în faţa uimirii, admiraţiei şi invidiei pe care le citea în ochii lor. „În Franţa, muncitorul nu trăieşte izolat, ca aici. În Franţa există sindicatul.”

Când se termină tura de noapte, întreg garajul ştia scrisoarea pe dinafară. Prea agitat pentru a putea dormi, Giner ieşi să dea o raită prin cartier.

Era duminică şi, la tot pasul, se ciocnea de cunoscuţi. „Ştiţi vestea?” îi întreba. Şi, fără a le lăsa timp să răspundă, le întindea fotografia lui Emilio şi le citea, cu glasul tremurător, fragmente din scrisoare.

Intră în cârciuma Aragonezului, dar imediat ieşi din nou în stradă. Cu fotografia în mână se îndreptă spre port, fără vreo ţintă precisă. La ora aceea, Barceloneta[5] era înţesată de lume şi multe familii din Cartierul Nou se prăjeau la soare în jurul chioşcurilor. Emoţionat încă din pricina scrisorii, acostă câţiva prieteni. Dar în cele din urmă jocul începu să-l plictisească şi, obosit, se opri în piaţă.

Cu toate că aprilie abia începuse, vara se şi făcea simţită. Tarabele cu gogoşi, răcoritoare şi alune americane erau pline până la refuz. Căluşeii, instalaţi în piaţă din timpuri imemoriale, reînviaseră, după o letargie de luni de zile, şi acum se învârteau din nou încărcaţi de copii, cu căluţii lor cu ochi rotunzi, cu bărcile care suie şi coboară, cu lebedele naive şi decolorate.

Giner îşi şterse cu batista fruntea leoarcă de sudoare.

Costa locuia la câţiva paşi de aici, pe o străduţă strâmtă, veşnic plină de rufe puse la uscat.

Când sosi, prietenul său nu trăsese încă obloanele magazinului. În picioare lângă tejghea, îşi etala mărfurile în faţa unei bătrâne.

---

5 Cartier maritim al oraşului Barcelona.

— Aşteaptă-mă un minut, îi spuse.

Giner se aşeză lângă vitrină. De fiecare dată când se simţea obosit sau trist, prezenţa lui Costa – gras ca un Buda, între pozele sale cu sfinţi, cu Pruncul Isus şi cu Fecioara Maria – îi liniştea nervii, asemeni unui balsam.

În timp ce Costa îşi servea clienta, Giner, cufundat în penumbra răcoroasă a magazinului, îl studie cu de-amănuntul. Costa avea faţa rumenă, ca de copil, şi mâini grăsulii şi îngrijite. Magazinul, moştenit de la o soră a bunicii, mergea bine şi – după câte spunea lumea – îi îngăduia o participare substanţială la bancă.

Femeia alese în cele din urmă un Prunc mititel şi durduliu, cu o cunună orbitoare de zulufi bălai şi un nimb poleit cu aur. Costa îi smulse de la gât eticheta cu preţul şi-l împachetă într-o coală de celofan, ca pe o cutie cu acadele.

— Face patruzeci şi opt şi cincizeci, spuse el.

Bătrâna plăti şi dispăru cu pachetul. Tacticos, fără grabă, Costa veni în întâmpinarea lui Giner, frecându-şi mâinile.

— Tocmai mă gândeam la tine. În dosul sticlelor groase ale ochelarilor, ochii lui păreau nişte bile albastre. Soacră-mea mi-a trimis o sticlă de sirop tonic. Dacă vrei, putem bea câte un păhărel împreună.

În ciuda repulsiei sale faţă de băuturile dulci, Giner nu refuză. Când îl copleşea singurătatea şi simţea nevoia de a-şi împărtăşi cuiva gândurile, Costa era – de cele mai multe ori – singura fiinţă dispusă să-l asculte.

— L-am chemat şi pe Evaristo, adăugă Costa, în timp ce lăsa obloanele.

Aşeză cu grijă halatul, frumos împăturit, pe raftul de sus al dulapului şi, înainte de a încuia uşa cu cheia, scoase din buzunar un pacheţel.

— Vrei caramele cu lapte?

Giner refuză cu un surâs amabil. Costa ridicase zăvorul

de la odaia din fund şi, străbătând un coridor lung, îl conduse către uşă. Afară, rufele întinse între balcoane şiroiau. Costa locuia în casa din colţ şi cei doi o porniră încet într-acolo.

Evaristo îi aştepta, aşezat pe palierul scării. În pofida căldurii, era îmbrăcat cu paltonul lui vechi, încărcat de medalii, iar pe cap avea o gambetă uzată.

— Le-am lustruit mai bine de trei ore, spuse el după ce dădură mâna, arătând cu mândrie spre medalii.

Lăsase pe trepte sacul cu cutiile pline de mucuri de ţigări şi, după ce se ridică de jos, îl luă din nou la spinare.

— Urcaţi, urcaţi, eu vin mai încet, spuse el, lovindu-şi încetişor picioarele cu palma. Sunt bătrâne şi au trudit mult, săracele, dar încă nu m-au lăsat de tot...

Sufrageria lui Costa avea pereţii vopsiţi în alb. Mobilierul se reducea la o masă, un bufet şi patru scaune. Atârnată pe perete, fotografia uriaşă a unui copil în costum de marinar prezida întreaga adunare.

Costa dispăru prin uşa de la bucătărie şi se întoarse cu siropul tonic şi cu paharele. Văzând sticla, Evaristo îşi frecă mâinile încântat. Costa îl servi, plin de satisfacţie. Siropul exala un parfum puternic şi Costa începu să soarbă cu înghiţituri mici. Străduindu-se să-şi ascundă dezgustul, Giner îşi goli paharul dintr-o răsuflare.

— Ce mai e nou, moşule? întrebă el zâmbind.

Înainte de a răspunde, bătrânul îşi scoase pălăria boţită, care parcă fusese luată de la o sperietoare de ciori.

— Nimic. Adică, se corectă el, nimic important.

Cu degetele lui grăsulii, Costa mângâia călugăriţa desenată pe eticheta sticlei.

— Alaltăieri au fost la Evaristo nişte funcţionari de la Tribunal, explică el, dregându-şi vocea.

— De la Tribunal? Pentru ce?

Sprâncenele lui Giner se ridicară brusc.

— Proprietarul vrea să mă scoată din casă, spuse liniştit

Evaristo.

— Cine e? Cum îl cheamă?

— Nu-mi aduc aminte. Bătrânul îşi trecu mâna peste frunte. Cred că se ocupă cu vânzarea de zarzavaturi...

— Cunosc eu un avocat la Palatul de Justiţie, zise Giner. S-a ocupat de procesul meu timp de patru ani şi am rămas prieteni buni. Dacă vrei, putem merge să vorbim cu el.

Bătrânul îşi răsucea nervos între degete borul pălăriei.

— N-are rost să te deranjezi atâta, spuse el. Legile nu pot îngădui ca bătrânul Evaristo să fie azvârlit în stradă.

— Eu cred că nu trebuie sa te încrezi prea mult în ele, interveni Costa. Dumneata eşti bun ca pâinea caldă şi socoteşti că toată lumea e la fel, dar, când te aştepţi mai puţin, poţi să dai peste cine ştie ce belea.

— Costa are dreptate, tăicuţule. În vremurile astea, lumea nu prea umblă cu mănuşi.

— Evaristo îşi plăteşte chiria în fiecare lună, replică bătrânul. Evaristo nu e un coate-goale.

— Chiar dacă ai plăti dublu... Cu papagalul pe care îl au tipii de soiul ăsta, cine ştie cum te mai înfundă...

Bătrânul clătină din cap cu încăpăţânare. Sub şuviţele încâlcite, faţa îi era brăzdată de o reţea deasă de zbârcituri, iar ochii, blânzi şi albaştri ca ai unui copil, străluceau, gata să se umple de lacrimi.

— Evaristo e un veteran care a luptat în cinci războaie, reluă el. La şaisprezece ani era în Filipine, ca voluntar... Pe urmă în Rif, la Melilla, la Ifni... Peste tot ţinea pasul, în urma drapelului... întrebaţi despre Evaristo în Africa... Cel mai bun din regiment, o să vi se răspundă... N-ar fi fost în stare să facă rău nimănui...

Giner se pregătea să intervină, dar Costa îi făcu semn să tacă.

— Evaristo are toată dreptatea, spuse el, făcându-i cu ochiul lui Giner. Unui erou de război ca el nu i se poate întâmpla nimic. În orice caz, adăugă, cred că ar fi bine să-l

consulţi pe avocatul acela, măcar aşa, de curiozitate.

Satisfăcut, ca şi cum i-ar fi luat de pe inimă o povară grea, bătrânul îşi scoase paltonul şi le arătă medaliile.

— În Alhucemas, Evaristo era bucătarul regimentului... Două mii de gamele de năut în fiecare zi... La sfârşit i-au dat o decoraţie...

— E foarte frumoasă, îl asigură Costa, făcându-se că o examinează cu atenţie.

— Crucile de deasupra, continuă bătrânul, le-am câştigat în Maroc... Pe cele de dedesubt i le-au dat lui Evaristo când s-a întors la vatră.

— Dar ce bine le-ai păstrat!

— Le-am frecat chiar azi cu un praf de curăţat care a ieşit acuma... Când e soare, parc-ar fi de aur.

O uşă trântită cu zgomot întrerupse brusc conversaţia. Soţia lui Costa intrase în casă şi traversă sufrageria fără să-i salute.

Timp de aproape un minut, niciunul din cei trei nu scoase o vorbă. Giner cerceta, absorbit, fotografia băiatului cu costum de marinar. Costa supraveghea, cu coada ochiului, uşa pe unde ieşise nevasta lui. În picioare, în mijlocul camerei, Evaristo îşi mângâia medaliile. Amintindu-şi dintr-o dată de motivul care-l adusese aici, Giner îşi pipăi buzunarele.

— Aţi aflat vestea? întrebă el.

Şi, bucuros că poate întrerupe tăcerea stingheritoare, scoase scrisoarea primită de la Emilio şi începu s-o citească cu glas tare.

Prin fereastra prăfuită, copilul îl privea cum bea.

— El e? întrebă, de jos, fratele lui.

Ramón îşi turti nasul de geam.

— Nu ştiu, minţi el. Nu sunt sigur.

Tatăl său, aşezat într-o rână la capătul tejghelei, alături de Cinzeacă, se străduia să isprăvească sticla de *manzanilla.*

— Lasă-mă şi pe mine. Lasă-mă şi pe mine, se milogi Paco.

— Încă o secundă. Numai o secundă.

În cele din urmă, Cinci Bani trase sticla de la gură şi o arătă plin de mândrie prietenului său.

— Tii, exclamă copilul, uimit. A golit-o.

— Lasă-mă şi pe mine să văd...

Dintr-un salt, Ramón fu jos şi îşi împreună la rândul său mâinile, făcând un fel de treaptă.

— Hai, grăbeşte-te.

Paco îşi acoperi fruntea cu braţul, apărându-se de soarele orbitor.

— La naiba, spuse el.

Ramón îl ţinu aproape un minut. Apoi, relaxând brusc mâinile, îl obligă să sară.

— E pilit. Pilit zdravăn de tot, spuse Paco, înfundându-şi mâinile în buzunare. De unde o fi şparlit gologanii?

Ramón nu-i răspunse. Îşi şi făcuse socoteala, în gând, cum să tragă din această situaţie cel mai mare profit cu putinţă.

— Aşteaptă-mă aici, porunci el.

— Unde te duci?

— Vreau să-i spun două vorbe.

Dădu la o parte perdeaua de mărgele din faţa uşii şi se îndreptă spre locul unde tatăl lui bea împreună cu Cinzeacă.

— Salutare, tată, spuse el cu un surâs larg. Scăpând sticla din mână, Cinci Bani se întoarse surprins.

— Ce faci aici?

— Nimic, răspunse Ramón cu o voce mieroasă. Treceam prin faţa cârciumii şi am intrat.

Tatăl său îl privea cu ochii injectaţi de sânge.

— Atunci poţi s-o ştergi pe unde ai venit.

În loc să se supună, Ramón încrucişă braţele.

— E ora mesei. Mama te aşteaptă.

— Spune-i să nu mă aştepte.

— Am să-i spun unde eşti, replică liniştit băiatul. Faţa lui Cinci Bani se înroşi şi mai tare decât până atunci.

— Derbedeule... bâigui el. Turnătoriile...

— La revedere. M-am dus, zise Ramón.

— Ei... Stai puţin.

Înşfăcându-l pe băiat de un braţ, îl sili să facă stânga-mprejur.

— Ce dracu vrei? reuşi apoi să articuleze, cu o evidentă sforţare.

— Două *pesetas.*

— Două *pesetas?*

Cinci Bani făcu o mutră disperată. Lăsând să cadă mâna cu care-l apucase pe băiat, clătină din cap într-o parte şi într-alta, rănit până în adâncul sufletului.

— Ai văzut? se întoarse el către Cinzeacă, arătând spre Ramón şi aşteptând dezaprobarea celui dintâi. Exploatat de propriul meu copil...

Cinzeacă îşi şterse ochii cu batista.

— Lasă-l... Nu ştie ce face...

— Copilul meu... suspină Cinci Bani. Propriul meu copil...

Cu o mână tremurătoare, puse două monede în palma pe care i-o întindea copilul.

— Du-te... Mişcă... Nici nu vreau să te mai văd...

Ramón le băgă în buzunar, dar rămase ţintuit locului.

— Ce mai aşteptţi? strigă, scos din sărite, Cinci Bani.

Copilul arătă spre capul tuns chilug al fratelui său, care,

în momentul acela, îşi făcuse apariţia printre mărgelele din faţa uşii.

— Şi el te-a văzut, spuse Ramón.

— Ce face?

— Dacă nu-i dai două *pesetas*, se duce şi te spune mamei.

Cinci Bani începu să înjure. Ridicând braţele spre cer, declară că nu mai există pe lume nici respect, nici morală, nici principii. În cele din urmă, obosit să tot predice în pustiu, îi azvârli în obraz o monedă de două *pesetas.*

Ramón se aplecă să o ridice şi ieşi în stradă. Fratele său îl aştepta pe trotuar, înconjurat de un roi de muşte, cu ochii plini de admiraţie şi invidie.

— L-ai lucrat pe cinste! Cât ţi-a dat?

Băiatul nu răspunse. Trăgându-şi şapca peste ochi, o luă la fugă spre casă. La ora aceea, aerul era îmbibat de miros de friptură şi multe familii mâncau afară, în faţa barăcilor. Din pricina foamei, Ramón simţea junghiuri ascuţite în stomac. Paco alerga după el, gâfâind, şi încerca zadarnic să-l ajungă din urmă.

— Ei, aşteaptă...

În faţa căsuţei lui Saturio, un şir gălăgios de femei tăia strada de-a curmezişul. Făcându-şi loc cu coatele, băiatul reuşi să-şi deschidă drum. Casa lor era la câţiva metri de acolo; când ajunse în faţa uşii, se opri.

Paco sărea desculţ printre pietrele ascuţite, trăgându-şi într-una pantalonii. Pe măsură ce distanţa se micşora, îşi încetinea fuga. Faţa lui, plină de zbârcituri timpurii, era congestionată din pricina efortului. Oprindu-se drept în mijlocul unei băltoace, întinse mâna, deschisă ca o stea de mare.

— Scoate doua lovele.

— Una.

— Două.

— Una şi fii mulţumit.

După câteva clipe de şovăială, mâna se închise în jurul monedei.

— În regulă? întrebă Ramón.

— În regulă.

Înghiontindu-se pentru a trece întâi, cei doi copii intrară în baracă. Antonio citea, ca de obicei, un roman de aventuri şi nici nu ridică privirea când se opriră lângă el. Îngenuncheată pe o rogojină, mama freca duşumelele în bucătărie. În oală fierbea eterna supă cu coji de pâine. Pe un suport de lemn zăcea o tavă cu cartofi.

— Cine vrea să mă ajute la servit? întrebă femeia, ştergându-şi cu mâneca sudoarea de pe frunte.

Nimeni nu se osteni să răspundă. Antonio întoarse pagina cărţii. Paco se aşeză pe jos, ghemuit, înăbuşindu-şi un căscat, Ramón se duse în dormitorul miniatural pe care-l împărţea cu toţi fraţii săi.

Săptămâna trecută, Paco tapetase pereţii cu fotografii de fotbalişti. Trântindu-se cu faţa în sus pe patul de scânduri, Ramón se apucă să le studieze. Stomacul îl durea de atâta nemâncare. Ca să-şi mai amăgească foamea, începu să molfăie din nou guma de mestecat pe care şi-o lipise după ureche.

— *Gustoasa...*

— *Delicioasa...*

— *Excelenta...*

— *SUPĂ DE PUI.*

În unicul colţ liber al camerei, Javier şi Pili, cu bărbiţele de pânză ruptă atârnate la gât, sorbeau plini de nesaţ vorbăria de la radio. Între o frază şi alta, spicherii scoteau suspine de încântare. Copiii îşi apropiaseră urechile de difuzor. Feţele le erau imobile, extaziate.

— *Stomacuri debile...*

— *Nervi obosiţi...*

— *CONTEX vă stimulează pofta de mâncare.* Ramón începu să se răsucească în pat. Gura i se umpluse de salivă

şi guma de mestecat îi păru, dintr-o dată, respingătoare.

— *Salamul...*

— *Jambonul...*

— *Mezelurile...*

— *Trebuie să fie însoţite de ASTURIANA.*

Ridicându-se din pat, închise aparatul de radio. În clipa următoare, copiii, treziţi parcă din buimăceala lor, începură să plângă în hohote.

— Ne e foame...

— Vrem de mâncare...

— Ne e foame...

— Acuşi, acuşi... suspină mama din bucătărie. Şi, în mijlocul larmei asurzitoare a copiilor, puse pe masă o oală de ciorbă.

— Ştiţi careva unde e tata? întrebă ea după ce toţi se aşezară.

Ramón şi Paco schimbară între ei o privire rapidă.

— Nu. Habar n-avem.

Femeia scoase un oftat de resemnare.

— Pregătisem compotul special pentru el... În sfârşit, dacă n-a venit până acuma, n-are rost să-l mai aşteptăm...

Către seară, întreg cartierul defilase pe la casa lui Saturio şi părintele Bueno declară înscrierile încheiate. În tot acest timp, Saturio stătuse în spatele lui, mândru, cu braţele încrucişate pe piept, conştient de importanţa pe care o dobândise în ochii vecinilor. Când totul se isprăvi, soţia lui servi preotului şi catiheţilor cafea şi prăjituri. Iar după aceea, Saturio, însoţit de copii, îi escortă până la celălalt capăt al mahalalei.

Ca şi în alte duminici, era îmbrăcat în costumul de antrenament şi la întoarcere făcu drumul alergând, în pas gimnastic. Mariano şi Carlitos îşi etalau ţanţoşi bluzele lor noi de marinar şi îl imitară încântaţi. În fiecare zi, când ieşea de la lucru, Saturio îi ducea pe plajă şi îi obliga să repete, metodic, exerciţiile. Fratele său boxa în fiecare sâmbătă la *Price;* el însuşi fusese, cu zece ani în urmă, campion. Întorcând capul, pentru a se face mai bine auzit, începu să comande ritmul.

— Un, doi... Un, doi...

Cu toracele înainte, cu capul sus, copiii mergeau, atenţi la comandă. Soarele coborâse îndărătul crestei munţilor, iar vântul de răsărit adia, răcoros şi liniştit. Saturio străbătu terenul de fotbal, acum pustiu. În apropierea ruinelor vechiului depozit, execută o nouă serie de flexiuni. Aşteptă cu răbdare să le înveţe şi copiii, iar apoi, cu sentimentul datoriei împlinite, se îndreptară spre casă.

— Manolo a trimis vorbă că vine pe-aici, îi anunţă Fuensanta când sosiră.

Auzind vestea, Mariano şi Carlitos săriră în sus de bucurie. Cu o seară înainte, unchiul lor îl făcuse *knock-out* pe subcampionul provinciei Asturias şi fotografia lui apăruse pe prima pagină din *Lumea sportivă.*

— A spus că trebuie să aducă nişte lăzi în cartier şi, în timp ce şoferul le distribuie, el o să treacă pe la noi.

Saturio tăie fotografia din ziar şi o lipi în album. Soţia sa colecţiona mici amintiri din cariera lui pugilistică.

Jumătatea a doua era dedicată fratelui lui Saturio, şi zeci de fotografii ale celor doi acopereau paginile îngălbenite.

— Sper că o să-şi aducă aminte de noi, observă Fuensanta, arătând şirul sticlelor de Coca-Cola goale. Azi-dimineaţă am băut-o pe cea din urmă.

Saturio despături ziarul fără să scoată o vorbă şi parcurse încă o dată cronica meciului. *„Imobilizându-l de la început între corzi, Manolo Navarro aplică adversarului său o pedeapsă aspră.”* Sunetul unui claxon îi întrerupse lectura la jumătate. Copiii alergară în stradă, îmbrâncindu-se.

— El e, îi cunosc claxonul, spuse Saturio, ieşind la fereastră.

Camionul pentru distribuirea lăzilor se oprise la marginea plajei şi Manolo sări din cabină, ţinând în braţe o ladă mare plină cu sticle. Mariano şi Carlitos i se agăţară, ţipând, de picioare, şi se repeziră cu frenezie să-l îmbrăţişeze.

— Unchiule... Unchiule... Unchiule...

Manolo binevoi să le dea câte o sărutare şi-i duse târâş până la uşă. Locuitorii barăcilor vecine ieşiseră să vadă ce se întâmplă. Împăturind din nou ziarul, Saturio apăru în prag să-l primească.

Manolo era îmbrăcat în uniforma vânzătorilor de Coca-Cola şi, intrând în casă, puse lada jos. Cu un gest brusc, îşi scoase chipiul turtit. Sprâncenele îi erau acoperite cu două fâşii înguste de plasture, iar lobul urechii era însemnat cu o cicatrice mică.

— Salutare, stăpâne, zise el cu un zâmbet prietenos.

Fuensanta îl puse să se aşeze pe un taburet şi-i servi o ceaşcă de cafea. Fetiţa plângea în coşuleţul ei şi Manolo o luă în braţe s-o mângâie. Mariano şi Carlitos îi priveau uniforma, minunându-se.

Fără să-şi ia ochii de la el, Saturio se aşeză în celălalt capăt al mesei.

— Cum a fost?

Fratele lui o făcea să râdă pe fetiţă, trecându-i degetul mare peste buze, şi lăsă să treacă un timp înainte de a răspunde.

— Păi, cum ai citit în ziare: uşor.

Lăsându-se pe spate cu taburet cu tot, până când rămase în echilibru, îşi răsuci tacticos o ţigară şi scăpără bricheta.

— La început, flăcăul era foarte bătăios. Nici n-am început bine şi, poc, îmi crapă sprânceana. O crestătură mică, un fleac... Dar, cum apucase să mă prindă o dată, tipul începu să se creadă. Şi ştii cum e: când cineva începe să se creadă, e pierdut. Eu cam prinsesem şpilul şi, la atacul al doilea, când a vrut să-şi repete lovitura, i-am ars una de l-am înnebunit.

— Am citit în *Lumea* că sâmbătă te baţi cu García.

— Aseară, după ce l-am lăsat lat pe deşteptul ăla, Esteve mi-a promis meciul de fond.

— Să fii atent... García e brutal.

— Îl ştiu. Acum o lună am văzut cum l-a făcut *knock-out* pe González.

— Dacă-l învingi, intri în finală.

— Esteve zice că dacă mă mai ţine bafta asta, ies campion înainte de sfârşitul anului.

Fuensanta se duse să aducă lada cu Coca-Cola şi dădu câte o sticlă lui Saturio şi copiilor.

— Ar trebui sa te antrenezi mai mult, spuse Saturio, trăgând dopul cu dinţii.

— Am şi început. Patronul a venit data trecută la *Price* să mă vadă şi de atunci am după-mesele libere...

— Eu, când am câştigat titlul de campion, stăteam toată ziua la antrenament.

— Ca să-ţi spun drept, nici eu n-am de ce să mă plâng. La întreprindere toată lumea se poartă bine cu mine. Şi patronul şi ceilalţi mă lasă să fac ce vreau... Şmecherul ăla

zice că le servesc de propagandă. Nu mai departe decât ieri, mi-au dăruit un halat de mătase având scris pe spate, cu litere mari: COCA-COLA.

Fuensanta luă fetiţa în braţe şi o puse din nou în coşuleţ. Ghemuiţi pe duşumea, cu genunchii la gură, Mariano şi Carlitos îl ascultau pe unchiul lor, fascinaţi.

— Şi Mercedes? întrebă Saturio, după o pauză.

— S-a dus la cinema cu maică-sa.

— Mi-a spus Adela că faceţi nunta curând-curând.

— Nu ştiu. Manolo fuma cu un aer distrat. Depinde de gologani. Dacă Esteve nu se lasă greu şi o să scot ceva bişţari, poate ne luăm la vară.

— Eu cred că în cele din urmă şi mie o să-mi meargă mai binişor, începu să povestească Saturio. Azi-dimineaţă au fost pe aici preoţii de la Colegiul San Marcos. Pregătesc Prima Împărtăşanie a copiilor şi le-am spus că pot face înscrierile la mine.

— Mama le-a dat prăjituri şi cafea, se băgă în vorbă Carlitos.

— Ştii că totdeauna am socotit situaţia mea ca pe ceva provizoriu... În privinţa lucrului, mă descurc; dar partea grea, măi frate, e să găsesc casă. Peste tot îţi cere două mii de *duros* filodormă. Saturio termină de băut sticla de Coca-Cola. Ei bine, duminica trecută am vorbit cu părintele Bueno şi mi-a promis că o să se ocupe el de treaba asta.

— Părintele Bueno are proptele serioase, spuse şi Fuensanta. Manuelei, fata lui Vicente, i-a găsit de curând un apartament prima-ntâi.

— Numai din pricina copiilor ţin aşa de mult să mă mut... În mahalaua asta sunt oameni de tot soiul şi, ce vrei, mă apucă groaza când mă gândesc că băieţii mei umblă toată ziulica printre ei. În schimb, în cartierul de blocuri unde aş vrea să stau, preoţii au câteva şcoli.

— Credeam că e o şcoală dintr-astea şi în cartierul

vostru.

— Da. Dar e o şcoală gratuită şi, ca să-ţi spun drept, nu mi-ar plăcea câtuşi de puţin ca Mariano şi Carlitos să pună piciorul în ea. Dumnezeu ştie cât mă chinuiesc să-i cresc altfel decât pe ceilalţi copii din mahala. N-aş vrea să ajungă nişte golani fără căpătâi. Mă străduiesc din puteri să fac din ei nişte domni adevăraţi.

— Luna trecută le-am cumpărat la fiecare câte două bluze marinăreşti şi câte un costumaş, zise Fuensanta.

— Ca măsură de precauţie, le-am interzis sa vorbească şi să se amestece cu ceilalţi... Pe stradă nu pot primi decât exemple proaste. Şi eu vreau să aibă educaţia şi învăţătura de care nici tu nici eu n-am putut avea parte... Să-şi poată croi un drum în viaţă. Să ajungă oameni de treabă...

— Carlitos pleacă duminică în excursie cu Frontul Tineretului.

— Mi-au dăruit o cămaşă albastră şi o bască, povesti băiatul.

— Hai, du-te să le-aduci şi arată-ni-le, îl stârni Fuensanta.

— În ziua de San José am vorbit cu delegatul, continuă Saturio, după ce copilul ieşise. La vară îi duce într-o excursie în Pirinei. Cincisprezece zile pe munte, să-şi întărească sănătatea. Şi cum Carlitos are vârsta reglementară, l-am înscris.

— La anul am să ma duc şi eu, îi anunţă Mariano.

— Aici, în cartier, n-au niciun loc de joacă în aer liber şi, la vârsta asta, e aşa de necesar... În fiecare zi, când ies de la magazin, îi duc pe plajă să facă sport.

Carlitos se înfiinţă îmbrăcat cu cămaşa şi basca. Văzându-l, Manolo izbucni în râs. Copilul îl trase de mânecă.

— Unchiule... Uită-te cum fac flexiuni...

Bombându-şi pieptul, aşa cum îl învăţase tatăl său, Carlitos execută câteva serii.

— Bravo. Grozav, spuse Manolo, bătându-l pe spate.

— Uită-te cum fac instrucţie, continuă copilul. Dreepţi... La stân-ga! Stânga-mpree-jur! Marş...

— Nemaipomenit. Grozav!...

— Jumătate la dreapta. Marş!... Jumătate la stânga...

— Cum ţi se pare? întrebă Saturio.

— E grozav!... Tarzan în carne şi oase.

— Eu stau în mâini mai bine decât el, declară Mariano, invidios.

— Minţi.

Micuţul se înfipse, neclintit, în faţa unchiului său. Fratele lui îl dădu la o parte cu cotul.

— Tată... Uite la Carlitos...

— Încă n-am terminat...

— E rândul meu.

— Gata. Acuma lasă-l pe fratele tău.

— E un maimuţoi... Nu face decât să ma imite.

— Lasă-l să încerce să stea în mâini.

— Habar n-are.

— Dă-te la o parte şi taci.

În cele din urmă Carlitos trebui să se supună. Cu o expresie triumfătoare, Mariano îşi sprijini mânuţele de braţul musculos al lui Saturio şi îşi strânse picioruşele durdulii până când rămase suspendat. Încet, centimetru cu centimetru, începu să se ridice în aer.

— Bravo. Foarte bine, aplaudă, satisfăcut, unchiul său.

Cu privirea pierdută undeva în tavan, copilul rămase câteva secunde nemişcat, blond şi rumen ca un îngeraş.

— Nu ştie să ţină picioarele nemişcate, sări Carlitos.

— Nu te-a întrebat nimeni cum te cheamă.

— E un maimuţoi.

— Ţi-am spus să-ţi ţii gura.

Tovarăşul lui Manolo dusese lăzile de CocaCola la cârciuma Aragonezului şi acum, întors la camion, claxona plin de nerăbdare.

— Îndată, îndată, strigă Manolo, ridicându-se în picioare.

Urmaţi de Fuensanta şi de copii, ieşiră în piaţă. Un grup de băieţi în frunte cu Ramón şi Omul-Pisică se cocoţaseră pe treapta camionului şi, văzându-i că se apropie, săriră prudenţi jos.

— Daţi-ne o Coca-Cola, domnule...

Saturio îi dădu la o parte cu un gest autoritar.

— Ştergeţi-o de aici... Fuga.

Băieţii se dădură la o parte, făcând mutre. Manolo îşi sărută şi îşi îmbrăţişa nepoţii. Tovarăşul său puse motorul în mişcare.

— La revedere. Să treci şi data viitoare, spuse Saturio.

Camionul se îndepărtă, înconjurat de un nor de praf. Familia rămase ţintuită locului, până când îl pierdu cu totul din vedere. Apoi, însoţită de râsul zeflemist al copiilor, se întoarse încet spre casă.

2

Venise pe cărăruia străjuită de agave şi nopali, şi descoperirea Refugiului, la nici treizeci de metri depărtare de calea ferată, constitui pentru el o adevărată surpriză. Construit în timpul războiului în vederea unei eventuale debarcări, Refugiul era acum înconjurat de un brâu de pământ, adus aici de revărsările râului şi de izbirea valurilor, şi avea înfăţişarea unui crater. O reclamă uriaşă de ţigări *Lucky*, aşezată drept în creştet, îl ascundea tuturor privirilor. Mica fortăreaţă se înclinase într-o parte şi faţada dinspre nord era afundată în nisip. Intrarea părea, din contră, suspendată în văzduh şi, ca să se caţăre până la ea, membrii bandei născociseră o rampă.

— Înainte de venirea noastră, explică Metralla, locuia aici o şatră de ţigani. Ei au făcut vatra.

Urmaţi de ceilalţi băieţi, se îndreptară spre intrare. Fortul avea o uşă de lemn care se închidea cu lacăt. Interiorul era mai mare decât ai fi bănuit la prima vedere şi duhnea a umezeală şi a murdar. Lumina pătrundea, asemeni unei răbufniri de praf, prin crăpătura întortocheată a ambrazurii. De tavan atârna o lanternă de metal, furată cu siguranţă de la vreun feroviar. Podeaua era uşor înclinată şi acoperită cu un maldăr de pături în neorânduială.

— Întotdeauna lăsăm pe cineva aici, de pază, continuă Metralla. Dac-ai să lucrezi cu noi, n-ai să scapi nici tu fără ceva nopţi de planton.

În câteva cuvinte, îl puse la curent cu viaţa, aventurile şi faptele nemaipomenite ale fiecăruia dintre membrii bandei. Drácula era de meserie vărar şi se ocupa de vilele din cartierul de sus. Pepe Ţiganul se specializase în şterpelitul portofelelor. Alberto era pungaş de mare clasă. Gonzalo şi Cristóbal cereau de pomană şi goleau cutia milelor din biserici. Neorealistul nu lua niciodată parte la

lovituri, dar el era cel care le punea la cale pe toate. Metralla îi încredinţase paza prăzilor şi, când era nevoie, îi ţinea chiar el locul. Banda nu obişnuia să opereze în grup. În fiecare dimineaţă membrii ei se împrăştiau prin oraş şi se întorceau la Refugiu seara, aducând tot ce câştigaseră.

— Niciunul dintre noi nu doseşte nimic. Sau dacă o face, ne-o plăteşte...

Cearta cu Jarque, povesti el, se datora tocmai acestui fapt. Multă vreme Jarque îi fusese ca un frate: Metralla împărţea cu el pâinea şi patul; înfruntau toate primejdiile împreună. Dar, într-o bună zi, începuse să lucreze pe cont propriu. În loc să împartă prada cu ceilalţi, aşa cum rămăsese stabilit, o punea deoparte ca să se înfrupte din ea de unul singur.

— Ce nemernic... Una ca asta nu se face. Când trăieşti în comun, tot câştigul trebuie împărţit frăţeşte.

Aşezat pe jos, ca unul dintr-ai bandei, Antonio îl asculta cu emoţie. Isprăvile grupului începeau să fie cunoscute în cartier, unde locuiau cea mai mare parte din familiile băieţilor, îngrămădite – ca şi familia lui Antonio – în cocioabe şi în barăci nenorocite. La un moment dat, Metralla îşi întoarse buzunarele pe dos şi scoase o bucată de ziar înnegrită, pe care i-o întinse.

— Luna trecută, când am prădat un magazin de fierărie din San Andrés, s-a scris despre noi în *Cazul.*

„Făptaşii – scria în notă – *erau organizaţi într-o bandă de «pungaşi» fără scrupule, această drojdie a societăţii, alimentată în cea mai mare parte de adolescenţi, care cade în orice moment, ca o plagă, asupra comercianţilor din oraş, făcându-i victime ale jafurilor ei şi supunându-i unor capricioase tributuri.*"

Înainte de a o înapoia, Antonio o mai citi o dată. În fiecare săptămână, aşezat pe blocurile de piatră de pe marginea digului, devora *Cazul* de la un capăt la altul. Cronicile amănunţite ale crimelor, atentatelor şi jafurilor îi

înflăcărau imaginaţia. Râvnea, în taină, să facă şi el fapte asemănătoare. Tipi ca Sabater sau *Catârul* erau oameni, nu glumă. Tot cartierul vorbea despre ei cu mare respect şi comenta în chip elogios loviturile lor îndrăzneţe.

La Refugiu se simţea ca acasă: îndată ce trecu prima clipă de neîncredere, pungaşii începură să i se adreseze ca unui prieten. Cu o zi în urmă, după întâlnirea lor de sub pod, Metralla în persoană îl condusese până la baracă. „De azi înainte ai să fii unul dintr-ai noştri.” Plin de recunoştinţă şi de mândrie, Antonio nu aştepta decât prilejul de a i-o dovedi.

— Dar eu nu am experienţa voastră, zise, cuprins dintr-o dată de scrupule, când Metralla îşi termină discursul.

— Ei şi! N-avea nicio grijă. Asta se capătă la iuţeală. Cu niţel spirit de observaţie...

— Când am început, interveni râzând Gonzalo, umblam mai fercheş decât tine.

— Acuma goleşte cutia milelor mai abitir ca oricare altul, zise Pepe Ţiganul.

— Tu gineşte ce facem noi. O să vezi. Nu e greu.

— Important e să ai sânge rece.

— Practica nu e mare scofală, adăugă Gonzalo.

Neorealistul îi studia pe toţi în tăcere, pe deasupra ochelarilor.

— De ce nu ieşiţi să daţi o raită, să-i arătaţi? propuse el.

— Da. Ar fi o idee, se întoarse Metralla către ceilalţi. Ce ziceţi?

— De acord, răspunse Ţiganul. Încotro mergem?

— Am putea merge la dugheana bătrânei, la Sarriá.

— Nu. E prea departe.

— Sau la piaţă. În spatele Paralelei.

— Nu, vorbi Drácula pentru întâia dată. Am fost eu ieri.

— Să luăm un tramvai, ce naiba... Unde-om găsi ceva care să ne placă, acolo coborâm.

Propunerea întruni aprobările tuturor. Cât ai clipi din

ochi, băieţii îşi puseră hainele cu care ieşeau la plimbare. Mai dichisit decât ceilalţi, Cristóbal se privi în oglindă şi îşi muie faţa în apă.

— Aici toţi avem grijă de faţadă, îi spuse Ţiganul lui Antonio, făcându-i cu ochiul.

O scânteiere şăgalnică pe faţa lui încreţită îi trezi lui Antonio bănuielile. Tovarăşii lui păreau că-l privesc abia stăpânindu-şi râsul, ca şi cum cineva i-ar fi atârnat un maimuţoi la spate.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Antonio, înroşindu-se.

— Nimic. (Metralla râdea şi el.) Nu te-ai prins?

— La ce să mă prind?

— Ţi-a furat portofelul.

Antonio duse mâna la buzunar. Uluit, constată că portofelul dispăruse.

— Eu ţi l-am şutit, zise Ţiganul, după o pauză. N-ai simţit nimic în timp ce mă tot foiam în jurul tău?

— Nu, murmură Antonio, fâstâcit.

— E simplu... Uite. Ţiganul puse portofelul la loc. Lasă-l aşa cum îl ţii de obicei şi uită-te la Cristóbal, ca înainte... Aşa... Simţi ceva?... Dar acuma?... Nici acuma?... Nu?... Pe cuvânt?... Păi iar ţi l-am şterpelit, măi frate...

Portofelul era, într-adevăr, la el în mână. Uimit, Antonio izbucni în râs. Veseli, ceilalţi făcură la fel.

— Ăsta e numai începutul, spuse Metralla. Acuma ai să vezi ce n-ai visat.

Ridicându-se sprinten de pe rogojină, dădu semnalul de plecare. Unul după altul, pungaşii ieşiră din Refugiu. Ca şi la venire, Neorealistul rămase la uşă, de pază.

— Baftă, şi pe curând, le ură el.

Antonio îi făcu semn cu mâna. Trecând printre nopalii şi agavele care acopereau malul murdar ai râului, ajunseră la zona grădinilor, cultivate cu zgârcenie de locuitorii barăcilor. Vegetaţia era săracă şi rară, iar pământul, nisipos şi sterp. Truda încăpăţânată a celor care-l lucrau

abia reuşea să-i smulgă un grâu tot atât de firav şi rahitic pe cât erau şi copiii din cartier.

Dincolo de pod, Metralla o luă pe un drum paralel cu calea ferată. Camioanele şi căruţele deşertau aici toate resturile din oraş. Regiunea se transformase într-un uriaş depozit de gunoaie, şi zeci de câini hămesiţi scurmau prin murdării. Alături de carul cu două roţi al unor ţigani, un foc care fusese parcă aprins direct de razele soarelui fumega molcom.

Traversară pasajul. Tramvaiul oprea cu două colţuri mai încolo, pe o stradă înnegrită de fumul fabricilor. Urmând exemplul Ţiganului, Antonio se agăţă pe scară. Alături de hainele murdare şi feţele întunecate ale oamenilor care veneau de la lucru, membrii bandei, gălăgioşi şi îmbrăcaţi ca de duminică, ofereau un spectacol curios. Cu şapca pe-o ureche, cu ţigara aprinsă şi cu aerul său provocator şi obraznic, Metralla atrăgea toate privirile. Conştient de aceasta, se proţăpise în mijlocul platformei, cu poza afectată a unui actor de teatru.

— Aţi văzut, băieţi? spuse el, arătând un grup de fete care stăteau mai în faţă.

— Halal vitrină, plescăi din limbă Cristóbal. Găseşti tot ce-ţi trebuie.

— Blondina îmi face poftă.

— Care? Aia înaltă sau ailaltă?

— Aia înaltă. E o fetişcană lux.

— Eu aş alege-o pe aia în galben.

— Aia în galben are mai multe bătături decât un regiment întreg.

— Hei, frumoaso... Ia vino-ncoace.

— Apropie-te, fetiţo, că-ţi arăt ceva frumos...

— Ăsteia i-aş trage o înjurătură pe cinste...

— Eu i-aş spune nişte vorbuliţe mai mişto decât o muzică de fanfară.

Când se apropie încasatorul cu biletele, Metralla îşi

înfundă mâinile în buzunare şi îi întoarse ostentativ spatele.

— Domnilor…

Niciunul nu se socoti vizat. Urmând întocmai exemplul şefului, ceilalţi membri din gaşcă se prefăceau că cercetează priveliştea.

— Biletele, vă rog.

Nici acum nu căpătă răspuns. Fără să-l ia în seamă, băieţii conversau liniştiţi, cu privirile atente la tot ce se întâmpla pe stradă. Enervat, omul se aşeză în faţa lui Metralla.

— V-am rugat să-mi arătaţi biletele.

— Cu mine vorbiţi?

— Da. Cu dumneata.

— Ce doriţi?

— Biletul dumneavoastră şi al celorlalţi.

— Aaa… da…

Metralla dădu din cap în semn că a înţeles şi, întorcându-se brusc spre Cristóbal, îl smuci de mânecă.

— Ei, mă… Plăteşte.

— Eu?

— Da, tu.

— De ce?

— Întreabă-l pe el.

Cristóbal se uită în direcţia pe care o indica degetul prietenului său.

— Eu am plătit şi ieri. Azi e rândul tău.

— Al meu?

— Da; al tău.

— Porcule!

Metralla îşi vârî o mână între coapse, pipăindu-şi şliţul de la pantaloni.

— Ieri am plătit eu drumul, repetă el.

— Minciună.

— Minciună, zici?

— Da, minciună.

Amândoi ridicaseră tonul. Pasagerii se întoarseră să-i privească, curioşi să vadă ce va mai urma.

— Repetă ce-ai spus.

— Repetă tu întâi.

Tramvaiul tocmai lua curba şi frâna. Metralla profită de ocazie ca să-şi îmbrâncească tovarăşul şi, ca la un semnal, toţi săriră în stradă.

— La stânga, repede.

Sub privirile curioase ale celor din jur, intrară într-o străduţă laterală. Tramvaiul se oprise la o distanţă de cincizeci de metri şi, în timp ce alergau, auziră glasul controlorului care îi soma să se oprească.

Traversară o stradă, apoi alta. Când ajunseră la cea de a treia, schimbară direcţia şi, puţin câte puţin, încetiniră ritmul fugii.

— La început am crezut că vă certaţi cu adevărat, spuse Antonio, gâfâind.

— Aşi... E un tertip de-al nostru, ca să nu plătim. Când vine controlorul, ne punem la discuţie şi facem un tărăboi ce nu s-a pomenit.

Treceau printr-un cartier sărac, plin de mercerii şi de bodegi. Era ora când se ia cafeaua şi strada era pe jumătate goală.

Încântaţi de isprava lor, pungaşii mergeau pe mijlocul străzii, legănându-se. Oamenii se dădeau prevăzători în lături, ca să-i lase să treacă, iar în spatele lor maşinile claxonau cu furie.

— Ce naiba! să aştepte, spunea Metralla.

Trecând prin faţa unei parfumerii, Alberto îl apucă pe Antonio de braţ şi îl împinse înăuntru.

— Tu să te uiţi ce fac eu, îi şopti la ureche.

Interiorul prăvăliei era mic şi curat. Din spatele tejghelei, o femeie îi cerceta bănuitoare.

— Ce doriţi?

Cu glas timid, băiatul ceru o marcă anumită de lame de ras. Şi, în timp ce cu o mână i-o arăta femeii, cu mâna cealaltă înşfăcă o sticluţă cu colonie.

Antonio ridică ochii, cu răsuflarea tăiată: patroana nu observase nimic. Cu o mutră acră, îi întinse lui Alberto cutia.

— Asta e?

— Nu, cred că nu, zise băiatul după ce o examină atent. Cea pe care o foloseşte tata are îmbrăcămintea aurită.

Cerându-şi politicoşi scuze, ieşiră. Tovarăşii lor îi aşteptau la colţ şi Alberto le arătă prada, triumfător.

— Dacă aveam chef, puteam să-i şterpelesc până şi juponul...

Mai hoinăriră încă multă vreme prin cartier. De fiecare dată când ocheau câte o fată, Metralla se ducea în întâmpinarea ei, tăindu-i drumul. Ţiganul îşi scotea basmaua de la gât şi, ca un toreador în faţa taurului, o îndemna să atace.

Antonio lua şi el parte la joc, mândru de sine însuşi. Pentru prima oară în viaţă nu se mai simţea copil – sărac – din – mahalaua – cu – barăci. Încetase, ca prin farmec, să mai fie fiul lui Cinci Bani, cel – care – se – îmbată – în – cârciuma – Aragonezului. În mijlocul băieţilor din bandă se visa puternic şi temut. Ca un pungaş. Ca un om a cărui fotografie ar fi putut apărea în *Cazul.*

Dar seara începuse să se lase şi prietenii săi hotărâră să se întoarcă la Refugiu.

— Foarte bine, Voinicul Voinicilor, îi spuse Metralla, râzând la vederea expresiei lui dezamăgite. Pentru azi îţi ajunge.

Antonio îi urmă, supus, până la staţia de tramvai. Un soare voios, ca de duminică, părea să sărbătorească, deasupra acoperişurilor, emoţia primei lui zile de ucenicie.

În zilele următoare, Giner continuă să citească tuturor cunoscuţilor scrisoarea primită. La garaj, tovarăşii de lucru o ştiau pe dinafară şi o recitau în faţa lui, prăpădindu-se de râs. Prea ocupat cu difuzarea ei, Giner nici nu-i lua în seamă. Cuvintele lui Emilio îl făcuseră să înţeleagă, mai bine decât orice discurs, izolarea în care se zbăteau cu toţii.

Mii de oameni, veniţi ca şi el dinspre sud, trăiau la marginea oraşului, în condiţii îngrozitoare. Lipsiţi de unitate, de apărare, de reprezentanţi, trudeau, se chinuiau şi mureau fără alt orizont decât cei patru pereţi ai cocioabelor şi barăcilor lor.

Trebuia să se acţioneze, şi încă rapid. O sută de albine în scorbura unui copac alcătuiesc un roi. Zece mii de muncitori aciuaţi pe o plajă nenorocită nu formează, însă, nimic: sunt zece mii de muncitori, atâta tot, închistat fiecare în găoacea lui, singuratici şi dezbinaţi.

Trei seri la rând Giner se duse să se îmbete la cârciuma Aragonezului. Era oare posibil să reuneşti toate aceste părticele, luându-le cu migală una câte una, pentru a constitui în cele din urmă un tot? O, Doamne, dacă Emilio ar fi aici ca să-l ajute! La ieşirea de la lucru şi-ar putea împărtăşi unul altuia toate gândurile. Dar Emilio era departe, în Franţa. Şi, rămas numai cu sine însuşi, Giner se simţea istovit şi lipsit de puteri.

Aşezat într-un colţ, în faţa unei sticle, Giner monologa cu voce scăzută. Vinul făcea ca toate să i se pară simple. Încetul cu încetul, mintea i se umplea de imagini care se succedau fără nicio ordine sau înţeles, ca cele dintr-o lanternă magică. Aidoma unor albine mărunte, oamenii care-şi vindeau forţa braţelor alcătuiau o comunitate, un roi auriu şi imens care se învârtea, se învârtea necontenit în creierul său, ca într-un vârtej ameţitor. Şi cu cât bea mai mult, particulele – albinele – începeau să dobândească forme omeneşti: erau copiii şi soţia lui, Emilio şi tovarăşii

de lucru, cartierul întreg cu femeile şi bărbaţii din el, cu schilozii, bătrânii şi copiii care-l populau.

Giner rămânea în cârciumă până la ora închiderii şi, la întoarcere, vedeniile îl însoţeau tot drumul. Cerul făcea şi el parte din această comunitate: în fiecare stea recunoştea chipul unui tovarăş.

În cea de a treia noapte se întinse pe plajă, cu faţa înspre mare. Cerul era acoperit şi era umezeală. Cu capul sprijinit pe nisip, se simţi dintr-o dată cuprins de o nelinişte îngrozitoare... Era oare cu putinţă să lupte? Putea să realizeze ceva, de una singură, o particulă infimă?

De-a lungul coastei trecea un vapor luminat feeric, legănându-se în sunetele unei muzici minunate. Pitulat în umbră, făcând parcă un singur trup cu noaptea, cartierul dormea, tăcut şi întunecat. Giner le privi îndelung pe amândouă, şi un nod i se aşează în gâtlej. „Doamne, Dumnezeule”, gemu el. O sfâşietoare senzaţie de neputinţă îl arse ca o şfichiuire de bici. „Câinii, ah, câinii”... Câteva clipe lovi nisipul cu pumnii. Vaporul se pierdea în noapte, învăluit într-un nimb auriu şi Giner, întins pe jos cât era de lung, îl blestemă cu ochii plini de lacrimi.

În dimineaţa următoare lăsă acasă scrisoarea de la Emilio. În zilele din urmă tovarăşii săi se obişnuiseră să-l vadă agitat şi înfierbântat, şi rămaseră surprinşi găsindu-l, de rândul acesta, tăcut şi cufundat cu totul în lucru.

— Ce te-a pişcat, maistre? îl întrebă gresorul.

Giner nu-i răspunse. Îşi văzu de treabă, conştiincios, fără să deschidă nici măcar o dată gura. Când termină, în loc să se îndrepte spre cârciumă ca de obicei, îşi continuă drumul spre casă.

Vizibilă de la mare distanţă, cocioaba avea lumina aprinsă. Trinidad lăsase deschisă uşa de la intrare şi Giner se duse în dormitor să se schimbe. Patul conjugal ocupa întreaga încăpere, aşa încât uşa trebuia să se deschidă în afară. Aşezat pe cuvertură, ascultă, aproape cu uşurare,

bodogăneala nevestei sale, care se auzea din bucătărie. De câtăva vreme, Trinidad se făcuse îngrijorător de urâcioasă. Băiatul cel mare fusese brusc cuprins de pasiunea luptelor cu tauri şi se încăpăţâna să îndeplinească funcţia de ajutor într-o echipă de toreadori. Trinidad luase lucrurile în tragic şi îşi petrecea toată ziua suspinând.

— Lasă-l în pace, femeie; o să-i treacă lui, îi spusese el ca s-o liniştească.

Dar vorbele lui nu avură alt efect decât să-i dezlănţuie furia; cu obişnuita ei rea-credinţă, Trinidad adăugase toana lui Alfonso la lista smintelilor moştenite de la tatăl lui:

— O să-i treacă, o să-i treacă... Crezi că nu m-am învăţat minte după toate câte s-au întâmplat... Patru ani am trudit zi şi noapte, ca acuma să iasă tot ca tine, un smintit...

Giner se duse în cămăruţa care le slujea drept sufragerie. Experienţa îl învăţase să respecte toanele nevestei. Aşezându-se pe unicul fotoliu de care dispuneau, deschise aparatul de radio.

— *... vizita FLOTEI AMERICANE în oraşul nos...*

Cu un gest brusc, gâtui fraza la jumătate. O repulsie mai puternică decât el îl înverşuna împotriva acelui glas, a acelei muzici. Schimbând lungimea de undă, începu să caute cu răbdare în stânga scalei. Uşa era întredeschisă şi o împinse încetişor, străduindu-se să nu facă zgomot.

Un bâzâit surd acoperea complet postul. Cu urechea lipită de aparat, încercă în zadar să desprindă ceva din vălmăşagul acela. Deodată, uşa se deschise din nou şi soţia lui năvăli în cameră cu faţa congestionată.

— Aş putea să ştiu şi eu ce asculţi? întrebă, cu glasul tremurând de furie.

— Nimic, femeie, nimic...

— Nimic, nimic... Mereu acelaşi lucru. Îmi făgăduiseşi să te potoleşti odată...

— Căutam un post, la întâmplare...

— Nu pricepi că te poate auzi careva? Vrei să te denunţe iar?

— Fereastra e închisă bine, femeie.

— Doamne, Dumnezeule, ce pacoste... După toate câte le-am pătimit pentru ideile tale blestemate... Ar trebui să-ţi crape obrazul de ruşine...

— N-ai dreptate, femeie... N-ai dreptate...

— Aşa, mai şi tăgăduieşte pe deasupra. Crezi că nu văd la ce-ţi umblă gândul... Crezi că nu ştiu că ai primit scrisoare de la Emilio...

— Nu văd ce e aşa de nemaipomenit în asta, spuse Giner. Emilio e cel mai bun prieten al meu.

— Toată mahalaua ştie în ce ape vă scăldaţi amândoi.

— Îţi jur că habar n-am despre ce vorbeşti.

— Atunci stai să-ţi spun eu.

Făcu o pauză, vrând parcă să-şi tragă răsuflarea...

— Scrisoarea e dincolo. Dacă vrei pot să ţi-o arăt.

— Mulţumesc, zise ea, schimonosindu-se. Foarte mulţumesc...

— Nu e nimic secret în ea... Emilio îmi scrie despre munca lui şi zice că acolo se câştigă bine.

— Dacă se câştigă aşa de bine, du-te după el... Barem ai face ceva folositor...

— Femeie... Ştii prea bine că dacă n-am plecat cu el, n-a fost din vina mea.

— N-a fost din vina ta... Aş vrea să ştiu şi eu, atunci, cine te-a pus sa îmbraci cămaşa vărgată?

— Am pierdut războiul... Dacă l-am fi câştigat, toate ar fi fost altfel...

— Îţi repetasem până la disperare: politica nu poate să ne aducă decât necazuri.

— Am făcut-o gândindu-mă la tine, mărturisi Giner, în şoaptă. Dar îşi dădu seama îndată de greşeala comisă: Trinidad izbucni într-un râs strident care răsună ciudat în încăpere.

— Păi ai şi izbutit, da, ai izbutit de minune…

Proţăpită în mijlocul odăii, arătă, cu un gest acuzator, înspre mobilele descleiate.

— Uite-n ce hal trăim: mai rău ca porcii… Dacă în loc să-ţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala te-ai fi îngrijit de tine, aşa cum a făcut fratele meu, acum ai avea maşină ca el şi copiii noştri ar fi nişte domnişori… Dar ascultă-mă bine: dacă-ţi închipui că ai să te întorci iar la năravurile tale, te înşeli… Sunt sătulă să mă tot chinuiesc din cauza ta. Dacă începi iar, te denunţ la poliţie…

Giner încetă să-i mai acorde vreo atenţie. Auzea din nou, înăuntrul lui, bocănitul târnăcoapelor, scârţâitul vagonetelor, exploziile perforatoarelor care sfredeleau cripta gigantică din pântecul muntelui. Era cu neputinţă să te odihneşti în barăcile acelea uriaşe. Spaimele prin care trecuseră sute şi sute de deţinuţi închişi aici de-a lungul anilor, şi care se încuibaseră în fiecare colţişor, încolţeau acum de pretutindeni şi-i chinuiau pe oamenii îngrămădiţi pe rogojini, luând chipul unor coşmaruri cumplite. În fiecare noapte cineva începea să strige prin somn şi toţi se deşteptau cu fruntea scăldată de sudoare…

Deţinutul două mii trei sute cincisprezece: prezent. Şirul lung al înfometaţilor cu gamela în mână, lista fără sfârşit… În lagăr se muncea zi şi noapte.

Bubuitul exploziilor se repeta cu precizie de ceasornic. Zgomotul perforatorului, ca bâzâitul unui bărzăun, ajungea până la baracă, întretăiat ritmic de bocănitul cizmelor paznicilor.

Patru ani, lungi ca patru veacuri, fără să primească nicio scrisoare de la ai săi. Într-o zi – nici nu mai credea că ar fi cu putinţă – hotărârea de punere în libertate provizorie. Când ajunse acasă, Trinidad avea chipul îmbătrânit, o expresie dură, o crispare amară a buzelor. Şi, din privirea ei uscată de lacrimi, înnegrită parcă de fumul vetrei, Giner înţelese că nu-l va ierta niciodată.

„Nu... Domnul voia să facă pe salvatorul omenirii. Să-l fi văzut atunci, ţanţoş, de parc-ar fi vrut să ia în piept universul întreg... Şi toate astea ca să ajungă să spargă piatră, în timp ce nevasta şi copiii crăpau de foame în stradă...”

Când îşi dădu din nou seama unde se află, soţia lui ieşise din odaie şi freca iarăşi vasele în bucătărie. Giner se uită în jur, zăpăcit, de parcă s-ar fi trezit chiar atunci dintr-un vis urât. Nepăsător faţă de discuţia care avusese loc, aparatul de radio continua să vorbească în surdină. În clipa când intrase, Trinidad schimbase postul şi Giner auzi acum murmurul unui glas dulce, suav...

— ... *O mare manifestaţie închinată Maicii Domnului a avut loc astăzi, în jurul icoanei venerate a Sfintei Fecioare din Fátima, ca pregătire spirituală a Săptămânii suburbiilor...*

Uşa era larg deschisă şi Giner ieşi, clătinându-se, la aer.

Ucenicia i se prelungi timp de o săptămână. Unul după altul, noii săi tovarăşi executară în cinstea lui diferite probe de îndemânare şi dibăcie, în „specialitatea” respectivă. Fiecare pe rând părea să-i întreacă pe ceilalţi în îndrăzneală şi, încetul cu încetul, Antonio fu pus la curent cu obiceiurile şi procedeele lor.

Drácula îl învăţă să mânuiască arsenalul său de chei şi şperacle; cu ajutorul unei vergele forţă fereastra unui garaj aflat în apropiere de Tibidabo[6] şi Antonio se întoarse la Refugiu încărcat cu mai bine de douăzeci de kilograme de plumb. Gonzalo goli cutia milelor de la „Binecuvântatele suflete ale Purgatoriului” şi şterpeli geanta unei doamne care se pregătea, în genunchi, de spovedanie. Cristóbal îl duse pe chei unde ancorase escadra americană şi reuşi să se facă invitat de marinarii cărora le oferea prezervative.

Ţiganul îl luă ca „mâna a doua” la operaţiile sale din tramvai. Cu o seară înainte, Metralla îi explicase cum să lucreze: în timp ce pungaşul uşura victima, un al treilea trebuia să-i distragă acesteia atenţia, pentru a facilita munca. Antonio îşi îndeplini rolul cu abilitate şi, cu toate că în portofel nu erau bani, operaţia se desfăşură perfect.

Cea mai mare parte a timpului şi-o petrecea, firește, cu Metralla. În prima noapte când dormi în fort, şeful îi oferi jumătate din pătura lui. De atunci, Antonio nu mai putea trai fără el. Metralla ieşea în fiecare zi după prădăciuni şi îl lua cu el, în chip de escortă. „Vino cu mine, puştiule.” Antonio se supunea fără să întrebe nimic. Metralla mergea înainte, cu mâinile înfundate în buzunare. „O să mergem în cutare sau cutare loc, îi spunea... Un şmecher îmi datorează nişte biştari.”

Când erau singuri, arareori scoteau câte o vorbă. Ceea ce dorea Metralla – şi tot timpul dorea câte ceva – se exprima mai degrabă prin gesturi şi mimică. Printr-un

6 Înălţime în lanţul muntos ce împrejmuieşte câmpia oraşului Barcelona. 532 m.

acord tacit, Antonio devenise un soi de aghiotant, care se dedica exclusiv acestui serviciu.

— Fă-te că-mi dai un foc, îi spunea.

Băiatul scotea pachetul de *Chesterfield,* îi punea ţigara în gură, îi întindea bricheta aprinsă. În scurtă vreme, Metralla nici nu mai avu nevoie să-i vorbească. Luând-o înaintea poruncilor lui, Antonio cumpăra reviste, îi oferea pieptenul, îi căuta sandalele. „Mulţumesc, puştiule", îi spusese Metralla prima oară. Apoi politeţea fusese lăsată la o parte şi şeful se mulţumea să-l bată prieteneşte pe umăr.

Colindau împreună tavernele şi barurile din Barceloneta, unde Metralla avea o puzderie de prieteni. Aşezaţi în jurul măsuţelor de marmură, lucrători, marinari si pescari stăteau la taifas, beau si jucau cărţi. Garafele se succedeau fără întrerupere pe la mese şi, la închidere, toată lumea era pe jumătate ameţită.

Într-o noapte se îmbătă şi Antonio. Exemplul tatălui său îl dezgusta şi, până atunci, nu se încumetase niciodată să bea. Constată însă, plin de încântare, că în loc să-l facă să vomite şi să plângă după cum se temea, *manzanilla* îl făcea să se simtă vesel şi fericit, frate al tuturor, şi parcă membru al unei imense familii.

— Nu ştiu cum să-ţi spun... Aveam impresia că totul ar fi fost cu putinţă... Dacă Preşedintele Statelor Unite ar fi intrat şi m-ar fi îmbrăţişat, cred că nu m-aş fi mirat deloc...

— Ne-am apucat să bem în aşa hal, că mai-mai să lăsăm prăvălia goală...

— Cel mai ciudat e că nu mi-a trecut nici măcar o dată prin minte că aş fi beat... Dimpotrivă. Mi se părea că abia acum m-am trezit cu adevărat şi că timpul aleargă mai grăbit...

— Puştiul avea o porţie cât toate zilele... Dar a făcut faţă ca un bărbat.

— N-am nici cea mai mică idee despre cum m-am întors.

— Pe jos, şi cam pe două cărări.

— Pe jos, ştiu... Dar nu pot să-mi aduc aminte drumul.

Erau întinşi amândoi pe un mindir, la intrare. Era aproape de amiază şi ceilalţi nu se întorseseră încă de la „lucru”. Aşezat în faţa uşii, Neorealistul îmbrăca coperţile unui roman de aventuri.

— Coral o să vină să gătească, zise pe neaşteptate. Mi-a spus să treci s-o iei.

Afară, marea se făcuse cenuşie. O lumină albă, strălucitoare, părea să se scurgă din nori, lăsând din loc în loc pete, ca pe un perete spălat de curând. Porniră pe drumul opus căii ferate, îndreptându-se spre dărâmăturile vechiului depozit. Zeci de cerşetori îşi improvizau aici bucătăriile, iar câţiva oameni îşi jucau banii la cărţi.

— Ăsta din stânga e un fraier, spuse Metralla. Toţi s-au înhăitat împotriva lui şi o să-l jupoaie până şi de cămaşă.

În vecinătatea haznalelor se întâlniră cu o pereche de turişti. Fără să lase ţigara din gură, Metralla se apropie să ceară de pomană. De fiecare dată când întâlneau câte unul în plin câmp, pungaşii îl înconjurau cu sprâncenele încruntate. Privindu-l drept în faţă, îi invocau cu glas aspru mila:

— Un bănuţ, domnule...

Viclenia dădea rareori greş. Metralla vârî moneda în buzunar şi îşi scoase ceremonios şapca.

— Vă mulţumesc.

De partea cealaltă a haznalelor se înşirau vreo cinci-şase cocioabe şubrede. Construite aşa cum dăduse Dumnezeu, cu materiale şterpelite de prin diverse locuri, aveau faţade cârpite în chip ciudat cu bucăţi de gudron şi de tablă, şi numai printr-o minune se menţineau în echilibru.

Ducându-şi degetele la gură, Metralla scoase un şuierat pătrunzător. În aceeaşi clipă, la fereastra uneia dintre barăci apăru capul unei fetişcane.

— Veniţi încoa’, le strigă ea. Sunt singură.

Camera era o chichineaţă care avea drept mobilă o sobă, o banchetă şi o laviţă. Cu un ac de păr între dinţi, Coral se pieptăna în faţa oglinzii.

— Staţi jos. Termin îndată.

Antonio îşi zise că trebuie să fie de cel mult şaisprezece ani. Micuţă, subţire, avea părul ondulat şi lung, buzele aspre, pârlite parcă de vânt, şi ochii întunecaţi, mici şi strălucitori, umbriţi de un dublu ciucure de gene cârlionţate şi negre. Încălţată cu espadrile colorate, purta o fustă de stambă în carouri şi o bluză albastră, cu decolteu adânc. Pielea mată, aproape măslinie, îţi îngăduia să ghiceşti liniile albastre ale vinelor.

— Pot să ştiu şi eu cine e băiatul ăsta? întrebă, privindu-l din oglindă.

Metralla se tolăni mai bine pe banchetă şi trase adânc din ţigară.

— E Antonio, un camarad...

— Cel nou?

— Da. Lucrează cu noi de vreo câteva zile.

— Ieri l-am întâlnit pe Neorealist şi mi-a povestit... Da' nu mi-a spus că e aşa de chipeş.

— Înainte stătea în mahala, la vreo sută de metri de aici.

— E prima oară că dau ochii cu el.

— Pe taică-su trebuie să-l cunoşti... E Cinci Bani, beţivul...

— Nu. Nici pe el nu-l ştiu. Coral îşi scoase acul dintre dinţi şi îl prinse în păr. Dumnezeule mare, ce mai ochi... Chiar acuma se uita într-ai mei.

Întorcându-se brusc către el, îl cercetă cu un aer critic. Fără să se poată stăpâni, Antonio simţi cum i se suie sângele în obraji.

— Nu te-nroşi aşa, ce naiba... Doar n-am de gând să te mănânc.

Îl apucă de bărbie cu cea mai mare dezinvoltură. Unghiile ei, lungi, ascuţite, erau vopsite în roşu, ca cele ale

unei păpuşi.

— Pe cuvânt că da: are ochi de artist... Nu ţi-a mai spus nimeni până acuma?

Antonio se uită desperat la Metralla, cerându-i parcă ajutorul.

— Lasă-l în pace, mormăi prietenul său, nu vezi că s-a fâstâcit?

— Şi ce dacă? Fata se strâmbă şi începu să râdă. Am cunoscut eu puşti şi mai neştiutori ca el... O să vezi... îi trece la iuţeală.

Aşezându-se pe un colţ al laviţei, ridică braţele ca să se întindă şi scoase un căscat ascuţit.

— Ieri am fost să lucrez la chioşcuri, murmură apoi.

Metralla tresări.

— Ieri? Când?

— Pe seară... Era o căldură ca vara... Veniseră deja vreo câţiva franţuzi.

— Cum ţi-a mers?

— Am şters-o cu un babalâc gras. Unul plin de bani.

— Unde?

— La Montjuich... avea maşină.

— Te-a plătit bine?

— Cinci bătrâne.

— Trebuia să-i fi cerut mai mult.

— I-am cerut... Da' n-avea la el. Mi-a arătat şi portofel şi tot.

— I-o fi avut ascunşi în altă parte.

— Nu. Cred că mi-a spus adevărat. Noaptea asta ne întâlnim iar.

— Cere-i dublu.

— O să-i cer triplu.

Metralla îşi drese glasul. Sprâncenele îi umbreau privirea, dându-i o înfăţişare de felină.

— Unde v-aţi dat întâlnire?

— În piaţetă.

— Fii cu băgare de seamă. Acolo au înhăţat-o sticleţii anul trecut pe Rosarito.

— Am aranjat tot. Şeful e omul meu.

— Mostachos?

— Da. Alaltăieri iar am fost la el pe gratis.

— Tipul ăsta trebuie să fi aflat ceva despre noi doi. De fiecare dată când îl întâlnesc, se uită la mine ca la dracu'...

— Fii pe pace... N-o să-ţi facă niciodată nimic.

— Ştiu. De-asta-mi şi arde de râs.

Urmă o clipă de tăcere şi Coral scotoci sub pernă.

— Ţine... Am şterpelit pentru tine nişte ţigări.

Metralla prinse din zbor cutia de *Chesterfield.*

— Mulţumesc, zise căscând. Chiar aveam nevoie.

Sirenele de la Vulcan urlară din nou şi, fără să fi scos un cuvânt, toţi trei se ridicară în picioare.

— Staţi puţin. Să închid, spuse fata.

Trecură podeţul. O amăgire de soare colora norii într-un galben lăptos. Pescăruşii se prăvăleau în picaj din înaltul cerului şi ştergeau marca cu aripile.

Dintr-o dată, Antonio simţi ca o mâncărime în ceafă şi întoarse capul: după ce-l lăsase câteva zile în pace, nevasta iconarului îl urmărea din nou de la distanţă şi când privirile li se întâlniră îşi lăsă cu stângăcie ochii în pământ.

Băiatul se prefăcu absorbit de conversaţia prietenilor săi. Ocolind molozul lăsat aici de tomberoane, îşi continuă drumul spre Refugiu, în timp ce cerul se făcea tot mai albastru şi ultimii nori se risipeau, măturaţi de vânt.

Se adunară în faţa clădirii Frontului Tineretului, în mijlocul unui necontenit du-te-vino al celor care se îndreptau sau veneau dinspre mahala şi se opreau să stea la soare în piaţă.

O puzderie de copii curaţi şi îmbrăcaţi ca de duminică se strânseseră roată în jurul căluşeilor. Vânzătorii de la chioşcuri pândeau în stradă sosirea turiştilor, şi tarabele cu răcoritoare, alune şi gogoşi aveau un dever aproape ca vara.

Erau peste cincizeci: galbeni, zdrenţăroşi şi murdari, cu espadrile scâlciate în picioare, cu capetele acoperite de un ciuf încâlcit. Unii erau îmbrăcaţi ca nişte sperietori de ciori, cu veste şi pantaloni căpătaţi de pe la taţi sau fraţi; alţii aveau doar nişte chiloţi ca vai de lume şi câte o cămaşă plină de petice. Stăteau aici cam de vreun ceas, se înghionteau, ţipau şi sporovăiau.

— Ei. S-o şteargă!

— Du-te de unde-ai venit.

— La coadă!

Omul-Pisică şi Ramón sosiseră printre primii. Băiatul lui Cinzeacă era cu un an mai mare decât cel al lui Cinci Bani; cu toate acestea, era mai slab şi mai prizărit decât Ramón. Îmbrăcat în zdrenţe, îşi arăta cu mândrie coastele ascuţite care-i străpungeau pielea.

— Ei, puştiule... Fă-te-ncoa cu un chiştoc.

— L-am terminat pe ultimul.

— Băi Raúl... Dă-mi tu unu!

— Ai răbdare, frate... Dacă te vede părintele...

— Să mă vadă, şi ce... Nu e interzis.

Vorbea cu emfază, aşa cum s-ar adresa un veteran unui grup de boboci. De trei ani tot repeta Prima Împărtăşanie. În cartier existau câteva şcoli catihetice, organizate de ordine diferite, şi toate ofereau copiilor în dar câte un rând de haine noi. Cinzeacă îl obliga să se înscrie în fiecare an şi Omul-Pisică cunoştea acum perfect felul în care trebuie

să te porţi cu preoţii.

— E a treia oară că mă înscriu la împărtăşanie, puştiulică...

— A treia? se minună copilul.

— A treia, află... Anul trecut am fost la *Esculapios*[7], acum doi ani, la *Maristas*[8].

— La mine e a doua oară, spuse Ramón.

— Şi la mine la fel, zise un băieţel cu cicatrice. Hainele mi s-au rupt după o săptămână.

— Ăştia au mai mulţi gologani, afirmă, ca bun cunoscător, Omul-Pisică. Frate-miu a fost înscris la ei primăvara trecută... Cică au un colegiu prea mişto.

— Da. E o şcoală babană.

Cineva îi întinse o ţigară boţită. Omul-Pisică o aprinse cu un chibrit.

— Ce-o să ne înveţe? întrebă cel nou.

— Mai nimica... Vreo juma' de duzină de rugăciuni. O să vedeţi.

— Fratele meu zice că te pune să cânţi.

— Să cânţi ce? *Luisa Fernanda*?

— Nu. Ca la biserică.

— Ei, şi! Asta se învaţă în patru zile...

Omul-Pisică surâdea, plin de dispreţ. Ramón scuipă în lături şi începu să-şi molfăie din nou guma de mestecat.

— Aş fi curios să ştiu ce-o să ne dea de mâncare, zise el.

— Ţi-e foame?

— Ba bine că nu. Nici nu te văd...

— Ai răbdare. Nu poate să mai întârzie mult.

— Aş mânca şi un elefant viu.

Un grup de tineri bine îmbrăcaţi, având în frunte un preot cu sutană neagră, îşi croia drum prin aglomeraţia din piaţă. Se produse îndată o harababură fără seamăn. Cei care erau la sfârşitul cozii vrură să treacă în faţă şi începu

7 Membri ai unor congregaţii catolice spaniole.

8 Membri ai unor congregaţii catolice spaniole.

un schimb de strigăte, îmbrânceli şi insulte.

— Ce dracu, nu vă-nghesuiţi aşa.

— Mai bine nu te-nghesui tu, presă ambulantă.

— Raúl iar s-a vârât în faţă.

— Eram înaintea ta, şarlatanule.

— Nu-i adevărat!...

— Linişte, linişte... murmură scandalizat părintele.

Urcat pe treapta cea mai de sus a scării, îşi şterse fruntea acoperită de sudoare. Era un om voinic, de vârstă mijlocie, cu ochi rotunzi ca nasturii şi cu nişte ochelari enormi ca de automobilist.

— Păstraţi rândul, imploră el. Unul după altul. Fără să vă împingeţi...

În interiorul clădirii mirosea a închis şi era semiîntuneric. Copiii se strânseră într-o sală în care se aflau o estradă, o tablă, o masă de scris şi patruzeci de scaune. Pe măsură ce intrau, un catihet le întindea câte un formular plin de întrebări.

— Acum lăsaţi-l. O să-l citiţi când ajungeţi acasă.

— Eu nu ştiu să citesc, zise cu voce plângăreaţă Omul-Pisică, luând formularul.

— Cei care nu ştiu să citească o să-l dea părinţilor.

— Nici tata nu ştie, răspunse copilul.

— Bine. În cazul acesta... Tânărul se întrerupse, neştiind ce să mai spună. În cazul acesta... Inspiraţia îi lipsi din nou şi încheie grăbit. Circulaţi... Hai... Circulaţi...

Omul-Pisică se aşează triumfător pe scaun. În faţa mesei lăcuite a preotului, copiii alcătuiau un bloc compact. Pe estradă se aflau un crucifix de lemn şi portretele lui Franco şi José Antonio. Dedesubtul lor, cineva scrisese o lozincă: OMUL NU SE HRĂNEŞTE NUMAI CU PÂINE. REGIMUL NOSTRU NU E MATERIALIST.

După ce termină discursul, părintele le făcu semn să se aşeze. Prin ferestrele întredeschise, briza aducea până la ei tot felul de arome de la bucătăriile bufetelor şi mirosul

uleios al gogoşilor...

Tacticos, părintele se îndreptă spre tablă şi trase cu creta un cerc înconjurat de puncte.

— Cercul este Dumnezeu, începu el cu voce blândă. Punctul este omul...

În seara aceea Metralla veni la Refugiu cu un pachet ciudat. Plecase cum se crăpase de ziuă, fără să fi suflat o vorbă şi toată ziua nu dăduse niciun semn de viaţă.

— Ţi-am adus un cadou, puştiulică, spuse el, aşezându-se pe velinţă, alături de băiat.

— Un cadou?

Privirea lui Antonio pendulă între pachet şi ochii întunecaţi, de o viclenie animală, ai prietenului său.

— Da. O surpriză.

Pachetul era învelit în hârtie de ambalaj şi legat cu un capăt de panglică decolorată.

— Ce e?

Drept unic răspuns, Metralla îşi umezi mustaţa cu limba.

— Ghici.

Ceilalţi băieţi se apropiaseră să se uite. Bănuitor, Antonio începu să dezlege panglica.

— Nu-ţi fie frică, ce naiba... Că doar nu e bombă.

Ambalajul era aranjat cu grijă. Înăuntru se aflau un costum de gata verde deschis, o cămaşă cu guler rotund şi o cravată cafenie.

— Ei drăcie, exclamă Drácula. De unde l-ai zulit?

Metralla îşi dădu capul pe spate. Omuşorul i se reliefa pe beregată.

— Nu l-am zulit. Mi l-a împrumutat un prieten.

— Am putea şti şi noi cine? întrebă Gonzalo.

— Profesorul.

— Profesorul? Când l-ai văzut?

Trântit pe spate pe rogojină, Metralla scotea rotocoale de fum.

— Azi-dimineaţă.

— Credeam că e la zdup, zise Cristóbal.

— Nu, a ieşit.

— Când?

— Luna trecută.

— Acuma ce face? Tot vânzări?

— Nu. Zice că nu-i iese nici din ce să trăiască. Metralla făcu o pauză. Azi-dimineaţă am fost la el acasă, să stăm de vorbă.

— Unde-a tras?

— Tot în chichineaţa aia. La capătul mahalalei.

— Şi costumul? vru să afle Antonio. Ce dracu să fac cu el?

— Aşteaptă, îngeraşule, nu mă întrerupe... Cum vă spuneam, am trecut pe acolo... Tipul era-n pat, cu nevastă-sa. Ceva mai slab, cu bila rasă... „N-ai vreun puşti ceva mai spălăţel?" mă întreabă. „La ce-ţi trebuie?" „Pentru o afacere pe care tocmai am pus mâna... Îmi trebuie un băiat frumuşel, fin... Cum s-ar spune, unul subţire". Cum tipul nu-mi dădea amănunte, nu i-am răspuns nici eu. „Un puşti cu mutră nevinovată, ia gândeşte-te. Şi cu ceva papagal, dacă se poate... Dacă mi-l găseşti, facem afacerea împreună."

„Am unul mai gingaş ca un crin, i-am zis eu. Are nişte ochi de-ar putea să ducă de nas juma' din omenire". „Tii! asta-i ce-mi trebuie." Şi cum mandea nu mai scuipa o vorbă, şmecherul se dădu bătut...

Metralla căută în buzunarul pantalonului şi scoase un teanc de cartonaşe tipărite.

— Luaţi. Citiţi-le.

Cartonaşele aveau la început câte o inscripţie:

CRUCIADA CORDIMARIANĂ

„DUMNEZEU VREA SĂ SE RĂSPÂNDEASCĂ PRETUTINDENI CREDINŢA ÎN SUFLETUL MEU NEÎNTINAT (Fecioara Maria din Fátima).

Ghemuindu-se pe velinţă, alături de prietenul său, Antonio citi:

Mult stimate domn, întrucât cruciada Cordimariană, binecuvântată şi condusă de Episcopatul Spaniol, a

pregătit un album numit Cartea de Aur a Consacrării şi care va fi oferit peste câteva luni Sfinţiei-Sale Papa Pius al XII-lea – album care va conţine numele familiilor ce s-au închinat sufletului Mariei – am onoarea a vă invita, atât pe dumneavoastră cât şi distinsa dumneavoastră familie, la această Consacrare, care constituie, în acelaşi timp, un omagiu recunoscător către Preasfânta Fecioară şi o delicată ofrandă adusă Sanctităţii-Sale, care poartă tocmai numele de Papă al Sufletului Mariei.

Una din cărţile care alcătuiesc albumul este dedicată aristocraţiei spaniole, precum şi marilor personalităţi, figurilor naţionale şi persoanelor marcante prin funcţia sau poziţia lor.

Sperăm că partea cea mai valoroasă a societăţii spaniole, care răspunde totdeauna cu atâta entuziasm chemărilor Preasfântului nostru Papă, va dori să colaboreze la acest simbolic dar, ce va aduce fără îndoială mângâiere inimii îndurerate a Sfinţiei-Sale.

Pentru cazul când doriţi să înfăptuiţi această Consacrare în familie şi să colaboraţi la acest omagiu, vă trimitem alăturat un formular pe care-l puteţi completa în voie, cu rugămintea de a ni-l trimite gata completat până la data de 20 iunie.

Dat fiind că albumul trebuie să fie vrednic de Preasfinţia-Sa Papa, v-am fi cât se poate de recunoscători dacă, la primirea prezentei, aţi putea să faceţi o mică donaţie în vederea realizării amintitului album.

Al dumneavoastră preasupus...”

— Ai priceput? întrebă Metralla când termină de citit.

— Nu. Nu ştiu unde vrei să ajungi.

— Ascultă. Metralla se ridică în picioare, căutând privirile celorlalţi. Uite cum stă chestia. Nişte tipi au organizat o sforărie ca să stoarcă bani de la bogătaşi. Cică toate ziarele vorbesc despre asta... Profesorul a pus laba,

nu ştiu cum, pe un teanc respectabil de cartonaşe dintr-astea şi vrea să trimită pe cineva cu ele prin case, ca din partea popilor.

— Şi vrei să mă duc eu? întrebă Antonio, neputând să-şi creadă urechilor.

Setea de a înfăptui ceva eroic în ochii celor din bandă nu-i dădea pace. Metralla îi acorda o atenţie mai mare decât oricui altcuiva, şi băiatul visa o ocazie în care să-i poată dovedi că-i merită încrederea. Dar până acum şeful nu arătase nicio grabă. Lăsând celorlalţi riscurile, se mulţumea să-l ţină pe lângă el, dedicându-l pe de-a întregul serviciului său personal.

— Un copilaş ca tine precis că o să-i ducă de nas.

— În orice caz, râse Cristóbal, o s-o facă mai bine decât Drácula.

— Ce n-am priceput încă, spuse băiatul, e ce rost are costumul în toată povestea asta.

— Foarte simplu, replică Metralla. Tipul care-o să ducă invitaţiile nu poate să umble îmbrăcat ca un cerşetor. Ce, crezi că-s de ajuns doi luceferi şi o mutră de îngeraş aşa cum ai tu? Când o să te duci, trebuie să fii ferchezuit ca lumea, din cap până-n picioare, ca scos din cutie.

Antonio cercetă costumul cu necaz. Privirea i se opri, în cele din urmă, pe gulerul scrobit al cămăşii.

— O să arăt ca un maimuţoi, murmură el.

— Aşa şi trebuie.

— Jacheta e aiurită... Parcă e de muiere.

— Principalul e să-ţi vină bine... Hai, încearcă-le.

Îmboldit de toţi, Antonio fu nevoit să se execute. Începu să-şi dezbrace, ruşinat, hainele sale vechi şi să le pună pe cele noi.

— Lasă-mă să-ţi fac eu nodul la cravată, spuse Alberto, îngenunchind în faţa lui.

Băiatul se supuse, resemnat. Toţi făcuseră cerc în jurul lui şi-l studiau cu mare atenţie.

— Ceva mai la dreapta, Alberto.

— Nu. Aşa e bine.

— Strânge mai tare.

— Aşa… Valabil.

Metralla îl apucă de mână şi îl sili să se apropie de lumină.

— Clasa una, declară el, după un examen amănunţit. Cu faţada asta tromboneşti pe oricine.

Expresia feţei sale, mai mult decât cuvintele pe care le rostise, avu darul de a-i reda băiatului încrederea. Până atunci se temuse întotdeauna ca nu cumva să pară prea frumos. La şcoală, la joacă, pe stradă, tovarăşii lui îi spuneau în bătaie de joc Ochiosul. Metralla, dimpotrivă, îl privea deseori cu o admiraţie nemărturisită. Căută pe furiş o oglindă în care să se poată vedea, dar nu găsi niciuna.

— Când începem? întrebă el, cu o bruscă bună dispoziţie.

— Aşteaptă, răspunse râzând prietenul său, ai răbdare.

Trecerea trenului pe linia ferată din apropiere făcu să vibreze timp de câteva clipe pereţii solizi ai Refugiului.

— Profesorul ne aşteaptă la şapte, continuă Metralla. Aşa că stai jos. Avem timp să mai răsucim şi câte-o ţigară.

Când se apropia ora unsprezece, cârciuma Aragonezului începea să se golească. Cei mai mulţi dintre clienţi se retrăgeau pe la casele lor să se culce, iar beţivii îşi continuau de obicei peregrinarea pe la baruri. Aragonezului nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să lase obloanele şi să stingă lumina. În partea din spate a localului construise încă o încăpere care-i servea în acelaşi timp drept bucătărie şi drept depozit şi, de câteva luni, ca să nu mai fie nevoit să plătească hotelul, rămânea să doarmă acolo.

În seara aceasta, în mod cu totul neobişnuit, niciunul dintre clienţii aşezaţi în faţa tejghelei sau pe la mese nu manifesta câtuşi de puţin dorinţa de a pleca. Aragonezul îşi dăduse seama de asta când se făcuse ora închiderii. Atmosfera era diferită de cea din alte zile şi discuţiile anunţau să se prelungească până târziu.

Cu coatele sprijinite pe tejghea, îi privi pe cei trei care stăteau aşezaţi în jurul butoiului. Intraseră în cârciumă acum vreo două ore, cu un tămbălău atât de mare de parcă se pregăteau să radă tot de pe faţa pământului, dar, îndată ce se puseseră pe băut, se potoliseră treptat, întristându-se din ce în ce mai tare. Unul dintre ei, cu o şapcă de zidar pe cap, îi atrăgea atenţia în chip deosebit. Era un om mărunţel, oacheş, slab, cu o şuviţă de păr negru căzută peste sprâncene. Nu se bărbierise, pesemne, de câteva zile şi mustăţile îi crescuseră atât de mari încât păreau false.

Din când în când, privirile i se opreau asupra clienţilor obişnuiţi: Cinci Bani şi prietenul său stăteau de vorbă lângă uşă; la alta masă, doi de la Salvamar jucau cărţi. Dar, în clipa următoare, se întorcea din nou, fără să vrea, spre omuleţul cu şapcă. Fiecare din gesturile şi mişcările lui îi erau familiare. Aragonezul avea convingerea că-l mai întâlnise undeva, însă nu-şi putea da seama unde anume.

Unicul bec din local atârna de tavan ca un Yo-yo. Lumina îi era meschină, ştearsă. Văzut de departe, părea un

păianjen închis într-o găoace de sticlă. Îşi făgădui, în sinea lui, să-l înlocuiască prin tuburi de neon. Apoi, privirea îi căzu asupra ulciorului cu apă.

Spre deosebire de alţi patroni din cartier, Aragonezul îngăduia ca lumea să stea în local fără să consume nimic. Cârciuma se transformase astfel într-un adăpost pentru vagabonzi şi cerşetori, dar lui puţin îi păsa. Cei care nu-şi puteau oferi un păhărel de vin beau apă din ulcior. „Casa mea nu e local de exploatare, obişnuia să spună. Aici, cine nu poate plăti, nu plăteşte.”

Unul dintre cerşetorii din fund încerca cu încăpăţânare să mai stoarcă un strop de apă din ulciorul gol. Cu un oftat, Aragonezul se duse în odaia din spate să-l umple. Când se întoarse, Evaristo îşi făcuse apariţia în uşa din faţă, cu sacul, pălăria şi paltonul său încărcat de medalii.

— Bună seara la toată lumea, spuse el.

Cum nu mai dăduse de multă vreme niciun semn de viaţă, Aragonezul se rezemă de tejghea ca să-l privească mai bine. Bătrânul pusese jos sacul cu vechituri şi acum îşi îndrepta şalele, gemând istovit.

— Ce mai veste-poveste, moşule? zise în cele din urmă Aragonezul, întinzându-i o tinichea plină cu mucuri de ţigări.

— Ia, mai nimic: ca de obicei... Faţa obosită a lui Evaristo se lumină, recunoscătoare parcă. Cu necazurile...

De sub borul ridicat al pălăriei îi ieşeau smocuri de păr încâlcite. Înconjuraţi de un păienjeniş de zbârcituri, ochii îi păreau de porţelan.

— E oleacă de vreme de când n-ai mai dat pe aici, spuse Aragonezul, oferindu-i pachetul cu ţigări.

Evaristo luă delicat o ţigară. Gesturile lui erau nefiresc de uşoare, ca şi cum totul în jur ar fi fost de sticlă şi la cea mai mică atingere s-ar fi putut sparge în mii de bucăţi.

— Da. Aşa e, recunoscu el, în timp ce-şi trecea limba peste foiţa de ţigară. În ultimul timp n-am prea mai dat

prin cartier... Minele de-aici sunt prea secătuite. Acum lucrez pe Şoseaua Neagră... Aproape de locul unde a acostat escadra americană.

— Şi acolo? se interesă Aragonezul. Te descurci mai bine?

— Ehe... Oamenii de pe-acolo aruncă toate celea la gunoi, şi poţi să dai peste tot felul de chilipiruri. Partea proastă e că a aflat toată lumea şi, când descarcă, se încing păruieli în toată legea... Nu mai departe decât ieri, un băiat voinic, aşa ca tine, mi-a ars un ghiont de m-a trântit jos...

— De ce nu treci pe aici seara, la întoarcere? Umplu un pahar de anason şi i-l întinse. Ştii doar că eşti ca la dumneata acasă.

— Mulţumesc. Mulţumesc din suflet. Ochii lui Evaristo se luminară de recunoştinţă. Întotdeauna ai fost bun cu mine... Dar când isprăvesc lucrul sunt aşa de istovit, că de-abia mă mai ţin pe picioare... nu mai am altă dorinţă decât să mă culc şi să dorm. Oftă. Poate fiindcă pe zi ce trece mă fac mai nefolositor şi mai bătrân...

— Nici pomeneală, moşule. Arăţi mai bine ca oricând.

— Şi, în afară de asta, continuă Evaristo fără a da semne că ar fi auzit, mă pregătesc pentru defilarea Asociaţiei.

— Defilare? Ce defilare?

— Toţi foştii combatanţi din Cuba şi din Filipine am format o Asociaţie. Suntem şaisprezece în total. Anul trecut eram nouăsprezece, dar astă iarnă au murit trei. Bătrânul sorbi o înghiţitură de anason. Ei, şi cum îţi spuneam, Asociaţia a fost invitată în mod oficial sa ia parte la defilarea din Joia Verde...

Evaristo începu să scotocească prin buzunare. De fiecare dată când băga mâna într-unul din ele, o scotea după câteva clipe încărcată cu cele mai felurite obiecte: bile, chei, vârfuri de creion, bulgări de naftalină, chei pentru deschisul cutiilor de conserve. În cele din urmă,

obosit de atâta căutare zadarnică, renunţă, dând din umeri.

— Joi am primit o scrisoare în care spunea că o să defilăm în urma prapurului Fecioarei Maria din Merced... Toţi trebuie să purtăm bereta carlistă[9]. Se corectă: Bereta carlistă şi medaliile.

— Da, da, i se păru Aragonezului că-şi aminteşte. Ai fost şi anul trecut.

— Da, am fost; dar acum e cu totul altceva. Anul ăsta Evaristo a fost invitat în mod oficial...

Cinci Bani şi Cinzeacă continuau să stea de vorbă lângă uşă. Deodată, ca şi cum abia atunci ar fi observat prezenţa bătrânului, se opriră din ceartă şi veniră să se rezeme cu coatele de tejghea, alături de el.

— Am auzit că vor să te azvârle-n stradă, moşule, zise Cinci Bani, înăbuşind un sughiţ.

— Pe aici se vorbeşte că mai deunăzi a venit un avocat să te dea afară, adăugă şi tovarăşul lui.

Sprijinindu-se de tejghea pentru a-şi menţine echilibrul, îl urmăreau plini de viclenie. Faţa lui Evaristo se încreţi ca cea a unui copil speriat.

— Nu; nu e sigur, spuse el.

— Mie mi-au vândut-o ca pe ceva sigur.

— Sunt zvonuri, reluă bătrânul. Evaristo îşi plăteşte totdeauna chiria. Nu se poate să-l azvârle în stradă aşa, oricum.

— Zici că nu se poate? exclamă Cinci Bani. Până şi pe episcop l-ar azvârli, dacă ar avea ei poftă.

— Evaristo e veteran din cinci războaie... Nimeni nu vrea să-i facă vreun rău.

— Se mai găsesc unii care să vrea, afirmă Cinzeacă, agresiv. Am văzut eu mulţi bătrâni, şi încă mai bătrâni ca

9 Beretă specifică, de culoare roşie, pe care o purtau partizanii lui Carlos María Isidro de Burbon, pretendent la tronul Spaniei după moartea regelui Ferdinand al VII-lea (mort în 1833).

dumneata, care au fost aruncaţi pe drumuri.

— Da’ mai tacă-ţi gura o dată, interveni Aragonezul. Eşti pilit. Nu spui decât prostii.

— Nu sunt prostii, replică Cinzeacă. E adevărul adevărat.

— Da, îi ţinu isonul Cinci Bani, cu glasul răguşit. Adevărul adevărat.

— Fac ceva pe adevărul vostru, se răsti Aragonezul. Pentru astă seară vă ajunge cât aţi tras la măsea. Hai, mai faceţi pe grozavii şi prin alte părţi.

Cei doi beţivi îl priviră de sus, cu toată trufia demnităţii ofensate.

— Foarte bine, zise Cinci Bani. Dacă nu-ţi place de noi, n-o să aşteptăm să ne-o spui a doua oară.

— Şi ascultă-mă bine, îi strigă tovarăşul său lui Evaristo. În ziua când nici prin cap n-o să-ţi treacă, o să te trezeşti în stradă.

Dădură la o parte şirurile de mărgele din uşă şi dispărură, de parcă i-ar fi înghiţit noaptea.

— Nu-i lua în seamă, moşule, spuse Aragonezul. Nu sunt oameni răi. Dar sunt beţi şi dau drumul la tot ce le trece prin devlă.

— Evaristo n-a făcut niciodată rău nimănui, îngână bătrânul cu capul plecat.

— Sigur că nu. Aragonezul se silea să zâmbească. Dacă-ţi plăteşti chiria, casa e a ta. Nimeni nu poate să te dea afară.

Bătrânul păru că se mai înseninează. Aplecându-se cu greutate, luă de jos sacul cu vechituri şi răsturnă mucurile de ţigări date de Aragonez într-o cutie goală de conserve.

— Bine. Mă duc, zise după aceea.

— Aşa de repede?

— Mâine trebuie să mă scol devreme.

Nemişcat îndărătul tejghelei, îl privi cum pleacă.

Timp de câteva clipe, privirea îi rămase aţintită asupra

fâşiei dreptunghiulare de întuneric care se zărea printre mărgelele zornăitoare din uşă. Umezindu-şi buzele, umplu cu vin carafa pe care i-o întindea unul din cerşetori.

Atmosfera din local părea să se fi îngreuiat. La masa din fund, un pescar mângâia strunele unei chitare. Beţi morţi, cerşetorii strigau şi vorbeau între ei. Un flăcău cu bascul pe-o ureche intră să bea ceva, însoţit de fiul lui Cinci Bani. Caporalul şi doi poliţişti stătură doar atât cât să bea o bere. Cei trei necunoscuţi nu mai scoteau o vorbă. Aşezaţi în jurul butoiului care le slujea şi drept masa, se priveau complet abătuţi.

Când chitaristul începu melodia lui Gardel, Aragonezul observă că ciuleau urechile. Vinul le dăduse o rigiditate aproape solemnă şi stăteau ţepeni ca nişte manechine.

Dintr-o dată, ca puşi în mişcare de un resort, începură să cânte.

Suntem
Fugarii hăituiţi,
Pe-acest meleag sosiţi
După un aspru drum.

Inima Aragonezului porni să bată cu putere. Deci asta era... Cum de nu-şi dăduse seama până acum?... Omuleţul care meşterea chipuri din cioturile de lemn, cu douăzeci de ani mai tânăr, îndărătul reţelei de sârmă ghimpată...

Amintirea tuturor celor întâmplate i se perindă prin minte aidoma unui film. Luptele de pe Ebru. Retragerea până la frontieră. Alger. Plajele pline de lume. Baionetele senegalezilor. Refugiaţii care cântau:

Cu greu
Frontiera am trecut
Cu tot ce am avut;
Pribegi suntem acum.

Cei trei oameni ridicară capetele, surprinşi. Vocea Aragonezului le părea, fără îndoială, o iluzie a simţurilor, rodul unei halucinaţii de beţivi.

Aragonezul se apropie încet de masa lor. Erau mii, sute de mii, răspândiţi prin toată ţara, lipsiţi de aer ca sub un clopot de cristal, solitari, fără ţel şi călăuză, ignorând puterea lor secretă... Era de ajuns un gest, o privire, ritmul unui cântec, pentru ca aceşti solitari să înceteze să mai fie solitari, pentru ca să se descopere unii pe alţii, să înceapă să comunice între ei... Poate că nu era totul pierdut. Nemişcat de atâta amar de vreme, trupul mai palpita încă...

Cei trei îl recunoscuseră drept unul de-ai lor şi Aragonezul se aşează pe banchetă alături de ei.

— Din ce baracă? se mulţumi să întrebe.

— Dintr-a Şaptea. În spatele turnului de pază.

— Eu eram dintr-a Treia, cu bobocii.

— Da, spuse omuleţul cu şapca. Acolo îl cântaţi în felul ăsta.

Asta a fost tot. Învăluiţi într-o tăcere grea, goliră două garafe, trei, patru, înfrăţiţi întru vin şi amintiri, privindu-se în ochi din ce în ce mai turburi, incapabili de a rosti un cuvânt.

Când plecară, se lumina de ziuă.

3

Începuse Săptămâna Suburbiilor. Ziarele de dimineaţă publicau vestea pe prima pagină, cu titluri uriaşe. MARE EVENIMENT SOCIAL, scriau toate.

Privirea i se opri, distrată, pe discursul subliniat al unuia dintre oratori, episcopul de Siluli: *„Se vorbeşte mult despre risipa făcută de cei bogaţi* – citi ea – *dar avem îndoieli serioase în privinţa faptului că această risipă ar putea măcar să egaleze consumul nesăbuit de tutun şi alcool – ca să nu mai pomenim de vinul obişnuit – la care se dedau aşa numitele clase mai puţin favorizate*”.

Aşezat pe scaunul din faţă, Costa continua să înfulece micul dejun. Dacă socoteala ei nu dăduse greş, acum era la a şaptea felie de pâine prăjită. Cu ziarul în mână, femeia îl cercetă pe furiş. De câteva luni încoace soţul ei se îngrăşase fără încetare. Mâinile lui erau din ce în ce mai albe şi mai puhave, pântecele i se rotunjise ca guşa unei păsări, iar de obraji începeau să-i atârne pungi cu grăsime.

Gesturile şi mişcările lui aveau darul de a o aduce la exasperare. Când mânca, plescăia din limbă în chip dezagreabil, iar zgomotul lingurii cu care mesteca în iaurt o înnebunea.

„Într-o bună zi n-o să mă mai pot stăpâni şi o să-i tai şi lui beregata”, îşi zise.

Duminica după-masa, Costa se ducea în Piaţa Catalonia să dea de mâncare porumbeilor. Cu jacheta lui de velur şi cu şapca în carouri, urca Via Layetana pe jos, ca să facă economie. Într-o zi îl urmărise de departe. Bărbatul ei îşi punea pe buze boabe de mei. Apoi, înconjurat de un stol de păsări, se lăsa, cu ochii închişi, în voia dezmierdărilor, a uguirilor şi a gungurituluí lor.

Întoarsă acasă, deschise colivia canarului şi-i tăie gâtul cu foarfecele. Nici atunci şi nici mai târziu nu putu să-şi explice de ce a făcut una cu asta. Pasărea n-o enervase

niciodată în mod deosebit. Inima începuse să-i bată cu putere şi, când îşi dădu seama de ceea ce se întâmplă, totul se terminase.

Pe viitor va trebui să se supravegheze mai mult. Uneori, în timp ce soţul ei dormea, se surprinsese privindu-i fix gâtul. Carnea era aici moale şi fină. Ar fi fost de ajuns să apese puţin cuţitul pentru ca tăişul să pătrundă fără nicio rezistenţă. Săptămâna trecută, profitând de vizita Estelei, îi împărtăşise şi ei această obsesie.

— În străfundul fiinţei mele nu simt pentru el decât repulsie şi dispreţ... Patru ani am trăit alături de el, trecând drept nevasta lui, dar fără să fi fost de fapt decât cu numele. Domnul nu găsise mijlocul să...

— Nu te mai gândi la toate astea. Şi lasă-l în pace.

— A trebuit să-i explice doctorul. Eu mă dusesem să mă consult crezând că sunt sterilă...

— Da' uită o dată, femeie.

— Un lucru ca ăsta nu se poate uita, zisese ea.

Făcând un efort de voinţă, se ridică în picioare.

În faţa lui Costa, nervii ei erau în fiecare clipă pe punctul de a declanşa o furtună. Fără să-i dea vreo explicaţie – nu-i dădea niciodată – deschise uşa apartamentului şi ieşi în stradă.

Cocoţat în vârful unei scări, un om instala un şir de difuzoare pe stâlpii de electrică. Pe clădirea Frontului Tineretului o placardă uriaşa anunţa Săptămâna Suburbiilor. Dedesubtul ei, o şleahtă de zdrenţăroşi ţipau şi se înghionteau.

Nevasta iconarului o porni prin mahala, pe străduţele pe care trăgeau de obicei toţi cei veniţi din Murcia. Itinerarul ei era în fiecare zi acelaşi şi îl repeta cu o încăpăţânare aproape maniacă. Orice variaţie – cât de mică să fi fost – îi părea de rău augur. Ocolind băltoacele din drum, coti la dreapta, în direcţia plajei.

Săptămâna din urmă colindase cartierul de la un capăt

la altul, într-o stare vecină cu nebunia. Băiatul dispăruse într-o clipă; seara nu se mai întorcea să doarmă la părinţii lui. O dată îl aşteptase ceasuri în şir, aşezată pe jos, fără să închidă ochii. Făcută ghem, visase toată noaptea că trăia cu el; până în zori, când o deşteptase frigul.

În dimineaţa următoare îl zări în apropierea haznalelor, în tovărăşia unui băieţandru blond şi a unei fetişcane vopsite. Îi urmări de departe, cu prudenţă, străduindu-se să treacă neobservată. Cei trei se opriră în faţa unui mic fort. Câţiva băieţi se prăjeau la soare pe nisip şi, în timp ce ţigăncuşa gătea, Antonio şi tovarăşul său se trântiră pe o pătură să tragă un pui de somn.

Din ziua aceea, femeia dădea mereu târcoale fortului, în speranţa de a-l reîntâlni. Băiatul îşi dăduse seama de asediul ei şi de multe ori întorcea capul şi o privea. Ea luase, în repetate rânduri, hotărârea de a-i vorbi. Dar, de fiecare dată când îi întâlnea privirea, o tulburare de neînţeles făcea ca vorbele să i se oprească în gât.

Pornind pe drumul paralel cu calea ferată, traversă câmpul plin de moloz. În cea de a doua zi de pândă, îşi stabilise postul de observaţie îndărătul unui gard de mărăcini. Întinsă pe jos, privi multă vreme fortul. Hornul, improvizat dintr-o bucată de tinichea, fumega. Un băieţandru cu ochelari ieşi să golească o găleată de gunoi. Dar imediat intră din nou în fort şi multă vreme nu se mai arătă nimeni.

Femeia o porni înapoi, cu gâtlejul uscat. Ochii o usturau de atâta privit, iar limba parcă îi era de cârpă. Deodată îi veni o idee care i se înfipse în minte ca un cui. Fără să-şi dea seama, începu să respire mai grăbit şi iuţi, dintr-o dată, paşii.

Nevasta brutarului îşi pierduse şi ea copilul. Cel pe care îl avea acum nu era al ei şi lumea spunea că îl cumpărase. Agitată, încercă să-şi amintească istorisirile vecinelor. Multe familii nevoiaşe, încărcate de copii, renunţau la câte

unul din ei în schimbul câtorva *pesetas.* Pe ascuns, faptul se repeta zilnic şi furniza un material bogat gazetelor.

Când sosi la Barcelona, sirenele fabricilor începură să urle. Bărbatul ei era încă în magazin; în loc să urce direct în casă, intră pentru o clipă să-l vadă şi îi anunţă, pe un ton sec, hotărârea ei de a-şi retrage economiile de la Bancă.

În faţa cocioabei fusese instalat un difuzor care, de mai bine de o oră, trăncănea, trăncănea fără încetare. Vârâtă sub pături, Coral încercă să-şi astupe urechile cu vată. Dar vocea răsuna din ce în ce mai tare, de parcă ar fi răcnit cineva chiar în odaie...

În cele din urmă, obosită să se tot vânzolească în pat, se sculă. O auzea pe bunică-sa foindu-se în cămăruţa de alături şi, înăbuşindu-şi un căscat, deschise larg fereastra.

— Tu eşti, Coral?

Fata îi răspunse printr-un mormăit. Bunica nu mai ridica glasul ca pe vremuri şi, ca s-o înţelegi, trebuia să-ţi încordezi bine auzul. Pe zi ce trecea, Coral o găsea tot mai îmbătrânită şi mai gârbovită. Degetele i se cocârjaseră ca nişte gheare şi, când vedea banii, înşfăca bancnotele cu lăcomie.

— Cât ţi-au dat?

Începu, ca de obicei, să se plângă cu jumătate de glas de Metralla, de cărpănoşenia bărbaţilor, de scumpetea vieţii...

— N-ai de gând să taci o dată din gură? îi strigă fata. M-am săturat până-n gât să te tot aud repetând aceeaşi placă.

Bunica se trase înapoi, bolborosind. Îndărătul sobei avea o ascunzătoare în care-şi îngrămădea economiile. Încetul cu încetul se obişnuise să depindă de Coral şi uneori dispărea de acasă zile întregi, ca să n-o stânjenească.

— Bine. Mă duc...

Întinsă pe pat, o privi cum pleacă. Deodată, fără să-şi dea seama de ce, o revăzu aşa cum era cu doi ani în urmă, mai tânără şi mai vânjoasă, aplecată deasupra ei şi strigând cât o ţinea gura...

Coral era, pe vremea aceea, o fetişcană subţirică şi răsărită. Bunica îi dăruise o rochie strălucitoare şi fata se împăuna cu ea prin mahala, cu pletele împodobite cu flori. De fiecare dată când auzea muzica, picioarele începeau singure să danseze, ca trase de sfori nevăzute. Gătită cu tot felul de atârnători, alerga în urma ţiganilor, a

flaşnetelor, a chitariştilor. Ochii îi luceau prin oglinzi, negri ca doi cărbuni, şi când râdea, gura i se deschidea ca o felie de pepene.

Într-o zi, când intră în casă, găsi un bărbat pe care nu-l mai văzuse niciodată. Bunica îi spuse, plângând, că e tatăl ei. Tipul era un ţigan de vreo patruzeci de ani, înalt şi bine făcut, cu părul numai inele şi cu favoriţi care ajungeau cam până la jumătatea fălcii. Venise la Barcelona să vândă nişte catâri şi se instalase pentru un timp la ele.

Fata se obişnui repede cu el. Ţiganul stătea toată ziua în pat, fuma, bea sau, cel mai adesea, nu făcea absolut nimic. Când se lăsa seara se bărbierea şi pleca, şi nu se întorcea acasă decât foarte târziu.

Câteodată, Coral îl auzea poticnindu-se de câte o mobilă şi vârându-se îmbrăcat sub pături. Dormeau amândoi alături, în acelaşi pat, şi fata nu îndrăznea nici să răsufle, de teamă să nu-l stingherească.

Într-o noapte – amintirea era atât de nelămurită încât de multe ori credea că visase – tatăl ei îi mângâiase, la întoarcere, trupul. „Stai liniştită”, îi suflase la ureche. Ea îl ascultase, pe jumătate adormită, fără să-şi dea prea bine seama ce se întâmplă.

A doua zi, în timp ce făcea curat prin cameră, bunica începu să strige ca o desperată. „Banditule! Să-i faci una ca asta fiică-tii! Uită-te la cearceafuri! Trântorule! Blestematule!...” Coral fugi din baracă, speriată. Timp de câteva ceasuri hoinări prin mahala fără a se încumeta să se întoarcă. Mormane de nori se îngrămădeau pe cer, marea începuse să se facă albă, lividă, şi păsări înnebunite rădeau nisipul din zbor, ca nişte coase.

Când se hotărâse – îşi aducea bine aminte – se făcuse noapte de-a binelea. Ţiganul plecase, luându-şi toate catrafusele, şi bătrâna îi explică, hohotind, că e pierdută pentru totdeauna; că propriul ei tată a dezonorat-o...

— Şi ce recunoscătoare îi e acuma, mormăi fata printre

dinţi.

Profitând de tăcerea difuzorului, trase un cufăr mare de sub pat. Pe ascuns, să nu afle bătrâna. Coral îşi vârâse aici colecţia de păpuşi. Ani întregi oftase în zadar după ele. (Singura pe care o avea, o găsise răscolind cu băţul prin gunoi. Era o păpuşă mare de cârpă, slinoasă şi cheală, cu trăsăturile feţei şterse şi cu fusta zdrenţuită. Se apucase, plină de răbdare, s-o dreagă. Cu o pensulă şi o cutie de acuarele, îi vopsise în roz faţa, picioarele şi braţele. În obraji îi pusese două pete de roşu. Apoi îi desenase un surâs şi îi acoperise capul chel cu un turban.)

De câteva luni, ca să se răzbune, Coral îşi cumpăra în fiecare săptămână câte una nouă. Aşezată în genunchi, cu spatele la geam, începu sa înşire cutiile pe pat. Înfăşurate în eşarfe de voal şi tafta, îmbrăcate în rochii aeriene de tul, păpuşile deschideau şi închideau ochii de porţelan. Pălăriile erau croite cu cea mai mare grijă, aşa încât să scoată în evidenţă fineţea delicată a cosiţelor aurii şi mătăsoase. Perechea de dansatori atrăgea atenţia în mod deosebit: ea era îmbrăcată în atlaz, cu o diademă poleită şi o fustă făcută din fâşii colorate care-ţi luau ochii; el purta un *sombrero* cordobez şi un costumaş în carouri, iar în mână avea un baston subţire de trestie. Coral îi cumpărase într-o zi de la un mare magazin şi, de atunci, nu se mai sătura privindu-i.

Se aşeza pe jos, ghemuită, numai în furou, cu privirea aţintită asupra colecţiei de păpuşi pe care le păstra cu străşnicie în cutiile lor. Nu-şi dădea seama cât timp stătuse aşa. Când îşi veni în fire, uşa dinspre stradă era dată de perete şi o umbră uriaşă se aşezase în lumină, în spatele ei.

— Bună, fetiţo, se auzi vocea caporalului.

Fata se întoarse, speriată. În prima clipă crezu că omul a venit să-i ia păpuşile. Dar surâsul viclean pe care-l ştia atât de bine şi cunoscuta strălucire din priviri o liniştiră pe

dată. Netezindu-şi părul cu mâna, zâmbi şi ea cu cochetărie.

— M-ai speriat, spuse.

Caporalul închise uşa în urma lui. Cu un suspin, sprijini carabina de pământ. Mâna lui pătrată, păroasă, începu să descătărămeze cureluşa de la tricorn.

— Cine, eu? Cum era s-o sperii eu pe pisicuţa mea?

Mantaua întredeschisă lăsa să se vadă tunica bine călcată, cartuşierele, placa de identitate, centironul şi curelele. Dedesubtul mustăţilor, buzele îi tremurau, încordate şi umede.

— Nu ştiu... Credeam că e un hoţ. Coral râse, arătându-şi dinţii. Cineva care vrea să-mi facă vreun rău...

Omul o pândea cu ochi vicleni; pieptul i se umfla asemeni unor foaie. Grăbită, fata puse cutiile la loc în cufăr.

— Cu toate că nu s-ar zice, sunt foarte sperioasă, ştii?

Cu un gest de abandon, Coral se întinse pe pătură, arcuindu-şi trupul pentru ca sânii să-i iasă în evidenţă.

— Foarte sperioasă, repetă, coborând glasul. Nici nu-ţi poţi închipui cât de uşor mă sperii...

Caporalul îşi desfăcu catarama de la centiron. Apoi, ca şi cum i-ar fi ghicit gândul, se întoarse şi închise cu grijă fereastra.

Fii cu ochii-n patru. Dacă vezi că e ceva o-ntinzi.

În prima zi, Metralla îl însoţi până la locul unde trebuia să distribuie formularele. Era un cartier elegant, aşezat la poalele muntelui, brăzdat de străzi largi, liniştite şi tăcute. O linie de tramvai cam stricată îl punea în legătură cu centrul oraşului. Vehiculele îşi făceau aproape goale cursele şi se opreau la cererea pasagerilor. Încasatorul părea să cunoască din vedere pe toată lumea şi Antonio băgă de seamă că îi privea cu vădită neîncredere.

Băiatul era îmbrăcat ca un adevărat domn, cu costumul şi pantofii noi şi cu cămaşa curată şi scrobită. Înainte de plecare, Profesorul îi dăduse o insignă de email, reprezentând un Prunc durduliu ca într-o reclamă de lapte condensat. „Când suni, întreabă întotdeauna de doamna, îi reaminti el. Femeile sunt mult mai uşor de trombonit."

Metralla îl lăsă în faţa unui grilaj de fier, peste care se revărsau teii, mimozele şi salcâmii. „Eu trebuie să plec. La cinci vin să te iau." Antonio îl privi cum se îndepărtează în josul străzii, cu mâinile în buzunare; când dădu colţul, îi făcu semn cu mâna.

Era prima oară când lucra de unul singur şi şovăi multă vreme înainte de a suna. Casa – mare ca o mânăstire, cu pereţii acoperiţi de iederă – îl îngrozea. Privi multă vreme, printre zăbrelele grilajului, geamurile verzi ale verandei şi ţiglele albăstrui ale acoperişului. Şnurul soneriei se legăna încet lângă uşă şi când trase de el închise ochii, aşteptând parcă să se declanşeze o catastrofă.

Când îi deschise din nou, văzu că nu se întâmplase absolut nimic. Sustrasă ca prin minune legilor timpului, vila dormita în umbra parcului. Sălciile plângătoare se legănau, zbârlite de vânt, şi o femeie cu şorţ se apropia pe cărarea cu pietriş.

— Sunteţi atât de amabilă s-o anunţaţi pe doamna?

Se nimerise ca stăpâna să fie o mare adoratoare a Sfintei Fecioare. Casa era plină de mici altare, firide şi

icoane. „Eu o prefer pe Fecioara Maria din Pilar, îi spuse, pentru că e mai spaniolă. Dar, dintre celelalte, cel mai mult ţin la cea din Fátima.”

Băiatul o ascultă cu o figură nevinovată. Doamna era înfăşurată într-un şal cu ciucuri şi se interesă în amănunt de desfăşurarea şi scopurile Cruciadei. În cele din urmă, mulţumită de explicaţiile lui, îi dădu o bancnotă de o sută de *pesetas* şi porunci servitoarei să-l însoţească până în stradă.

Încurajat de succes, Antonio repetă vizita la celelalte case din cvartal. După cum îşi putu da seama îndată, stăpânii lor le construiseră toţi cam după acelaşi proiect. Viaţa părea să se fi oprit dincolo de grilajele lor ascuţite şi de zidurile cu muchea acoperită de cioburi de sticlă, iar calendarul parcă încremenise pe loc, uitat.

Descoperi, cu mirare, că locuitorii lor manifestau un nebănuit entuziasm la ideea Cruciadei. Baricadate în micile lor palate cu grote lurdeze, cu câini de pază şi cu sipete bine ferecate, vechile familii ţineau neapărat să-şi vadă numele tipărit în paginile Cărţii de Aur.

Antonio era primit pretutindeni cu braţele deschise. Sigur pe sine, le explica interlocutorilor săi motivele acelui grandios omagiu naţional adus Papei. Şi, la plecare, buzunarul se mai umfla cu încă o bancnotă de douăzeci şi cinci, cincizeci sau o sută de *pesetas.*

Metralla şi Profesorul urmau să-l aştepte în staţia de tramvai. Metralla îl cunoştea bine pe patronul unui bar pentru şoferi şi acolo, ascunşi în încăperea din dosul localului, îşi împărţiră câştigul între ei. Antonio se văzu în posesia unei sume respectabile. Neştiind ce să facă cu atâţia bani, cumpără un stilou cu pastă, o brichetă şi o cutie cu tutun şi le dărui prietenului său.

Câştiga într-o singură zi, fără nicio osteneală, suma pe care tatăl său o câştiga într-o săptămână întreagă, muncind pe deşelate. Când se mutase la Refugiu, mama se

despărţise de el cu lacrimi în ochi. Dar Antonio ştia că o gură mai puţin uşurează situaţia celorlalţi fraţi ai lui şi peste câteva zile, când veni s-o vadă, îi dădu toţi banii pe care-i avea la el, cu un amestec de dispreţ şi milă.

— Cinstea nu rentează în ţara asta, spusese Profesorul. Aici, cine nu pungăşeşte îşi muşcă pumnii de foame.

Nu. El nu voia să ajungă ca tatăl său, înglodat în datorii şi copleşit de grija copiilor, târându-şi nenorocit înfrângerile prin cârciumi şi spelunci. Dacă lumea e o imensă întreprindere a exploatării, nu va fi el acela care să scoată castanele din foc pentru o mână de trântori şi şarlatani.

Într-o seară, când coborâră din tramvai, Metralla îl invită la cinematograful din cartier. Rula un film *western* şi sala era ticsită. Aşezaţi pe câte un scăunaş de lemn, asistară, ţinându-şi răsuflarea, la asedierea fortului de către un trib de apaşi.

Publicul urla, răguşit de emoţie. Lucrători, marinari, stivuitori şi tot felul de băieţandri comentau cu voce tare întorsăturile acţiunii, loveau cu pumnii în spetezele scaunelor, băteau din picioare la fiecare victorie a inamicului şi aruncau în jur coji de portocale şi de banane.

Întorcând capul, Antonio îşi privi îndelung prietenul. Sub cozorocul şepcii, chipul lui Metralla era încordat, ca al unui animal gata să se năpustească. Lumina ecranului i se proiecta pe faţă ca un fulger de magneziu şi-i accentua, parcă dinadins, asprimea şi cruzimea trăsăturilor.

Cuprins de o nelinişte pe care nu şi-o putea explica, băiatul se strădui să se lase din nou absorbit de film. După câteva secvenţe în timpul cărora asediaţii păreau pe punctul de a fi înfrânţi, povestea se termina pe placul spectatorilor: indienii erau exterminaţi de către trupele de întărire, în vreme ce, în acordurile unui marş militar, eroii înălţau pe creneluri victoriosul steag cu steluţe.

Metralla ieşi din sală cu un aer visător. Vreo şase puşti

alergau pe trotuar mânuind pistoale imaginare şi desfăşurară chiar sub ochii lor un atac înverşunat, urlând ca pieile-roşii.

Când ajunseră în port, se şi făcuse întuneric. Ceasul din turn strălucea, rotund ca un ochi de bou, şi luminile se oglindeau, tremurătoare, în luciul limpede al apei.

Fără să scoată o vorbă, se aşezară pe marginea falezei. În faţa stăvilarului, macaralele stăteau la pândă, ca nişte uriaşe insecte negre. Luminaţi de fulgerările lămpii de sudat, câţiva muncitori reparau carena unei nave.

Amândoi îşi aţintiră privirile asupra bazinului unde ancorase escadra americană. Avea loc o mare recepţie şi vapoarele erau luminate feeric. Puntea vasului amiral era pavoazată cu flamuri şi steguleţe. Se auzi pocnetul zgomotos al unei rachete, urmat îndată de apariţia unui mănunchi vesel de artificii.

— Într-o bună zi las tot şi o-ntind, zise Metralla încet, fascinat încă de strălucirea luminilor.

Smuls brusc din gândurile sale, băiatul îl privi, îngheţat de groază.

— O-ntinzi? Unde?

— Nu ştiu... Departe de-aici... În Texas. Sau în Brazilia... Unde poţi să câştigi ca lumea. Metralla trase cu furie din ţigară. Sunt sătul să tot umblu peste tot, fără să dau nicio lovitură... În America sunt bani berechet şi muieri din cele mai valabile. Cu un gest brusc arătă spre navele din escadră. De fiecare dată când ginesc câte unul dintr-astea, îmi vine chef s-o şterg.

— Nu se poate, spuse Antonio. Sunt bine păzite.

— Ştiu... Dar cunosc un tip care pentru patru mii te bagă-n cală.

— Şi dacă te descoperă? Inima lui Antonio bătea cu putere, ca şi cum prietenul său ar fi trebuit să plece-ntr-adevăr.

— Nu te descoperă. Tipul e în combinaţie cu cei de pe

vas.

— Patru mii sunt bani, nu glumă, zise băiatul.

În mod mecanic îşi vârî mâna până în fundul buzunarului. După ce cumpărase cadourile pentru Metralla, toată averea lui se reducea la câteva centime.

— Da. Dar am putea să-i economisim. Pentru prima oară de când începuse să vorbească, Metralla se întoarse să-l privească. În doi e totdeauna mai uşor. Ce nu pune deoparte unul, pune celălalt.

— Dar, atunci... Glasul i se sugrumă de emoţie. Cuprins de panică, întrevăzu posibilitatea ca simţurile să-i joace vreun renghi. Dacă sunt opt mii...

— Chiar de-ar fi zece. Metralla aruncă ţigara în apă. Important e să facem călătoria împreună, nu?

Incapabil de a mai rosti vreun cuvânt, Antonio se mulţumi să confirme printr-o mişcare a capului.

— Şi dacă te gândeşti mai bine, nici nu e chiar aşa de greu cum pare la prima vedere... Dacă lumea se lasă dusă aşa ca acuma în chestia cu Cartea, când o veni Crăciunul...

Explozia unui foc de artificii lansate de pe vasul amiral îl întrerupse la jumătate. Mii de scântei brăzdară cerul ca nişte stele căzătoare şi, completând fraza prietenului său, Antonio îşi formulă dorinţa cu voce tare.

— ... o-ntindem.

— Da, zise Metralla. O-ntindem... Şi nici la Paştele cailor nu mai punem piciorul în Spania.

În ziua de înălţare, termometrul se ridica la peste treizeci de grade. Acoperişurile subţiri ale barăcilor primeau din plin razele soarelui şi locatarii lor deschideau larg ferestrele şi uşile, încercând în zadar să facă puţin curent.

— După mine, vina o poartă americanii, îşi dădu cu părerea Saturio. Patronul magazinului mi-a spus deunăzi că au adus o bombă atomică ascunsă într-unul din vapoare.

Mama Omului-Pisică făcu o mişcare din buze, arătând că totul era posibil. În dimineaţa aceea îl obligase pe băiat să o însoţească la biserică şi, la ieşire, se opri în tindă să mai schimbe câteva vorbe cu nişte vecine.

Omul-Pisică se făcu nevăzut în prima ei clipă de neatenţie şi se întoarse acasă să se schimbe. Era aproape de amiază şi difuzoarele transmiteau din nou discursuri. Fără să se grăbească, ocoli mahalaua prin partea dinspre plajă. O escadrilă de avioane cu reacţie făcea viraje deasupra mării şi câţiva băieţi o ocheau de zor cu o puşcă cu aer comprimat.

Băiatul îşi scoase cămaşa şi sandalele. Îmbrăcat cu nişte pantaloni vechi ai tatălui său – plini de petice de diferite culori, cu un crac mai lung decât celălalt – şi gol de la brâu în sus, ieşi pe plajă să vadă dacă nu e rost de vreo învârteală.

O pălărie de pai cu boruri late îl apăra de razele soarelui. Trăgându-şi pantalonii – Omul-Pisică şi-i ridica cu o sfoară, cam până prin dreptul coastelor – o porni pe pietrele înfierbântate, atent să nu se taie în cioburi.

Acoperindu-şi capetele cu şepci sau cu coifuri din hârtie de ziar, o mulţime de pierde-vară stăteau la umbră, rezemaţi de pereţii cocioabelor. Un vânzător ambulant străbătea încet strada, îmbiindu-i pe trecători cu limonadă şi bere rece, şi vreo duzină de femei cu ulcioare, damigene şi garafe făceau coadă la fântână.

La colţul dinspre pasaj, un măturător deschisese o gură

de apă. Şuvoiul puternic al furtunului mătura praful strâns pe şosea şi un miros răcoritor şi plăcut, ca de ploaie, îmbiba aerul.

Un grup de copii se repezi sub furtun să se răcorească. Goi, cu pantalonaşi scurţi sau în costume de baie, alergau ţinându-se de mână, cu părul întins şi îmbibat de apă.

Lăsându-şi pălăria mai la o parte, Omul-Pisică intră şi el în grup. Şuvoiul de apă se spărgea, rece şi proaspăt, de trupul lui şi, când îl lovea din plin, îl silea să se întoarcă cu spatele. Cu gura deschisă, cu ochii pe jumătate închişi, se învârti vesel în loc, până când i se făcu pielea de găină şi dinţii începură să-i clănţănească.

Tremurând de frig, se întinse pe nisip, cu burta la soare. În dimineaţa aceea nu mâncase decât un codru de pâine, şi o foame cumplită îl fulgeră, dintr-o dată, prin stomac. Cu câteva zile în urmă, tatăl său îi făgăduise câţiva gologani şi băiatul se hotărî să se ducă la cârciuma Aragonezului pentru a-i reaminti de promisiune.

Cinzeacă tocmai juca o partidă de cărţi, aşezat la masa din colţ. Plecase de-acasă de vreo trei ceasuri, ca să-şi ude niţeluş gâtlejul, şi acum, judecând după expresia cam ameţită a feţei sale, începuse să se cherchelească.

Omul-Pisică venise de multe ori la cârciumă să-l tapeze de bani şi de fiecare dată fusese primit cu înjurături. Acum însă, în ciuda temerilor lui, Cinzeacă ridică din sprâncene când îl văzu apărând şi îl examină din cap până-n picioare, cu vădită bună dispoziţie.

— Aş putea afla şi eu de unde te-ai procopsit cu mutra asta? întrebă el.

— Mergeam pe stradă şi un paznic m-a stropit cu furtunul, minţi Omul-Pisică.

— Un paznic, un paznic... Mare şmecher mai eşti. Întorcându-se către partenerii săi de joc arătă cu degetul spre băiat. Ia uitaţi-vă la el cum umblă... De parcă nici n-ar fi copil de oameni cumsecade...

— Dacă în loc să tragi la măsea aşa cum tragi te-ai ocupa niţeluş de el, interveni Aragonezul făcând cu ochiul, poate că ar umbla îmbrăcat mai ca lumea.

— Umblă aşa cum are el chef, protestă Cinzeacă. Are acasă cel puţin două costume şi nu le pune niciodată.

— Să nu ne spui că i le-ai cumpărat tu, fiindcă n-o să te credem.

— Nu; nu i le-am cumpărat eu. Cinzeacă ridică braţul şi goli garafa dintr-o răsuflare. Le-a primit cadou.

— Cadou? De la cine?

— De la preoţi. Săptămâna care vine primeşte împărtăşania.

— Nu, zău? făcu ironic Aragonezul.

Băiatul confirmă din cap şi profită de ocazie ca să strecoare:

— Tată. Dă-mi un *duro.*

— Nu duminica viitoare; cealaltă, continuă Cinzeacă, făcându-se că n-a auzit.

— Dacă l-ai pregătit tu, spuse Aragonezul, băiatul trebuie să fie, cum s-ar zice, tare pe poziţie.

— Bineînţeles că este. Fără şcoală şi fără titlu cum e, are mai multă minte-n cap decât noi toţi la un loc.

Profitând de elogiile neaşteptate cu care era copleşit, Omul-Pisică îi ceru din nou banii.

— Eu nu zic că n-o fi având ceva în căpăţână, i-o tăie Aragonezul. Da' dacă tot ce ştie a învăţat de la tine, cred că în loc de împărtăşanie o să-i dea răbdări prăjite.

— Eu ştiu să citesc şi să scriu, sări Cinzeacă jignit. Aşa cum mă vezi, nenorocit ca vai de capul meu, află că am şi eu şcoală.

— Păi nu s-ar putea zice, băiete, spuse Aragonezul. După folosul pe care ţi-l aduce…

— Eram primul din clasă, dacă vrei sa ştii. Şi ştiam regii goţi ca pe apă.

— Dă-i drumu'… Spune-ne una cu bandiţi, intră în vorbă

un cerşetor, sprijinit într-un cot de tejghea.

— Pe toţi. De la primul până la ultimul. Să mă bată Dumnezeu dacă vă mint.

— Nu jura că poa' să ţi se-ntâmple vreo nenorocire.

— Viaţa a fost câinoasă cu mine.

— Viaţa? interveni Cinci Bani. Băuturica.

— Doar aşa, câteodată, din întâmplare...

— Bravo, acuma orbeşte-ne de la obraz. Cinci Bani izbucni într-un râs sec. De parcă n-am şti cu toţii ce lată o faci când încasezi Asigurarea... Ai fi-n stare să-ţi tai şi-o mână, numai să te plătească...

— Pe tine nu te-a-ntrebat nimeni cât e ceasul, se supără Cinzeacă. Aşa că tacă-ţi fleanca.

— Tac când am eu chef, e bine? răspunse tovarăşul său.

Cinzeacă schiţă gestul de a ridica garafa, dar renunţă şi o lăsă pe masă, aducându-şi aminte că e goală.

— Puştiul a fost trei săptămâni la predici... Murdar şi dezbrăcat cum e, ar putea să dea lecţii multora din voi.

Ochii lui tulburi, de beţiv, se aţintiră cu mândrie asupra fiului său. Fără să scape din ochi buzunarul în care tatăl lui ţinea portofelul, băiatul îşi trase pălăria mai pe ceafă. Apa îi şiroia încă din pantaloni şi formase pe duşumea o băltoacă destul de mare.

— Hai, arată-le ce ştii, îl îmboldi Cinzeacă.

— Ce să le spun?

— Ce vrei tu. Catehismul... Latineasca...

— Îmi dai un *duro?* întrebă băiatul, plin din nou de speranţe.

— Un *duro* şi, dacă e nevoie, şi mai mult. Ca să se-nveţe minte să mai râdă de taică-tău...

— Dumnezeu e Unul şi Întreit, zise Omul-Pisică dintr-o răsuflare, înghiţind cuvintele.

— Pe latineşte, pe latineşte...

— Gloriam eterna... Cristum... Anima.

— Vedeţi? Nu v-am spus eu?

— Dă-mi banii.

— Încă una. Hai, înc-o frază.

— Santus, Santus, Santus, îşi aminti băiatul.

— Vedeţi? Vedeţi? Tatăl său surâdea radios. Mai abitir ca un preot.

Cinci Bani sorbi o înghiţitură de apă din ulcior şi se întoarse, dispreţuitor, către Aragonez.

— Altuia în locul lui i-ar fi crăpat obrazul de ruşine, zise Cinci Bani. Dar ăsta are toval, ce vrei... Nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase.

— Când cineva are ceva de spus, îmi place să mi-o spună în faţă, izbucni Cinzeacă.

— Asta mai lipsea... O fi având pretenţia, pe deasupra, să-i mai dau şi explicaţii.

— Sigur că am pretenţia.

— Ruşine, ar trebui să-ţi fie ruşine să-l pui pe propriul tău copil să se dea în spectacol în halul ăsta...

— Ruşine? Da' de ce?

Cinci Bani nu-i răspunse. Asemeni unui actor urcat pe podium, îşi declama rolul în faţa publicului:

— Uitaţi-vă la el... Nevoit să ceară de pomană ca să aibă ce mânca, fiindcă taică-său îşi risipeşte toţi banii prin cârciumi...

(Devenit dintr-o dată centrul atenţiei, Omul-Pisică lăsă ochii în pământ, cu prefăcută modestie. Viclean, adoptă imediat o figură nenorocită, de martir.)

— ... O inteligenţă de prim ordin, irosită pentru că nimeni nu se ocupă de ea... Vino, flăcăule, vino... Am să-ţi dau eu un duro.

— Ba am să i-l dau eu, i-o tăie, enervat, Cinzeacă. Ai face mai bine să-ţi păstrezi gologanii pentru copiii tăi, că tare mai au nevoie.

— Aşa, mai şi umileşte-l pe deasupra... Dă-i-l ca pe o pomană.

— I-l dau aşa cum vreau.

— De nevoie, da... Fiindcă eşti silit.

— De nevoie, zici? Ochii lui Cinzeacă scânteiară. Na, spuse, scoţând o bancnotă din portofel. Ia-o, ţi-o dau ţie...

Omul-Pisică o privi, fără a se încumeta s-o atingă. Bancnota era de cincizeci de *pesetas.*

— Hai. Ce mai aştepţi?...

Băiatul nu se lăsă rugat a doua oară. Mâna se închise în jurul bancnotei asemeni cochiliei unei perle.

— Mi-o dai?

— Da, domnule.

— Dacă vrei, pot să mai spun şi alte lucruri pe latineşte.

Aragonezul izbucni în râs.

— Şterge-o mai repede, puştiule... Să nu se răzgândească...

Convins de înţelepciunea sfatului, băiatul îşi trase pantalonii uzi şi se îndreptă spre ieşire cu paşi şovăitori.

De pe trotuar, unde se oprise în faţa vânzătorului de gogoşi, ascultă, cu gura plină, rechizitoriul violent al lui Cinci Bani şi răspunsurile plângăreţe şi nedesluşite ale tatălui său.

Pepe trebuia să se ducă la tăinuitorul bandei. Drácula furase zece metri de ţeavă dintr-un şopron părăsit din Las Corts şi cum Profesorul nu mai dispunea, momentan, de formulare pentru Cruciadă, Antonio se hotărî să-l însoţească.

— Când o afla Alberto, să vezi ce se mai înfurie, glumi Ţiganul în tramvai. De fiecare dată când ies cu altul, e gelos foc.

Tăinuitorul ţinea un magazin de fierărie în Pueblo Seco şi le avansa, pentru plumb, trei sute de *pesetas.* Pepe îi vârî, bombănind, în portofel şi la întoarcere îl invită pe Antonio la o cârciumă, să bea ceva.

— Puţin mai încolo stă o tipă care lucrează pentru mine, îi spuse el. De astă-vară îi tot trag clopotele... E bătrână, dar încă mai face treabă.

— Lucrează? întrebă Antonio. Cum adică?

— Cum vrei să lucreze o femeie? Ţiganul îşi pipăi cărarea proaspăt trasă. Ca damă de consumaţie, puştiule. Ca damă.

Antonio dădu din cap cu aerul că a înţeles. Cuvinte ca „drăguţ”, „gagic”, „peşte” îi sunau ciudat la ureche. În mahala, alături de casa lor, locuia un om cu faţa smeadă despre care lumea spunea, în şoaptă, că e întreţinut de femei. Intrigat, băiatul hotărî să-l întrebe despre asta pe Metralla.

— Ea mi-a cumpărat ţoala asta de pe mine, continuă Pepe, arătând jacheta cu care era îmbrăcat. Şi nădragii. Nu-i lună să nu-mi pice câte ceva de la ea... Uite-o. Vine.

Femeia se numea Paloma şi era cam revărsată. Antonio bău cu ei o halbă de bere şi apoi, pretextând o întâlnire, îi lăsă pe amândoi în cârciumă şi plecă.

De la Paralelă, luă tramvaiul în direcţia mahalalei lor. Se făcuse cald şi bufetele erau înţesate de lume. Căutând să evite străzile pe care s-ar fi putut întâlni cu nevasta iconarului, băiatul se îndreptă spre plajă. Când ajunse la

Refugiu, tovarăşii lui erau strânşi roată în faţa uşii şi Neorealistul le citea cu glas tare ultimul număr din *Cazul.*

„Numele lui Francisco Martín Sabater, alias «El Quico», e cunoscut în toată Catalonia. E un nume cu răsunet tragic, care trece din gură în gură, semănând pretutindeni groază şi panică. Fiecare din delictele comise de criminal constituie o sinistră dovadă de dibăcie şi precizie. După cum spunea o personalitate de seamă a poliţiei barceloneze, Sabater s-a născut pentru a fi criminal aşa cum alţii s-au născut pentru a fi pianişti sau violonişti.

Necruţător cu oricine i-ar ieşi în cale, Sabater trage, de la câţiva metri distanţă, fără a accepta niciodată niciun fel de tratative. Singurul fapt cert este că banditul a reuşit să impună în Catalonia o *adevărată Lege a Tăcerii.*

Condeiul nu poate relata cumplitele fărădelegi comise de acest om, de a cărui natură umană trebuie să ne îndoim. Asasin înnăscut, care ucide pentru plăcerea de a vedea sânge, de multe ori fără alt scop decât satisfacerea instinctelor sale bestiale, Sabater e cât se poate de abil în a-şi modifica înfăţişarea. Uneori apare cu mustăţi, alteori fără. Uneori cu părul lins; alteori cu el ondulat...”

În timp ce Neorealistul citea descrierea minuţioasă a crimei, Antonio urmărea reacţiile tovarăşilor săi. Metralla, Gonzalo, Cristóbal ascultau cu sfinţenie. Drácula singur părea să nu acorde nicio atenţie celor auzite şi căsca zgomotos de sub pături.

— La naiba, exclamă Gonzalo, când Neorealistul termină. Ăsta zic şi eu tip!

— Pariez pe oricât că iar le scapă, spuse Cristóbal.

— În orice caz, nu-l înhaţă viu...

Antonio examină cu emoţie fotografia din ziar. Aflase încă din numerele trecute câte ceva despre delictele lui Sabater, dar până atunci nu văzuse niciodată chipul omului acestuia care, după profeţiile reporterului, *„era sortit să moară asasinând”.* Fotografia, deşi cam ceţoasă, îl

satisfăcu pe deplin şi hotărî în sinea lui să o păstreze.

— Ăsta e un om şi jumătate, spuse Metralla.

— Un tip care l-a cunoscut pe vremea războiului, povesti Cristóbal, zicea c-a şters-o de la cazarmă cu un camion.

— Pe vremea războiului erau o mulţime ca el.

— Pe vremea războiului, poate; da' vorba e că acuma e singurul care nu se sinchiseşte de nimeni.

— Fireşte că e singurul. Mâna lui Metralla imită mişcarea iute a unei seceri. Toţi care mai erau au fost lichidaţi.

Antonio începu să se foiască pe locul lui, profund indispus. De fiecare dată când auzea vorbindu-se despre revoluţie şi despre război, se simţea tras pe sfoară. Făcându-l să se nască într-o epocă lipsită de eroism, destinul îi jucase un renghi dezgustător. Oamenii de pe vremuri luptau cu puşca în mână şi îşi rezolvau gâlcevile cu arma. Acum însă, după nici douăzeci de ani, presa vorbea cu oroare despre violenţă, moarte, jafuri şi asasinate. Iar monotonia şi mediocritatea vieţii prezente erau vrednice de dispreţ şi silă.

— Dac-aş fi trăit şi eu pe vremea aceea... şopti el.

— Dacă te-ai fi născut ceva mai devreme, zise Metralla, ai fi fost cuţitar ca taică-meu.

— Şi bătrânul meu a fost un tip tare, spuse Cristóbal. Lucra cu cei din FAI[10].

— Când a-nceput războiul, al meu a organizat o patrulă şi a lichidat, de la o bătaie de puşcă, mai bine de o sută de bogătaşi.

— L-ai cunoscut? întrebă Antonio cu gura uscată, comparându-l în minte cu Cinci Bani.

— Nu; abia mi-l aduc aminte... Când a fost executat, n-aveam decât patru ani.

— Eu nici n-am ajuns să-l cunosc pe al meu, povesti Cristóbal. Când a venit miliţia naţională, l-au omorât sub

10 *Federación anarquista ibérica.*

ochii maică-mii şi se pare că, de spaimă, m-a lepădat înainte de vreme.

— Se vede că din pricina asta vezi atâta frică, râse Drácula, arătându-şi dinţii.

— Pe dracu! Atunci ar trebui să fiu şi eu fricos, interveni Gonzalo. Maică-mea m-a născut în timpul unui bombardament.

— După cum pute ăsta, replică Cristóbal, s-ar zice că maică-sa l-a făcut într-o hazna.

Toţi izbucniră în râs şi Antonio se întoarse spre Metralla, ca magnetizat. (Istorisirile pungaşilor despre părinţii lor îl umpleau de invidie şi de admiraţie. Condamnaţi să fie strangulaţi, ca Sabater, fuseseră cu toţii oameni adevăraţi. În loc să se lase pradă resemnării, ca Cinci Bani, nu şovăiseră, în faţa primejdiei, să-şi mânjească mâinile cu sânge.)

— Ce fel de om era taică-tău?

— Nu ştiu. Metralla îşi mângâie bărbia, dus pe gânduri. Mama nu mi-a spus mai nimic despre el. Tot ce ştiu e doar din auzite.

— Nu-ţi aduci aminte nici măcar cum arăta? (Antonio îşi zise că dacă taică-său ar fi ucis, fie şi o singură dată, nu l-ar fi putut uita până la sfârşitul zilelor.)

— În timpul judecăţii, ai mei m-au dus o dată la pension, să-l văd... Cred că era îmbrăcat cu o salopetă albastră... Ce mai ţiu minte e că s-a cârâit cu maică-mea, fiindcă ea plângea.

— Câte condamnări la moarte a avut? întrebă Neorealistul, scoţându-şi ochelarii.

— Ce, parcă mai ştiu eu... Cred că nici pe Sabater nu l-au potcovit cu atâtea.

Cufundat în visurile sale, Antonio încetă să mai asculte. Înarmat cu o puşcă ultimul tip, se văzu într-o tranşee, alături de Metralla, trăgând în inamic. Poate că, în ţara unde o să debarce, o să fie revoluţii sau războaie civile.

Ştirile din America Latină care apăreau în presă vorbeau numai despre răzvrătiri, mişcări şi lovituri de stat. În clipa aceea îşi dori, mai mult ca oricând, să se îndepărteze de pacea mocirloasă în care se bălăcea.

Neorealistul scosese tigaia ca să pregătească de mâncare, iar Cristóbal, Gonzalo şi Drácula ieşiră să-l ajute. Timp de câteva minute, Antonio contemplă fotografia lui Sabater. Şi, amintindu-şi deodată de vorbele Ţiganului, îl fixă stăruitor pe Metralla:

— Ce înseamnă să trăieşti pe spinarea unei femei?

Smuls brusc din gândurile sale, Metralla ridică sprâncenele şi îşi trecu dosul palmei peste buze. Apoi, ca şi cum întrebarea băiatului ar fi fost cât se poate de amuzantă, izbucni în râs şi, cu o mişcare iute, îl trânti pe Antonio pe rogojină.

— Nu te priveşte pe tine, puştiulică, zise, apucându-l uşor de bărbie. Hai, dă-mi un foc. Vreau să fumez o ţigară.

Săptămâna Suburbiilor se încheiase. Megafoanele transmiseră discursul unui orator cu voce mieroasă, care-i îndemna pe toţi să se închine Inimii Sfinţite şi să recite în familie rugăciunile Sfintei Fecioare, pentru a stăvili în felul acesta înaintarea bolşevismului. Apoi, o procesiune ciudată alcătuită din copii şi femei străbătu piaţa, însoţită de tobele şi trompetele băieţilor din Frontul Tineretului. Copiii lui Saturio purtau în triumf o icoană a Sfintei Fecioare din Fátima, care fu proclamată în mod solemn Patroana şi Protectoarea cartierului.

— Ia te uită la el, şi-a pus cizmele, zise Aragonezul, arătând spre Saturio. Cică i-a dat apartament.

Convoiul, mărit de zecile de curioşi, trecu agale prin faţa cârciumii. Începea să se însereze, şi soarele scălda în purpuriu şepcile roşii şi cămăşile albastre ale băieţilor. Un nor fin de praf înconjura pe preot şi pe cei din convoi cu nimburi aurite, şi făcea să tremure vocile copiilor care psalmodiau:

Virgo potens
Ora pro nobis...
Virgo Clemens
Ora pro nobis...

Unul după altul, clienţii intrară din nou în local. Giner rămase sprijinit de pervazul uşii, până când glasul tobelor şi al trompetelor se stinse şi ultimii copii îmbrăcaţi în roşu şi albastru se pierdură în depărtare. Băiatul cel mare al lui Cinci Bani trecea strada cu un maldăr de reviste ilustrate şi Giner, fără să se poată hotărî nici să intre nici să iasă, rămase pe loc să-l privească.

Băiatul era bine îmbrăcat, cu o cămaşă de pânză, cu pantofi şi cu şosete. Faţa lui scăldată în soare, aurie, îi aminti dintr-o dată de cineva. În timp ce-şi aprindea o ţigară, se chinui în zadar să-şi dea seama de cine anume.

Fără să fi rezolvat problema, schiţă gestul de a porni, dar rămase din nou ţintuit locului.

Da, sufrageria apartamentului lui Costa; pereţii goi; fotografia băiatului cu costum de marinar... Amândoi semănau ca două picături de apă. Cum de nu-şi dăduse seama de la început?

Împăcat, ca şi cum i s-ar fi luat o povară de pe inimă, se îndreptă fluierând spre casă. Un vânt rece îi alungase de pe plajă pe cei din urmă vilegiaturişti. Barăcile fuseseră împodobite, în cinstea sărbătorii, cu steguleţe şi draperii, iar megafoanele – odată terminate rugăciunile şi discursurile – transmiteau marşuri militare.

Când ajunse în faţa barăcii, îi auzi pe copii cântând la chitară. Uşa dinspre stradă era deschisă şi intră în dormitor să se schimbe. După cum bănuise, soţia lui se dusese la ceremonia prin care cartierul era consacrat Sfintei Fecioare din Fátima.

Când se căsătoriseră, Trinidad era o catolică moderată ca şi el; dar, de când plecase de la ţară, părea cuprinsă de un zel religios care creştea cu fiecare zi.

Pe măsură ce firea i se făcea tot mai posacă şi intolerantă, dobândise o cucernicie pe care n-o avusese înainte şi pe care o insufla cu furie şi copiilor, căutând parcă în felul acesta mijlocul de a-i îndepărta de tatăl lor. Seara, în camera lui, când încerca să recapituleze, frânt de oboseala zilei, cauzele atâtor eşecuri, Giner îi auzea pe toţi trei mormăind rugăciuni în bucătărie.

Evlavia ei era agresivă, caustică, după cum îi erau vorbele şi privirile. În zilele de post refuza cu hotărâre să gătească, iar duminicile şi primele vineri făcea dinadins, când se scula, cât mai multă gălăgie cu putinţă. Împinsă de setea ei de răzbunare, transformase dormitorul într-un fel de capelă în care Giner se simţea ca un intrus, pândit necontenit de zecile de relicve, icoane şi sfinţi.

Dar ceea ce îl amăra mai mult ca orice era faptul că, la

optsprezece şi şaisprezece ani câţi aveau, băieţi lui nu făceau niciun efort pentru a înţelege. Cu ochii închişi, acceptau ca literă de evanghelie tot ce le spunea mama. Giner încercase în zadar să întindă până la ei o punte de înţelegere. Alfonso şi Manuel păreau interesaţi numai de cântece, de luptele cu tauri şi de fotbal. Trăind în cu totul altă lume, dispreţuiau (de fapt ignorau) toate normele care dăduseră un sens vieţii lui.

În timp ce se spăla pe faţă, îi auzi exersând o melodie cartagineză. Alfonso avea glasul bine timbrat şi îl imita în mod fericit pe Niño de Almaden:

Călăreţii cei vicleni
într-o luni de dimineaţă,
călăreţii cei vicleni
toate merele furară
de la bieţii căruţaşi
care le duceau la piaţă.

Cu prosopul în mână, intră în dormitor să-i vadă. După întâmplarea cu aparatul de radio, Trinidad îi aţâţase împotriva lui şi Giner se hotărî să folosească împrejurarea pentru a le explica totul. Nemişcat în pragul uşii, aşteptă ca băieţii să termine cântecul şi, cu o voce mai puţin sigură decât ar fi dorit, le porunci:

— Staţi jos... Am ceva de vorbit cu voi.

Cei doi îl ascultară cu mutre plictisite. Sprijinit de braţul fotoliului, Alfonso îşi curăţa neglijent unghiile. Manuel îşi aprinse fără grabă o ţigară şi începu să acordeze strunele chitarei.

— Mama s-a dus la procesiune, mi se pare... (Ochii lui Manuel exprimau o plictiseală de nedescris.) Aş fi vrut să stăm de vorbă cu ea de faţă; dar cum asta nu e cu putinţă, şi Dumnezeu ştie că nu din vina mea, vreau ca cel puţin voi să ştiţi ce s-a întâmplat.

— Ştim de mult, tată, spuse Manuel cu o voce complet inexpresivă.

— Ştiţi?... Ce ştiţi? Giner îşi umezi buzele cu limba. Gâtlejul îi era uscat ca iasca.

— Mama ne-a povestit acum câteva zile totul. Şi despre scrisoare, şi despre aparatul de radio.

— Poate că nu v-o fi spus chiar aşa cum a fost... (În ciuda eforturilor sale, vocea îi tremura din ce în ce mai tare.)

— Mama nu minte niciodată, i-o tăie scurt Alfonso.

— Nici n-am zis că minte, protestă Giner. Pur şi simplu cred că se înşală... După toate câte s-au întâmplat, îi e grozav de teamă şi, la drept vorbind, are şi dreptate. (Alfonso făcu o mutra care voia să însemne: „Atunci la ce bun atâta vorbărie?”) Eu aş vrea numai, continuă el, să vă puneţi puţin în pielea mea... Să încercaţi să înţelegeţi de ce m-am apucat atunci de politică...

— Nu ne interesează politica, îl întrerupse Manuel. (Chipul lui era dur şi neclintit, ca cel al unei statui.)

— Câteodată, când vă aud vorbind, am impresia că mă consideraţi un inconştient... Sau mai ştiu eu ce... O pacoste care v-a adus pe cap numai nenorociri. Şi, în oarecare măsură, admit că un străin m-ar putea judeca aşa... Dar voi sunteţi copiii mei... Voi sunteţi obligaţi să mă ascultaţi...

— Mama ne-a interzis să te ascultăm când vorbeşti despre politică, îi aminti Manuel. (Şi, trădându-şi nerăbdarea, ciupi una din corzile chitarei.)

— Nu e vorba de politică, se apără Giner. E vorba să ştiţi şi voi cine e tatăl vostru.

— Mama ne-a explicat de o mie de ori.

— O, îmi închipui, râse Giner cu amărăciune. Pentru ea sunt un biet bezmetic care a plecat după lână şi s-a întors tuns chilug... Dar asta e numai o faţă a adevărului... În timpul Republicii...

— Republica a fost o porcărie, îl întrerupse şi Alfonso. Din pricina ei mama a trebuit să cerşească ani de zile din

poartă-n poartă, în timp ce tu erai la-nchisoare.

— Ştiu, ştiu... Privit de la distanţă, totul pare o nebunie... Dar în momentele acelea nimeni nu putea să prevadă ce întorsătură aveau să ia lucrurile... Când am intrat în sindicat...

— Ascultă, tată. E mai bine s-o lăsăm baltă. Nici Manuel nici eu n-avem chef să discutăm pe tema asta.

— Dacă află mama, o să se necăjească. Ştii ce tare se supără de fiecare dată când ne vorbeşti.

— Dar maică-ta nu poate să mă împiedice să mă explic, zise Giner.

Însă băieţii nu-l mai ascultau şi, considerând discuţia încheiată, Manuel începu să mângâie strunele chitarei.

— Hai. Zi o *petenera*[11].

— Nu. Mai bine un *tango flamenco*.

— Stai. Să slăbesc puţin corzile...

Giner deschise gura să le spună: „încă n-am terminat”; dar îşi dădu seama că orice încercare de a se face ascultat era sortită eşecului.

Alfonso se întoarse cu spatele (ca şi cum Giner nici n-ar fi existat) şi începu să cânte:

O *să-i pună mâine-n fiare*
o să-i pună mâine-n fiare
pe toţi cei cu ochii negri
o să-i pună mâine-n fiare...

Rănit până în adâncul sufletului, ieşi din cameră clătinându-se. Inima îi bătea de parcă ar fi vrut să-i spargă pieptul şi, ca să se mai liniştească, se apucă să răsucească o ţigară. Deodată, cineva bătu cu pumnul în uşă; Giner se duse să deschidă, cu senzaţia nelămurită că se află pe pragul unei catastrofe.

În stradă aştepta un om bine îmbrăcat şi, când îl

11 Cântec popular din Andaluzia.

recunoscu, Giner fu pe punctul de a scoate un strigăt. Viaţa putea fi şi generoasă uneori.

Era Emilio.

Antonio se duse la anticariat să schimbe revistele ilustrate. De la discuţia de pe chei se străduia să cheltuiască cât mai puţin cu putinţă. Gândul că se va îmbarca clandestin îl chinuia zi şi noapte, ca un coşmar, şi uneori rămânea ore întregi cu privirea aţintită asupra calendarului, calculând în minte data plecării.

În prima jumătate a lunii iunie continuase să distribuie formularele pentru Cruciada Cordimariană, până în ziua când – în urma unei note informative a Huntei, care fusese reprodusă în toată presa şi care denunţa „abuzurile inadmisibile ale unor indivizi lipsiţi de scrupule” – Metralla şi Profesorul hotărâră să pună capăt afacerii şi să împartă câştigul ca doi buni prieteni.

Lui Antonio îi reveni suma de o mie două sute de *pesetas*, pe care o încredinţă, plin de entuziasm, lui Metralla. Hotărâseră, de comun acord, să-şi ţină banii la un loc. Prietenul său avea puse de o parte mai bine de două mii de *pesetas* care, împreună cu cele ale lui Antonio, constituiau aproximaţiv jumătate din suma necesară.

— Cu un pic de noroc, îşi zise, la toamnă ne putem îmbarca.

Cumpărase de la anticariat o hartă soioasă a Americii şi, în timp ce străbătea plaja, se apucă să o studieze. În Venezuela şi Texas era uşor să-ţi faci o situaţie. După toate aparenţele, petrolul ţâşnea acolo ca apa şi lumea câştiga sume fabuloase. Metralla pomenise şi de New York. Dar New York-ul era mai exploatat.

Deodată auzi că-l strigă cineva şi, cuprins de teamă, se întoarse să se uite. Îmbrăcat cu hainele pentru împărtăşanie, Ramón alerga în urma lui, gâfâind.

— Tata vrea să vorbească cu tine.

— Cu mine? Despre ce?

— Nu ştiu... Zice că să vii numaidecât acasă.

După vechiul lui obicei, încerca să-i trezească întâi curiozitatea, pentru a putea cere apoi să i se plătească

informaţiile. Hotărât să nu se lase prins în plasă, Antonio făcu stânga-mprejur.

— Ştiu unde stai, spuse Ramón, surâzând cu viclenie.

Băiatul dădu din umeri, arătând că puţin îi pasă.

— Ştiu şi cu cine stai.

— Dacă ştii, fă bine şi ţine-ţi gura.

— Metralla a şters-o de la casa de corecţie, continuă fratele său. Dacă-l denunţă careva, drept la zdup se opreşte.

— Şi tu, răspunse ameninţător Antonio, ai să te opreşti drept la morgă.

Ramón râse arătându-şi dinţii. Hainele dăruite de preoţi îi erau largi şi îl făceau să pară mai slab şi mai pricăjit decât era în realitate.

— Tata ştie tot, şopti confidenţial.

— Adică ce?

— Păi asta... Că stai cu pungaşii.

— Tu m-ai turnat?

— Jur că nu.

— Atunci, cine?

— Vorbeşte cu el. O să-ţi explice.

Cinci Bani îl aştepta în uşa barăcii.

— Intră, fiule... îl pofti el.

Paco, Pilarín şi Javier îşi părăsiseră colţişorul ca să vină să-l vadă. Antonio constată cu uimire că pe masa din sufragerie se aflau o tavă enormă cu prăjituri şi o sticlă cu vin de Málaga.

— Stai jos, zise Cinci Bani. Vrei un pişcot?

Băiatul acceptă plin de nelinişte. Atâta amabilitate din partea familiei îl alarma.

— Ramón mi-a spus că vrei să vorbeşti cu mine.

— Da. Cinci Bani se aşezase şi el. Dar până una-alta; ia un pahar de Málaga.

Din ce în ce mai uimit, Antonio observă că cei mici aveau la gât şerveţele noi. Pilarín avea pântecele umflat ca o

darabană, ca după un ospăţ în toată legea, iar Javier se uita, fără niciun pic de apetit, la farfuria plină cu prăjituri.

— Îţi place? întrebă Cinci Bani.

— E foarte bun.

— Dacă mai vrei, poţi să-ţi mai torni.

— Nu. Mi-ajunge, mulţumesc...

Rămaseră amândoi tăcuţi, privindu-se. În cele din urmă, Cinci Bani scoase din buzunar o sticluţă de anason şi trase o duşcă zdravănă, ca pentru a mai prinde curaj.

— Antonio, spuse apoi cu voce solemnă, trebuie să-ţi dau o veste bună.

Băiatul se sprijini de perete şi, cu un gest mecanic, îşi netezi cutele de la pantaloni.

— Cunoşti un domn care are o prăvălie de icoane pe strada San Miguel?

Rămas dintr-o dată fără glas, se mulţumi să dea afirmativ din cap.

— Nevasta lui a fost azi-dimineaţă pe la noi... o doamnă slabă, nu ştiu dacă ai văzut-o vreodată...

Cinci Bani îl privea ţintă, pândindu-i fiecare mişcare.

— Ei, bine... Doamna asta are nevoie de un ajutor în casă... Un băiat cam de vârsta ta, care să facă tot felul de comisioane, să răspundă la telefon...

— Dar eu mi-am găsit de lucru... protestă grăbit Antonio.

— Ce-ţi propune ea nu-i mare filosofie. Din contră, n-o să-ţi ia timp mai deloc... E tocmai ce-ţi trebuie ca să te-ajungi şi tu şi să câştigi ceva gologani...

— N-am nevoie de alţi gologani, spuse băiatul. O spaimă ciudată părea să-i fi legat limba. Cei pe care-i am îmi ajung şi-mi prea ajung.

— Chiar dac-ar fi aşa, reluă tatăl său, e în interesul tău să primeşti... Doamna vrea să se ocupe de educaţia ta... Zice că vrea să te ţină la şcoală...

— Şi tu i-ai spus că primeşti? întrebă Antonio, simţind că ochii i se umpleau de lacrimi.

— Bineînţeles. Tatăl său ridică mirat din sprâncene. O ocazie ca asta, cu bani, cu şcoală, cu tot... în vecii vecilor nu te mai întâlneşti cu ea...

Antonio strânse pumnii cu furie. De la început fusese convins că femeia asta o să-i aducă numai necazuri. De fiecare dată când îi întâlnea privirea, ochii ei străluceau plini de ură. Încăpăţânarea cu care-l urmărea nici nu s-ar fi putut explica altfel.

— La dracu, exclamă Cinci Bani. Dumnezeu să te mai înţeleagă. Toată lumea se bucură pentru tine şi tu faci mutra asta de martir!

— Mă simt bine aşa cum sunt, răspunse băiatul. Şi n-am deloc chef să mă apuc de altceva.

— N-ai chef să te apuci de altceva, zici? Cinci Bani miji ochii, cu aerul că nu înţelege. N-ai să spui că preferi să umbli pe-aici, pungăşind...

— Fac ce-mi place.

— Uite, câteodată parc-ai fi nătărău de tot. Tatăl lui apucă sticla de anason şi-o goli dintr-o răsuflare. O dată se interesează şi de tine cineva...

— N-am nevoie să se intereseze nimeni.

— Doamna asta are o mare influenţă, zise Cinci Bani. Dacă vrea, poate să-ţi facă una s-o ţii minte.

Antonio nu răspunse. În centrul atenţiei tuturor, se simţea ca un animal încolţit din toate părţile.

— Poţi să-i spui să m-aştepte până i s-or lungi urechile... În viaţa mea nu pun piciorul la ea-n casă.

Fără să se sinchisească de jalnicele văicăreli ale lui Cinci Bani, ieşi în stradă. Se întuneca, şi vecinii începuseră să scoată steguleţele şi draperiile de la ferestrele cocioabelor. Timp de câteva minute rătăci la întâmplare, enervat şi înfuriat pe sine însuşi. Deodată se trezi că Ramón aleargă din nou, gâfâind, în urma lui.

— Dacă-mi dai un *duro*, îţi spun ce s-a întâmplat.

Antonio se opri şi-l privi. Şi de rândul acesta fratele lui

era mai tare pe poziţie.

— Hai; dă-i drumul.

Ramón făcu fasoane.

— Întâi plăteşte-mi.

Antonio primi: în mâna lui Ramón, moneda se făcu nevăzută ca prin farmec.

— Femeia a venit azi-dimineaţă şi a întrebat de tata.

— Tu erai acasă?

— Eu i-am deschis uşa.

— Şi ce-a spus?

— Păi asta... Că are nevoie de un băiat în casă, pentru telefon.

— Şi mai ce?

— Mai nimica... A vorbit foarte puţin. Şi la plecare, i-a dat banii.

— Banii?

— Da. Ramón făcu semn din cap. N-ai văzut ce de crăpelniţă era pe masă?

— I-a dat mult?

— Mult.

— Cât?

— Pe puţin trei mii de *pesetas.*

Nu putu să scoată mai mult de la el şi-l lăsă să plece. Cum sosi la Refugiu, îi povesti lui Metralla cele întâmplate.

— Ce dracu o fi vrând?

Prietenul său rămase câteva clipe pe gânduri, preocupat.

— Nu ştiu... În locul tău m-aş duce să văd.

— Tipa mă urmăreşte cât e ziulica de mare. Se uită la mine şi nu zice nici cârc.

— Dacă vorbeşti cu ea, o să te lămureşti.

— Câteodată mă gândesc că o fi nebună...

— Dacă are biştari, o să poţi, oricum, să şuteşti câte ceva.

— Sunt sigur că-mi poartă sâmbetele.

— În cazul ăsta, un motiv în plus. De vreme ce ştie unde stai, e în stare să te denunţe.
— Crezi?
— Dacă-i aşa zăludă...
— Ai dreptate... De fiecare dată când o văd, m-apucă frica.
— Gândeşte-te la călătorie.
— La asta mă tot gândesc.
— Dacă-i umblă gura, ne trezim într-o bună zi cu copoii peste noi.
— Bine. Mă duc.
— Când?
— Când vrei tu.
— Mâine? întrebă Metralla.
— Bine, murmură Antonio. Mâine.

4

După prima împărtăşanie a fiului său, Cinzeacă dispăru timp de trei zile. Unii vecini spuneau că l-ar fi zărit umblând pe două cărări prin cârciumile din Cartierul Chinezesc, zăcând – beat mort – sub un coş de nuiele, la umbra unui şopron sau la capătul bulevardului, ori stând la taifas cu o femeie de stradă. Singurul fapt neîndoielnic era că hainele dăruite de preoţi dispăruseră o dată cu el şi că, la întoarcere, avea cearcăne la ochi şi nicio para chioară în buzunar.

— Numai Cinci Bani e de vină, povesti el printre sughiţuri de plâns. Eu mă duceam pe chei să descarc şi el m-a oprit: „Hai să tragem o duşcă, una singură, şi nu m-a lăsat până nu m-a îmbătat. E un prieten prefăcut… Un frate perfid…

Omul-Pisică era obişnuit cu acest fel de escapade şi – ca şi maică-sa de altfel – nu le acorda prea mare importanţă. Relaţiile dintre tatăl său şi Cinci Bani erau cât se poate de nestatornice, jalonate de certuri crunte şi de împăcări neaşteptate.

Săptămâni întregi nici nu-şi vorbeau unul altuia, pentru ca într-o bună zi, când te-ai fi aşteptat mai puţin, să se îmbrăţişeze de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Cât oi trăi nu mai vorbesc cu el, făgădui Cinzeacă. De data asta, cum am zis aşa rămâne.

Pe chei, şefii de echipă nici nu mai voiau să audă de el, aşa că fu silit să-şi reia, provizoriu, vechea lui ocupaţie de cărăuş. Cocoţat pe un tomberon, transporta pământ şi moloz de la gară la plajă. Spre marea mirare a băiatului, începu să se întoarcă acasă la ora cinci, iar în ajunul zilei de Sfântul Ion îi dărui, într-un elan de generozitate, toţi banii din puşculiţă.

— Ia-i, îi spuse. Să ai şi tu cu ce te distra.

Trăgându-şi pantalonii, Omul-Pisică porni spre piaţă. Cu

toate că abia începuse să se întunece, cerul era brăzdat de mii de rachete, care cădeau ca o ploaie asupra oraşului. În cartier, oamenii forfoteau pe străzi, aruncându-şi unul altuia pocnitori, iar pe colină cineva făcu să explodeze focuri bengale.

Trecând prin faţa casei lui Saturio, se ciocni de Ramón. Băiatul lui Cinci Bani era îmbrăcat, ca şi el, numai în nişte pantalonaşi scurţi; cei doi o porniră împreună să vadă preparativele ce se făceau în vederea serbării. În faţa cocioabei sale, Saturio improvizase un mic ring de dans, cu steguleţe, flamuri, lampioane şi serpentine. Îmbrăcaţi în arcaşi, Mariano şi Carlitos se plimbau ţanţoşi şi băţoşi încolo şi-ncoace, făcându-se că nu observă curiozitatea pe care o stârneau în jur.

— Mi-e şi silă... zise Ramón. Parcă le-ar fi greaţă să se uite la noi.

— Şi-asta numa' fiindcă le-a dat apartament.

— Taică-său linge toată ziua blidele popilor.

— Lasă-i în pace... Cel mai bine e să nu-i băgăm în seamă.

La colţ fusese instalată o tarabă cu mărunţişuri de la care îşi cumpărară coifuri de hârtie. De-a lungul pieţii ardeau câteva focuri. Oraşul începea să se reverse către mare şi plaja era plină de perechi de îndrăgostiţi. Din când în când, Omul-Pisică şi prietenul său se furişau prin întuneric ca să-i spioneze. Bărbaţi şi femei, bătrâni sau tineri, se îmbrăţişau atât de strâns de parcă ar fi vrut să se contopească într-o singură fiinţă, şi o rupeau apoi la fugă, speriaţi de dungile de lumină de la lanternele paznicilor.

Dar, în ultima vreme, sticleţii începuseră să facă ravagii şi duba poliţiei se îndrepta mereu către comisariat, încărcată până la refuz de vinovaţi prinşi în flagrant delict.

— Să vedem dacă anul ăsta ne iese ceva, zise Omul-Pisică, arătând spre plajă.

— Frate-miu s-a dus de partea cealaltă a haznalelor, şi

mi-a spus că peste tot e plin.

— Mâine mă scol la şase... Dacă vrei, trec să te iau.

Obosiţi să tot ţopăie în jurul focurilor, cotiră la dreapta. Chioşcurile de băuturi erau împodobite cu lampioane colorate şi apropierea dintre difuzoare dădea naştere unui amalgam de muzici.

Pe măsură ce se apropiau de Barceloneta, animaţia creştea. Bufetele erau ticsite de lume iar căluşeii se învârteau, luminaţi ca ziua. Americani, turişti şi perechi de îndrăgostiţi petreceau sărbătoarea în mijlocul pocnetelor artificiilor, aţâţaţi de mirosul pătrunzător al grătarelor pe care se frigeau gogoşi şi al bucătăriilor.

— *Misié sil vu plé.*

— Daţi-mi *monei.*

— *Pesetas, mister.*

Un chelner îi ameninţă cu degetul. Deschizându-şi drum prin mulţime, fugiră în piaţă. Omul-Pisică reuşise să strângă un *duro;* Ramón, numai câţiva *reales.* În apropierea fântânii mulţimea era strânsă roată şi, curioşi, se duseră şi ei să vadă ce se întâmplă.

— Uite... E Coral...

Fetişcana era îmbrăcată în roşu aprins, ca pentru a provoca un taur şi acompania, cu castanietele, chitara ţiganului. Rochia îi era umedă, de parcă intrase cu ea sub duş şi, când dansa, i se lipea strâns de trup.

Omul-Pisică contemplă, pierdut, umerii ei goi şi pielea întunecată şi mată a picioarelor. Coral avea genele dese şi răsucite, iar ochii îi străluceau ca nişte cioburi de sticlă. Între un dans şi altul, îşi zornăia talgerul şi, când îl zări pe Omul-Pisică, trecu dispreţuitoare prin dreptul lui, fără să se apropie.

— Puştii să stea pe la casele lor...

Băiatul vârî mâinile în buzunare ca să-şi ascundă tulburarea. În clipa aceea ar fi dat jumătate din viaţă ca să rămână câteva clipe singur cu ea. Coral râdea sticlindu-şi

dinţii albi şi băiatul îi azvârli, plin de ciudă, toţi banii pe care-i avea.

— Ei!... Ai căpiat?

Ramón îl privea cu gura căscată şi începu să bombăne, furios.

Fără să se sinchisească de el (lumea întreagă încetase dintr-o dată să mai aibă vreo importanţă), Omul-Pisică se duse să-şi facă nevoile pe prima ulicioară care-i ieşi în drum.

O îmbrăcaseră ca pe o păpuşă: o păpuşă care zice tată şi mamă, şi care deschide şi închide ochii întunecaţi şi mari; avea părul creţ ca un câmp de cicoare şi Fuensanta i-l împodobise cu panglici colorate.

— Ia uitaţi-vă, zise Saturio, cum vi se pare?

Fetiţa umbla de-a buşilea pe masă, în rochiţa ei de mătase cu volănaşe la poale. Buzele îi erau puţintel date cu roşu, iar urechile îi dispăreau aproape cu totul sub petalele celor două garoafe de pânză.

— Măi, dar dulce mai e! exclamă Mercedes. Cine a îmbrăcat-o aşa?

— Eu, răspunse Fuensanta.

— Te-ai întrecut pe tine însăţi, fetiţo... Parcă-i o păpuşă, nu-i aşa, Manolo?

Manolo luă fetiţa în braţe şi îşi lipi buzele de obrăjorul ei.

— La naiba... Ce n-aş da să am şi eu una ca ea.

— N-o mai strânge atâta, măi omule, îl certă Mercedes. O s-o înţepi cu mustăţile.

— Da' de unde, e obişnuită, spuse Saturio. Eu o sărut toată ziua.

— Mie, când eram mică, nu-mi plăcea.

— Când erai mică, poate, replică Manolo. Da' acuma-n schimb...

Fuensanta se lovi cu palma peste genunchi.

— E grozav Manolo ăsta... Are o limbă...

— Oho, făcu Mercedes. Numai porcării spune.

— Porcării, eu?

— Da, tu. Mercedes se întoarse către Fuensanta, fasolindu-se. De când sunt n-am văzut altul mai slobod la gură.

— Când o auzi cum vorbeşte, ai zice că ei nici nu-i place. Fetiţa pipăia obrazul unchiului ei, încercând să-i smulgă plasturele. Dar când e numai cu mine...

— Manolo!

— Da, Manolo… o maimuţări el.

Fuensanta râse arătându-şi dinţii.

— Ştim noi… între logodnici…

Mariano şi Carlitos începură să se agite, invidioşi de succesul surorii lor. Cu opt zile în urmă, unchiul lor îl făcuse *knock-out* pe García şi acum îl priveau admirativ, cu nişte ochi cât roata carului.

— În regulă, în regulă… zise Manolo, aplecându-se să-i îmbrăţişeze.

Copiii îi săriră de gât şi îl acoperiră de sărutări.

— Tăticu' mă învaţă să boxez.

— Şi pe mine la fel.

— Ieri după masă i-am aplicat un *upercut.*

— Pe Carlitos l-am culcat la podea.

— Isuse, ce pisălogi, se vaită Fuensanta. Nu vedeţi că-l plictisiţi?

— Nu, lasă-i, interveni Mercedes. Manolo e nebun după copii.

— Aşteaptă să aibă trei ca ai noştri şi-o să vezi cum îi trece.

— Eu cred că n-o să mă satur niciodată. Câteodată îi spun lui Manolo că aş vrea să fac doisprezece…

Saturio o legăna în braţe pe fetiţă.

— Veniţi în sufragerie, propuse; o să stăm mai comod.

Ca şi celelalte încăperi ale casei, sufrageria era împodobită cu serpentine şi steguleţe. De braţele lămpii atârnau armonici de hârtie, fiecare altfel colorată.

— Tăticule, întrebă Carlitos, când aprindem artificiile?

Saturio nu răspunse. În bufet erau şase platouri cu prăjituri şi o duzină de sticle de vin de cea mai bună calitate.

— Dacă n-aveţi nimic contra, putem începe să mâncăm.

Mercedes, Manolo şi copiii se aşezară în jurul mesei. Adela, Paulino şi cei şase veri ai lor promiseseră să vină mai târziu.

— Le-ai arătat planul apartamentului? o întrebă Saturio pe soţia sa.

Fuensanta se duse în odaia de-alături, să-l aducă.

— Când vă mutaţi? întrebă Mercedes.

— La sfârşitul verii.

— Aţi avut noroc… Fără repartiţie e foarte greu.

— Părintele Bueno s-a îngrijit de toate. Fuensanta se întoarse cu planul, şi făcu să circule tava cu prăjituri. Toţi începură să înfulece. Prin fereastră se vedeau dârele luminoase ale rachetelor. Noaptea răsuna de exploziile artificiilor şi petardelor.

— Uitaţi-vă, zise Saturio, desfăşurând planul, între o înghiţitură şi alta le înfăţişă, detaliat, toate avantajele apartamentului. Manolo destupase două sticle şi Fuensanta umplu paharele până la gură.

— Un apartament ca ăsta ne-ar trebui şi nouă, spuse Mercedes, bând dintr-al ei.

— Cum a rămas cu cel pe care trebuia să-l vizitaţi cu Esteve?…

— Când am dat telefon, era deja închiriat.

— Eu credeam că e lucru aranjat.

— Din vina administratorului noi nu putem să ne cununăm.

— Las’ că mai vedem noi, zise Manolo.

— Tu eşti un optimist, băiete, oftă Mercedes. Dar eu mi-am pierdut orice speranţă.

— Dacă nu găsim până-n august, răspunse Manolo, mănsor să ştiu de bine că…

— Dacă mama ne-ar da jumătate din apartamentul ei…

— Las-o pe maică-ta-n pace… Eu, dacă n-am casa mea, mai bine stau în stradă.

— Câinii n-au atâtea probleme, râse Fuensanta. Pe un maidan, ori la un colţ de stradă, şi s-a terminat povestea.

— Cred că până la urmă şi eu tot aşa o să fac. Manolo goli paharul dintr-o singură înghiţitură. Dacă patronul nu-

mi aranjează nimic luna viitoare...

— Chiar dacă vorbeşti serios, îl întrerupse Mercedes, să ştii că tot n-ai să obţii nimic forţând lucrurile.

— Ba bine că nu... Cel puţin n-am să mai umblu aşa ca acuma: parc-aş fi un motan în călduri...

— Şi după asta să vezi ce de încurcături şi bătaie de cap, replică Mercedes. Eu, ca să vă spun sincer, prefer să am un pic de răbdare şi cred că pe la sfârşitul anului...

— Ai dreptate, fetiţo, aprobă Fuensanta. Pe bărbat trebuie să-l ţii ceva mai la distanţă... Dacă-i dai tot înainte să te ia de nevastă, pe urmă e-n stare să se răzgândească.

— Eu sunt om de onoare, protestă Manolo. Când fac un rău, îl repar.

— Ştiu, ştiu, porumbelule, răspunse Mercedes. Dar, ce vrei... Mie nu-mi plac despăgubirile.

— Femeile trebuie să se mărite întregi, o aprobă din nou Fuensanta.

— Mai e puţin şi se împlineşte un an şi jumătate de când tot stăm aşa, mormăi Manolo, şi m-am săturat de nu mai pot.

— Cu cât aştepţi mai mult un lucru, cu atât îţi face mai mare plăcere pe urmă, îl asigură Mercedes.

— Saturio al meu a trebuit să mă aştepte patru ani.

— Sunt oameni care pot să rabde mai mult şi alţii mai puţin, spuse Manolo.

— Dacă-ţi închipui că tu eşti mai breaz decât el, află că te înşeli. Omul meu are un temperament că, ehei...

— Ai văzut? triumfă Mercedes, strâmbându-se la el. Când iubeşti cu adevărat o femeie, o aştepţi oricât.

— Da, dar răbdarea mea m-a costat, nu glumă, zise Saturio.

— Lasă ca te-ai despăgubit destul pe urmă, puişorule...

— Asta-i spun şi eu lui Manolo... O să câştige pe urmă timpul pierdut, şi gata.

— Dac-o fi tot ca el, află de la mine că toată noaptea nu

te lasă să închizi ochii.

— Doar de-asta te-nsori.

— După ce ne cununăm, spuse Mercedes, mângâindu-l şi alintându-l pe Manolo, o să ai tot ce vrei tu.

— Bineînţeles, încuviinţă Fuensanta. Dar până atunci trebuie să rabzi.

Sandvişurile dispăreau cu repeziciune şi Saturio mai destupă încă două sticle.

— Tată, îl rugă Carlitos. Hai să dăm drumul la artificii...

— Sigur, hai, zise Fuensanta; cu cât le aprinzi mai devreme, cu-atâta te duci mai repede la culcare.

— Aţi auzit? întrebă Saturio. Când vine Adela mergeţi la culcare.

— Vino cu noi, nene, miorlăi Mariano, apucându-l pe Manolo de mânecă.

— Mercedes şi cu mine rămânem aici, vorbi cu gura plină Fuensanta.

— Pe fetiţă o iau cu noi, anunţă Saturio.

— Fii atent să nu se ardă cu artificiile.

— Am eu grijă, femeie.

— Când aprindem roatele vă strigăm, făgădui Mariano.

Artificiile erau împachetate într-o enormă cutie de carton. În timp ce Saturio o deschidea, Mariano şi Carlitos se aplecară şi o cercetară cu aviditate. Cu cea mai mare grijă, tatăl lor le arătă, una câte una, toate comorile cutiei: vulcani japonezi care aruncă, în momentul explodării, o ploaie de scântei; artificii care plutesc în aer ca un vârtej de luminiţe colorate; rachete, subţiri ca spicul grâului, şi „mixte”, ca lumânările de la pomul de Crăciun; iar din fundul cutiei scoase un pachet de pocnitori, ambalate în hârtii colorate, ca bomboanele...

— Aprinde roatele, zise Carlitos.

— Nu. Vulcanii.

— Întâi roatele.

— Dacă vă mai ciondăniţi mult, vă trimit pe amândoi la

culcare.

În faţa ameninţării de a rămâne fără spectacol, fraţii încetară cearta pe dată. Saturio îi învăţă cum să aprindă „mixtele” şi le dădu la fiecare câte o grămăjoară.

— Să vă întoarceţi imediat, porunci el.

Mariano şi Carlitos dispărură în întuneric, chiuind. Un şuvoi de oameni gălăgioşi străbătea cartierul, îndreptându-se spre Barceloneta. În timp ce Manolo lega artificiile între ele, Saturio le fixă pe stâlpul de electrică. Când termină, aşteptă să se întoarcă băieţii şi apoi aprinse fitilul.

Cu o bubuitură puternică, roatele începură să se învârtă ca nişte elice. Prevenite de strigătele lui Mariano, femeile ieşiră şi ele să se uite. Fuensanta o ţinea pe Mercedes de mijloc şi amândouă se clătinau, de parcă ar fi fost bete.

Manolo îşi luase nepoţica în braţe şi fetiţa se bucura dând din mâini şi făcând tot felul de strâmbături. După ce se stinseră roatele, Saturio aprinse vulcanii japonezi, rachetele şi focurile bengale.

Apoi, provizia de artificii se termină şi felinarul de pe stradă începu să strălucească din nou ca înainte. Se întoarseră tăcuţi în sufragerie. Mariano şi Carlitos făcuseră ochii mici de somn şi Saturio îi trimise în camera lor să se culce.

Nemişcată în pragul uşii, fetiţa privea încântată noaptea.

— Încotro?

— Să dau o raită prin oraş.

— Pot să vin şi eu?

Metralla ridică din umeri, vrând parcă să spună: „N-ai decât”. Ţiganul şi ceilalţi plecaseră în lipsa lui să dea cine ştie ce lovitură şi Antonio privi cu teamă figura încruntată, mânioasă, a prietenului său.

De când încetase să mai strângă bani pentru Cruciadă, Metralla îi vorbea de cele mai multe ori pe un ton răstit. Antonio stătuse toată după-amiaza acasă la Costa. Soţia iconarului îi luase măsură pentru un costum de haine şi, cu toate că rămăsese de două ori singur în cameră, băiatul nu se încumetase sa investigheze săculeţul cu bani pe care femeia îl ţinea sub pat.

— Am să mai încerc mâine o dată, făgădui el.

Metralla îşi turnase pe cap o sticluţă întreagă de apă de colonie şi se pieptăna cu grijă în faţa oglinzii.

— Dacă-n fiecare zi tot laşi pe mâine, nu mai plecăm nici în anu’ două mii.

— Sunt sigur că e spioană, se dezvinovăţi Antonio. Când iese din cameră, am impresia că stă şi mă pândeşte prin gaura cheii.

— Şi ieri mi-ai spus la fel, îngeraşule... Dacă n-ai de gând să te hotărăşti mai repede, ne creşte barba aşteptând...

În cele din urmă, înduioşat de lacrimile lui, Metralla acceptă să-l ia cu el. Antonio se spălă şi se pieptănă în faţa oglinjoarei şi când prietenul lui dădu semnalul de plecare, îl urmă fericit.

Era ultima sărbătoare dinaintea plecării şi Antonio simţi, dintr-o dată, o senzaţie plăcută de detaşare. Spectacolul focurilor care brăzdau noaptea îl fascina. Nepăsător faţă de hotărârea lui, oraşul îşi arăta, ca de obicei, chipul vesel şi familiar. Dar anul viitor Antonio nu va mai fi aici şi ajunul Sfântului Ioan, ca şi întreaga lui viaţă, se vor desfăşura pe pământ străin.

— Ce curios, spuse. E ultima oară că văd focurile astea şi totuşi nu simt nimic...

— Ce dracu-i fi vrând să simţi?

— Nu ştiu... Antonio înghiţi în sec. Se spune că atunci când îţi părăseşti ţara eşti trist, îţi vine să plângi... Eu nu. Cred că după ce am să ajung în America n-am să-mi mai aduc aminte de nimic... O să uit totul aşa cum uiţi un coşmar în clipa când te-ai deşteptat...

Rostindu-şi cu voce tare gândurile, le făcea să capete formă şi consistenţă: ca şi cum, depăşind stadiul lor de proiecte, s-ar fi transformat în chip magic în realităţi.

— Cred că o să-mi uit familia, mahalaua... Că n-o să mai conteze nimic decât de la călătorie încolo...

Ocolind plaja prin vecinătatea bufetelor, sosiră la Barceloneta. Metralla cumpărase câteva duzini de pocnitori şi, fără să-l asculte, se amuza azvârlindu-le la picioarele fetelor.

— Câteodată mă gândesc că n-am început încă să trăiesc cu adevărat, continuă băiatul. Viaţa nu poate fi aşa... În America...

În timp ce străbăteau Promenada, băuse câteva păhărele de vin şi se simţi, dintr-o dată, incapabil de a mai rosti un cuvânt. Metralla se întâlnise cu un grup de prieteni şi Antonio, ca un somnambul, se urcă cu ei într-un taxi.

(Luminile şi zgomotele exploziilor, lampioanele şi dansurile populare, toate i se învârteau în cap. Cerul era roşu, ca luminat de un incendiu, iar oraşul părea devastat de flăcări.)

Fără să-şi dea seama cum, se trezi în Cartierul Chinezesc. Cineva îi pusese un fes pe creştetul capului, iar creierul i se învârtea aidoma unui titirez. Constată, cu mirare, că grupul se mărise cu o mulţime de oameni necunoscuţi. Un ţigan cânta din chitara atârnată de gât, iar ceilalţi îl acompaniau în cor, cu glasuri răguşite:

Orişice eu îţi îngădui
Dar să nu te legi de mama...

Antonio încercă în zadar să se facă auzit de prietenul său. Metralla mergea în zigzag şi părea că nici nu-şi mai aminteşte de el. La un moment dat, intrară cu toţii într-un vestibul luminat de un felinar roşu. Antonio vru să-i urmeze, dar un om îi tăie drumul.

— Nu e pentru copii, zise el.

Dezorientat, băiatul se uită la grupurile de bărbaţi care intrau şi ieşeau. Pe uşă era pictată o sirenă şi alături de ea, pe o tăbliţă, scria: INTERZIS CELOR SUB OPTSPREZECE ANI. Profitând de un moment de înghesuială, încercă din nou să se strecoare, dar portarul îl ameninţă cu degetul.

— Şterge-o de aici, am zis.

Nehotărât (capul îi atârna, greu ca o lespede), trecu de la un grup la altul, întrebând:

— Ce e înăuntru?

Dar nimeni nu-i dădea nicio atenţie şi singurul care-l luă în seamă (un om cu o scufiţă de hârtie, prinsă pe sub bărbie cu o panglică) izbucni în râs şi făcu cu mâna un gest neînţeles.

Fără să ştie încotro s-o apuce, se aşeză pe marginea trotuarului. Lumea trecea strigând prin faţa lui şi veselia celorlalţi făcu să i se umple ochii de lacrimi. Înconjurat de bucuria tuturor, se simţea singur, părăsit. Privi multă vreme uşa pe care dispăruse Metralla. I se părea cu neputinţă ca prietenul său să-l fi uitat până-ntr-atât. Dorea din adâncul sufletului să-l vadă apărând în uşă şi să-l audă spunând: „Mi-ai tras o spaimă, puştiule... Credeam că ai intrat cu noi...” Fără îndoială, nu-şi dăduse încă seama de lipsa lui şi când va ieşi îl va lua cu el la vreo cârciumă.

Îşi simţea trupul spongios, ca un burete, şi adormi. Când se trezi, pocnetul artificiilor răsuna în toată strada şi lumea se înghesuia încă în uşile caselor, să privească. Se

sculă în picioare, frecându-se la ochi. Ceasul arăta două şi zece. Metralla plecase, pesemne, fără să-l fi văzut. Să încerce să-l găsească, ar fi însemnat să caute acul în carul cu fân.

Descurajat, o luă pe Corte del Asalto până la capătul bulevardului. Pe măsură ce petrecerea se dezlănţuia mai tare, lumea se îmbulzea spre port şi rarele tramvaie care mai treceau erau ticsite. Antonio se cocoţă pe tamponul unuia dintre ele şi coborî pe chei.

Încercând să-şi pună în ordine gândurile răvăşite, se aşeză la un colţ de stradă să mediteze. Veselia zgomotoasă a celor din jur îi făcea rău. Deodată descoperi că, la câţiva paşi distanţă, mai stătea cineva ghemuit pe marginea trotuarului, ca şi el. Era o fetişcană care se străduia, cu mişcări bruşte, să-şi aranjeze părul ciufulit.

Scânteile artificiilor cădeau pretutindeni în jurul lor. Antonio se ridică în picioare, ca magnetizat şi se apropie de ea. Coral tot nu-l observă (şi ea era străină de tot ceea ce se petrecea în jur) şi băiatul se aşeză în tăcere alături de ea.

— Ce faci? De unde vii?

— Mă aşezasem aici, la colţ, şi mi s-a părut că eşti tu.

— M-am îmbătat, spuse Coral. Îi arătă o sticlă de şampanie aproape goală. Am băut-o eu singură pe toată.

— Şi eu am băut mult, zise el.

— Da? Fata îl privi, ca să se asigure că nu se laudă. Nu-i nimic... Mai am una.

— Metralla m-a îmbătat turtă.

— Metralla? Unde e?

— Nu ştiu... Ieşisem cu el şi l-am pierdut din ochi.

Coral ridică din umeri, vrând parcă să spună: n-are nicio importanţă.

— Vrei spumă dintr-asta? îl întrebă, întinzându-i sticla.

— O să mi se suie la cap, nu-i aşa?

— Şi ce dacă? Nu-i Sfântul Ion?

— Ba da... Ai dreptate.

Antonio bău o înghiţitură şi se înecă.

— Câteodată mă faci să râd, zise ea.

— E pentru prima oară că o-ncerc.

— Tu n-ai încercat niciodată nimica...

La lumina focurilor pielea ei părea mai arămie, iar dinţii mai albi ca oricând.

— Îţi place serbarea?

— Da.

— Pe mine mă scoate din minţi. Lăsând jos sticla, pocni din degete ca din castaniete. Toată noaptea am dansat...

— Unde?

— Pe-aicea... Lumea îmi azvârlea gologani...

— Ai mei s-au şi dus pe gârlă, spuse băiatul. Ca şi cum n-ar fi auzit, Coral îi arătă un om care se oprise la vreo cincisprezece metri distanţă.

— De mai bine de-o jumătate de ceas îmi tot face cu ochiul, râse încetişor.

— Ce vrea?

— Poţi să-ţi închipui şi tu... Ce vor toţi. Antonio întoarse capul cu interes: îmbrăcat într-un costum albastru de vară, omul avea gulerul cămăşii desfăcut şi cravata răsucită într-o parte.

— Unde tragi noaptea asta? întrebă ea pe neaşteptate.

— Nu ştiu... Ideea de a se întoarce la Refugiu fără Metralla îl îngrozea. Oriunde...

— Eu nu vreau să mă duc acasă. Sunt sătulă s-o tot aud horăind pe bătrână...

— Pe vremea asta e mai bine sub cerul liber.

— Ştiu eu un loc grozav... Dacă vrei, putem merge împreună.

— Bine, primi el.

Când se ridică în picioare, Coral îşi netezi cutele de la rochie. În timp ce Antonio luă a doua sticlă de şampanie, ea o apucă pe cea goală şi o făcu ţăndări izbind-o de un zid

de cărămizi dărăpănat.

— Mergem?

— Mergem.

Pentru ca tipul care-o urmărea pe Coral să le piardă urmele, se amestecară într-un grup de beţivi. Plaja era plină de oameni care petreceau. În piaţă ardeau câteva focuri şi o bandă de cheflii alerga, strigând, de-a lungul ţărmului.

Când ajunseră în faţa cârciumii Aragonezului, o luară pe o străduţă laterală. Coral îl ducea de mână şi Antonio simţea apăsarea degetelor ei uscate şi fierbinţi. Pe măsură ce înaintau, serbarea părea să se îndepărteze. Stâlpii rari ai reţelei electrice luminau trist şi un câine se ţinu câtăva vreme după ei, lătrând.

NICIUN CĂMIN FĂRĂ LUM... Zidul gării era plin de spărturi şi se strecurară înăuntru printr-una din ele. Un şir enorm de vagoane dormita în lumina lunii. Se auzea şuieratul unei locomotive, aproape acoperit de pocniturile îndepărtate ale artificiilor, şi o luminiţă minusculă indica locuinţa acarului.

— Pe aici, îl trase fata.

Iarba acoperise liniile pe care nu se circula şi vagoanele păreau să zacă aici de secole. Spre marea sa surprindere, Antonio descoperi că multe dintre ele erau locuite. Unul era acoperit de viţă sălbatică, iar dintr-altul se auzea plânsul monoton al unui copil.

Coral se opri în faţa unui tren de marfă al cărui capăt se pierdea în întuneric. După câteva clipe de şovăială, se căţără pe una din platforme şi îl ajută pe Antonio să se urce. Vagonul era aşternut cu paie şi fata se întinse pe jos, suspinând.

— Vino-ncoace, Ochiosule.

Antonio se lungi şi el, fără să dea drumul sticlei de şampanie.

— Înainte să găsească Refugiul, îi povesti Coral,

Metralla locuia aici, cu mine.

Băiatul nu spuse nimic. Un mănunchi colorat de artificii tocmai explodase în întuneric şi scutura deasupra lor o ploaie de scântei.

— Locul e bun şi poţi s-o faci în linişte.

— Ce să faci?

— Aa, râse Coral. Uitasem că nu eşti decât un băieţel.

Ridicându-se brusc, îi apropie capul de al ei.

— Cu o mutră aşa de drăgălaşă ca a ta, e de-a dreptul o crimă.

Antonio simţi, pe neaşteptate, atingerea buzelor ei, răcoarea umedă a limbii...

— N-o închide, ce naiba... Doar nu te muşc.

Cu inima bătându-i ca un ciocan, Antonio nu se mai împotrivi. Coral îi trecuse braţul în jurul gâtului şi, cu mâna cealaltă, îi mângâia uşor şoldul.

Timp de aproape un minut rămaseră îmbrăţişaţi, sărutându-se. Apoi, brusc, fata îl împinse la o parte şi luă sticla de şampanie.

— Întâi să bem, propuse ea.

Antonio lăsă capul într-o parte, fără a îndrăzni să o privească. Mâna i se crispase pe cutele rochiei ei şi constată, uimit, că erau umede.

— Te-ai scăldat îmbrăcată?

— Da. Când se usucă, pânza se lipeşte mai bine de trup... Metralla m-a învăţat.

— Metralla?

— N-ai văzut cum poartă pantalonii? râse ea. Când merge, parcă-ar fi în pielea goală.

Lovise sticla de marginea vagonului şi şampania ţâşni ca o fântână de spumă.

— Hai, bea...

Antonio bău cu înghiţituri mici, de teamă să nu se înece din nou.

— Îţi place? îl întrebă Coral.

— Grozav mai pişcă...

Ea trase o duşcă serioasă, făcând jgheab cu degetele.

— E marca cea mai bună care se găseşte. Am dat doisprezece *duros* pe fiecare sticlă.

— Mai dă-mi o dată.

— Fii atent cum o apuci... Dacă te apleci aşa, o să te tai.

Antonio o ascultă, întins pe paie. Capul începea să i se învârtească, cu o senzaţie încântătoare, şi îşi simţea trupul uşor, ca de burete.

— E ultima oară că petrec Sfântul Ion aici, mărturisi el.

— Ultima oară? De ce ultima?

— La anu' n-o să mai fiu în Spania.

— Pleci? Coral bău, la rândul ei, din sticlă. Unde?

— Nu ştiu... În America.

— De ce?

— Aici nu se întâmplă niciodată nimic... Toate zilele sunt la fel.

Fata îşi plimba încetişor mâna pe trupul lui.

— Ce faci?

În loc să-i răspundă, Coral îl ridică de după umeri şi-i dădu să bea.

— Nu-ţi fie frică.

O ascultă fără împotrivire. Ochii i se închideau de somn şi pleoapele îi erau presărate de steluţe. Auzea, în surdină, exploziile artificiilor... Locomotiva scoase încă un şuierat...

— Ne mişcăm, observă el deodată.

— E trenul, şopti ea. A pornit.

— Plecăm... Plecăm din Barcelona.

— Departe... Departe de tot...

Stâlpii de telegraf se apropiau şi rămâneau în urmă, apoi se apropiau din nou şi iar dispăreau; artificiile desenau în noapte tot felul de arabescuri; locomotiva sufla din greu, gâfâia...

Şi, dintr-o dată, totul dispăru şi Antonio se văzu în Venezuela (transformat în Sabater) şi în Texas (mai temut

decât *Catârul).* Metralla era un bandit celebru, ca şi el, şi amândoi strânseseră o avere fabuloasă.

Zorii îi găsiră pe micii beţivi dormind adânc (călătoria nu durase decât câteva minute), cu trupurile îmbrăţişate în paie.

În cele din urmă vinul se termină şi platourile cu prăjituri se goliră. Saturio deschise dulapul din bucătărie şi începu să examineze una câte una sticlele care mai rămăseseră înăuntru, privindu-le atent în lumină. În afară de lada cea nouă de Coca-Cola, nu mai găsi decât o jumătate de litru de piperment şi o sticlă mică de Málaga.

— Asta e tot ce-am mai găsit, spuse el, punându-le pe masă.

— Nu-i nimic, nu te necăji, răspunse Adela. O să ne-ajungă.

— Când eşti niţel afumat, zise şi Paulino, nici nu mai contează ce bei.

— Da, aprobă vărul cel mărunţel. Mie poţi să-mi dai şi spirt medicinal, că tot îl beau.

Erau aşezaţi în cerc, fiecare cu câte o pălăriuţă de hârtie pe cap, înghesuiţi unii-ntr-alţii de parc-ar fi căutat să se încălzească.

— Ce preferi? îl întrebă Saturio pe Paulino. Málaga sau piperment?

— Mi-e totuna... Da' pune şi-un pic de izmă.

Fuensanta se întoarse, râzând, către ceilalţi.

— Se vede că noaptea asta are de gând să muncească din greu.

— Să muncesc? Paulino făcu o mutră mirată.

— Pipermentul e foarte bun pentru aşa ceva, explică ea.

— A, da? exclamă Mercedes. Nu ştiam.

— Nici eu nu ştiu... Dar aşa se zice.

— Cunosc eu un bătrânel care ia în fiecare zi, spuse Manolo.

— Paulino al meu n-are nevoie de aşa ceva, protestă Adela. Mai degrabă i-ar trebui o băutură cu efect contrar.

— Şi lui Saturio al meu la fel.

— Eu cred că pe-aicea pe la noi oamenii sunt altfel decât prin alte părţi, îşi dădu cu părerea Manolo. Dacă n-avem o bucăţică bună la îndemână...

— Când eram la armată, povesti Saturio, ne puneau prafuri în mâncare.

— Prafuri? Pentru ce?

— Păi tocmai pentru asta. Ca să ne mai potolească.

— Bine vă făcea, aprobă Mercedes. Toţi burlacii ar trebui să ia.

— Tare-aş vrea să ştiu ce naiba v-aţi face atunci voi, femeile.

— Am aştepta, replică Mercedes cu cochetărie. Până la căsătorie.

— Atunci nimeni nu s-ar mai îndrăgosti de nimeni, spuse Adela. Lumea n-ar mai fi lume.

— Cu atâtea prafuri dintr-astea, zise unul dintre veri, te pomeneşti că pân-la urmă rămâi adormit pe veci.

— Văleu, exclamă Fuensanta. De nu i-ar trece cuiva prin cap să-i dea şi lui Saturio al meu vreun filtru dintr-astea.

Era aşezată pe genunchii lui şi, cu o mişcare bruscă, îl cuprinse cu braţele pe după gât şi începu să-l sărute cu furie.

— Astâmpără-te, muiere... Las-o pentru mai târziu.

Sub pălăriuţa cordobeză, faţa Fuensantei era roşie şi congestionată.

— Între bărbat şi nevastă e îngăduit orice.

— Bineînţeles, spuse Paulino. Şi mie îmi place s-o sărut pe pisicuţa mea. Şi, în râsetele tuturor, îşi puse afirmaţia în aplicare.

— Eu pe Manolo al meu nu-l las să guste niciun strop din băutura asta a voastră, îi asigură Mercedes.

— Aşa, aşa, încuviinţă vărul cel pleşuv. Cei neînsuraţi să nu bea.

— Numai cei însuraţi, râse Adela. Ei şi cu nevestele lor.

— Sigur, ce naiba... Doar e Sfântul Ion; trebuie să-l sărbătorim...

Trecând din mână în mână, sticla făcu înconjurul mesei. Aparatul de radio era deschis la maximum şi o voce de

femeie urla din răsputeri *Amor, amor.*

— Dansăm? propuse Paulino.

— Eu nu... Prefer să stau pe genunchii bărbăţelului meu.

— E prea cald, spuse şi Mercedes.

— Eu m-am făcut lac de sudoare.

— Atunci hai să spunem bancuri.

— Asta da, aprobă Adela.

— Cine ştie să spună?

— Manolo le spune cu un haz nebun...

— Aoleo, făcu Mercedes, fandosindu-se. Atunci eu îmi astup urechile.

— Îţi astupi urechile? Da' de ce?

— Dacă le spui tu, îmi închipui ce deocheate trebuie să fie.

— Şi ce dacă? răspunse Manolo. Uită-te la Adela şi la Fuensanta. Nu sunt şi ele femei tot ca tine?

— E cu totul altceva: ele sunt măritate.

— Măritate sau nemăritate, totuna e.

— În vremurile astea, fetele nemăritate ştiu de toate.

Făcând înconjurul mesei, pipermentul fusese băut până la ultimul strop, aşa că Manolo făcu să circule sticla de Málaga.

— Dă-i drumul, te ascultăm, îl îndemnă Paulino.

Manolo îşi scoase fesul de hârtie, ca şi cum l-ar fi împiedicat să gândească.

— Îl ştiţi pe cel cu nevasta care se duce la doctor?

Toţi răspunseră că nu.

Cu voce aşezată, povesti toate amănuntele anecdotei şi aşteptă ca toţi să izbucnească în râs pentru ca să râdă şi el.

— Ţineţi-mă, că mor! reuşi să îngâne Mercedes, apucându-se cu mâinile de şale.

— Manolo ăsta are o limbă...

— Eu ştiam bancul; dar în altă variantă.

— Şi eu; dar aşa e mult mai tare.

— Îl ştiţi pe cel cu girafa şi maimuţa? continuă Manolo.

— Nu, spuse Fuensanta, hohotind. Hai, spune-l...

— Stai niţel, îl opri Paulino. Să aduc un pahar cu apă.

— Ia o sticlă de Coca-Cola, îi spuse Saturio. Am pus câteva lângă uşă ca să se mai răcească.

— Adu-mi şi mie una, îl rugă vărul cel mărunţel.

— Şi mie una.

— Şi mie.

— Aşteaptă puţin, zise Adela. Vin şi eu să-ţi ajut să le cari.

Clătinându-se, cu pălăriuţele pe o ureche, se îndreptară spre uşa de intrare. Undeva în cartier tocmai exploda o rachetă, iar Fuensanta dădu drumul şi mai tare aparatului de radio.

— Pe urmă vă povestesc şi eu una tare de tot, făgădui ea, după câteva clipe de tăcere.

Nici nu-şi terminase bine vorba, când de afară se auzi un strigăt ascuţit. Adela năvăli în sufragerie, lividă şi descompusă, şi toţi săriră în picioare, ca nişte marionete.

— Ce s-a întâmplat?

— Fetiţa...

— Ce?

— Fetiţa...

— Doamne sfinte!

Zguduindu-se ca sub lovitura unui bici, Saturio se năpusti spre uşă. Când se ridică, răsturnă masa, iar paharele şi sticlele goale se rostogoliră cu zgomot pe duşumele.

— Lăsaţi-mă.

Toţi voiau să iasă în acelaşi timp cu el, aşa ca fu silit să-şi facă loc cu coatele. Adela bâiguia încă: „fetiţa, fetiţa” şi Saturio simţi că inima i se opreşte în loc. Paulino îngenunchease lângă cutia cu artificii şi, la sosirea lui, îl privi cu ochi sticloşi, rătăciţi.

— Era pe jos, îngână el, prostit. Când am văzut-o, se

zvârcolea toată.

Saturio o luă în braţe şi o apropie de lumină: micuţa avea obrajii vineţi şi buzele pline de spumă. Din când în când şi le mişca, de parcă i-ar fi fost sete, şi un tremur ciudat îi convulsiona muşchii feţei.

Închise ochii, ca într-un coşmar, încercând în zadar sa se trezească. Simţea băutura apăsându-i ca o cărămidă pe stomac şi, fără să lase fetiţa din braţe, se aplecă deasupra lăzii de Coca-Cola să vomite.

Vedea feţele livide ale celorlalţi, ochii lor holbaţi şi gurile căscate, dar nu putea percepe nici măcar un cuvânt. Urechile îi bâzâiau şi, narcotizat parcă, privi trupul înţepenit, în nesimţire, al soţiei sale.

— A înghiţit pulberea dintr-o petardă, auzi în cele din urmă.

— Uite... Hârtia a rămas.

— A băgat-o în gură crezând că e bomboană...

Fetiţa se făcuse vânătă ca un iris. Buclele îi erau încă împodobite cu funde, iar urechiuşele cu garoafele de pânză. Părea o păpuşă: o păpuşă bătrână şi vopsită, cu ochii rotunzi ca nişte bile şi cu braţele inerte şi albe.

— S-a otrăvit...

— Trebuie să facem ceva.

— Să-i facem vânt cu evantaiul, ca să aibă aer.

— Să-i dăm puţină apă...

— Să chemăm un doctor...

— S-o ducem la dispensar...

Manolo, Mercedes şi ceilalţi se învârteau încolo şi încoace, cu feţele albe ca varul sub pălăriuţele de hârtie. Casa se transformase într-un câmp de bătălie, împodobit – în chip grotesc – ca de sărbătoare. Serpentinele se legănau în vânt, asemeni unor zorele fără viaţă, cu tulpinile secerate, iar lampioanele colorate scăldau totul într-o lumină ireală, batjocoritoare.

Dintr-o dată, tot acel decor se făcu nevăzut şi Saturio se

pomeni alergând, cu fetiţa uitată în braţele lui. Cineva (Manolo?) se repezise după el, în timp ce rachetele şi focurile bengale, artificiile şi petardele clipeau şi scânteiau în jurul lor, iar oameni cu pălăriuţe ca a lui îi tăiau drumul cu râsete tăioase ca loviturile de cuţit şi îi azvârleau în faţă câte un pumn de confeti.

— Doamne, Doamne, Doamne!...

Repeta printre dinţi, ca o implorare, cu deznădejde şi cu furie, strângând la piept trupuşorul împodobit al fetiţei, rănit de veselia celorlalţi, fără să ştie încotro îl duc paşii.

— Dispensarul, gemu. Unde e dispensarul?

Feţele celor din jur pluteau în aer, vopsite şi fără expresie ca nişte măşti şi, înainte de a fi avut timpul să-l audă, dispăreau în noapte, înghiţite de întuneric. Fetiţa era tot cu ochii deschişi şi, fără să se oprească din fugă, încercă să-i şteargă, cu buzele, spuma de pe gură.

— Moare, bâigui el. Trebuie s-o salvez...

Dar nimeni nu părea să-l priceapă şi Saturio făcu stânga-mprejur, rotindu-se ca un titirez. Focurile aruncau lumini sinistre pe feţele celor din jur. Şi toţi făceau cu ochiul ca nişte blestemaţi, scornind tot felul de strâmbături şi de râsete drăceşti...

— Câinilor, le strigă. Să vă trăsnească Dumnezeu...

Apoi, dintr-o dată, se trezi aşezat pe marginea trotuarului şi râzând în hohote. Pălăriuţa de hârtie îi căzuse de pe cap şi sclipea alături de el, pe asfalt, aidoma unei flori. În jurul lui se formase o roată de curioşi şi o tânără cu ochelari o examina pe fetiţă.

— Trebuie s-o salvez, repeta el într-una, printre hohote de râs. S-o salvez... S-o salvez...

Sosi un om cu halat alb şi transportă în ambulanţă trupul moartei.

Aşezaseră sicriul pe masa din sufragerie. Trupul fetiţei odihnea într-un coşciug de lemn. Cutia nu era cu mult mai mare decât cea a unei păpuşi; vopsită toată în alb, era înconjurată de o mare de flori.

Micuţa îşi păstrase podoabele de la serbare: rochiţa de balerină, panglicile colorate şi mărgelele. Fuensanta îi pusese în obraji două pete de rumeneală, iar pe buze îi desenase o inimioară de carmin. Părul îi era pieptănat cu grijă în cozi, şi mânuţele, împreunate delicat pe piept, ţineau o orhidee de pânză.

Baraca era încă plină de urmele petrecerii. Flamurile şi steguleţele de la intrare fluturau în vânt, serpentinele atârnau prin colţuri ca nişte liane, iar becurile erau împodobite cu lampioane de hârtie. Casa era plină de oameni care intrau şi ieşeau, se opreau câteva clipe să privească fetiţa, se apropiau de părinţi şi le strângeau mâna.

— Vă împărtăşesc durerea.

Saturio le mulţumea tuturor în mod mecanic, îmbrăcat în negru de sus până jos, avea faţa brăzdată de cute adânci, de parcă ar fi îmbătrânit într-o singură noapte. Alături de el, Fuensanta plângea ascunzându-şi faţa în batistă. Manolo, Mercedes, Adela şi Paulino îşi făceau vânt şi suspinau. Se făcuse o căldură înăbuşitoare şi aerul era stătut. Cu feţele pline de sudoare, toţi priveau sicriul în tăcere.

— Parc-ar fi un îngeraş, şopti cineva.

— Nu-i lipsesc decât aripioarele.

— Dumnezeu a vrut s-o ia la El.

— Întotdeauna îi ia pe cei mai buni.

Copiii umblau gravi de colo până colo. Carlitos îşi îndeplinea rolul de amfitrion, oferindu-le tuturor de băut.

— Ce preferaţi? Limonadă sau Coca-Cola?

Cinci Bani acceptă o Coca-Cola. Cu sticla în mână, privea abătut scena. Din când în când spiona cu coada

ochiului uşa de la intrare, pândind sosirea lui Cinzeacă.

— E scandalos, îi şopti la ureche lui Evaristo. Pariez pe orice că s-a dus la lucru...

Deodată, la intrare se auzi un zgomot de voci şi lumea se trase în lături lăsându-l pe preot să treacă. Părintele avea faţa udă, de parcă atunci ar fi ieşit de sub duş, şi înainte de a îmbrăţişa familia îşi şterse sudoarea cu dosul mâinii.

— Resemnare, murmură el suflând din greu. Trebuie să ne supunem voinţei lui Dumnezeu...

Unul câte unul, se aşezară din nou. Soarele bătea din plin în acoperişul subţire al barăcii şi petalele florilor începeau să se răsucească, ofilite şi îngălbenite.

— Isuse, ce căldură.

— Te sufoci, şi mai multe nu.

— Beţi o Coca-Cola, părinte.

— Mulţumesc... Daţi-mi întâi evantaiul.

Fuensanta izbucni din nou în plâns, cu faţa ascunsă în palme.

— La urma urmei e mai fericită decât noi, femeie, o mângâie Adela.

— Sigur. Cel puţin a încetat să mai sufere.

— Acuma ne-o fi privind de sus din cer.

Un roi de muşte zbârnâiau în jurul sicriului şi Mercedes, plină de evlavie, se străduia să le alunge. Manolo îşi golea, cu înghiţituri mici, sticla de Coca-Cola, iar Părintele se ruga sau moţăia, cu ochii pe jumătate închişi.

— Toţi ne naştem ca să murim.

— Nu suntem nimic.

— La toţi ne vine rândul.

Afară se auziră din nou glasuri şi Cinci Bani ieşi în prag, curios să vadă ce se întâmplă. Un alt preot, însoţit de doi băieţi de cor, tocmai coborâse dintr-un furgon şi examina plin de mirare steguleţele de la intrare.

— Au venit...

— Sunt la uşă...

— Faceţi loc.

Doi funcţionari de la pompele funebre coborâră să scoată coşciugul. Cinci Bani auzi din stradă bocetele Fuensantei şi cuvintele resemnate ale preotului.

— Fetiţa mea... Îmi iau fetiţa...

Preotul spuse că Dumnezeu trimite nenorocirile pentru a-l pune pe om la încercare şi-i aminti că viaţa este, şi va fi întotdeauna, o eternă Vale a Plângerilor.

Cei doi funcţionari se întoarseră cu sicriul şi îl băgară în furgon. Cel de al doilea preot şi băieţii de cor se aşezară chiar în spatele maşinii. Saturio şi copiii aşteptau, solemni şi ţepeni, în fruntea cortegiului. Cinci Bani intră şi el în grupul prietenilor. Alaiul se puse în mişcare, iar preotul şi cei doi băieţi începură să cânte.

Cotind pe prima străduţă la stânga, se îndreptară spre şoseaua care mergea de-a lungul căii ferate. Soarele îi dogorea fără milă drept în creştet şi un vânt duşmănos ridica vârtejuri de praf care se lipeau, ca cenuşa, de gâtlej.

Toată mahalaua venise să asiste la înmormântarea fetiţei şi, la fiecare pas, noi grupuri de copii şi de oameni mari se alipeau cortegiului. Cinci Bani o zări pe nevasta lui, pe Giner, pe Emilio, pe soţia lui Cinzeacă.

Furgonul înainta încet, ocolind hârtoapele drumului, iar băieţii de cor şi preotul psalmodiau în latineşte cu glasuri tărăgănate. Cinci Bani păşea cu privirile aţintite la cizmele găurite ale lui Evaristo şi se chinuia să-şi facă vânt cu mâna.

— Fir-ar să fie! Ce căldură!... În viaţa mea n-am mai apucat una cu asta.

— Păi pregăteşte-te, îi spuse cel de alături de el. Că abia a-nceput.

— Nevastă-mea a auzit că e din pricina bombei.

— Da. Trebuie să fie vreo chestie cu atomii...

Se apropiau de pasaj. Câţiva câini răpciugoşi scormoneau cu boturile în praful de pe marginea drumului

şi, la apropierea cortegiului, o rupseră la fugă, prudenţi. O duhoare dulceagă, putredă îi învălui dintr-o dată, sufocându-i. Se aflau în centrul regiunii de depozitare a gunoaielor şi şoferul începu să claxoneze nervos.

— Ce s-a întâmplat?

Se opriră, prăfuiţi şi asudaţi, ameţiţi de duhoarea insuportabilă a gunoaielor şi de dogoarea nemiloasă a soarelui. Preotul şi băieţii de cor încetară să mai mormăie latineasca lor şi toţi priviră furgonul negru, nemişcat şi gesturile mânioase ale funcţionarilor de la pompele funebre.

O căruţă se împotmolise într-unul din hârtoapele drumului: o căruţă încărcată cu nisip până deasupra loitrelor, şi a cărei mârţoagă se încăpăţâna să nu se mişte din loc, nesinchisindu-se câtuşi de puţin de blestemele şi înjurăturile stăpânului. Cinci Bani se desprinse încântat din cortegiu şi se repezi spre ea. Îl recunoscuse pe cărăuş după culoarea cămăşii. Era Cinzeacă.

— Lăsaţi-mă pe mine, le strigă celor de la pompele funebre. Mă ocup eu de asta...

Căruţa avea o hulubă ruptă şi prietenul său pusese o proptea. Cu faţa congestionată, trăgea de hăţuri, străduindu-se în zadar să scoată calul din hârtop.

— Mişcă-te de-aici, ce naiba, strigă la el Cinci Bani. Lasă-ne să trecem!

Fără să răspundă, Cinzeacă smuci din nou de căpăstru. Mârţoaga trase o copită, dar, spre marea satisfacţie a lui Cinci Bani, nu se urni din loc.

— Nu i-a fost de-ajuns că n-a venit, se întoarse el către cei de la pompele funebre; mai vrea, pe deasupra, să ne şi pună beţe-n roate.

— Eu nu pun beţe-n roate şi nici nu vreau să-ncurc pe nimeni, răspunse prietenul său, abia trăgându-şi sufletul. Gloaba asta e de vină, că s-a împotmolit...

— Asta să i-o spui lu’ mutu. Cinci Bani ridică glasul,

pentru a se face auzit de preot. Dacă ai fi fost un prieten adevărat, ai fi venit la înmormântare, ca toată lumea... Dar domnul, nu... Domnul s-a dus la lucru...

— Eu am o familie-ntreagă de-ntreţinut, spuse Cinzeacă. La mine acasă nu se trăieşte din căpătat, ca la tine.

— Aţi văzut? Cinci Bani se întoarse către cortegiu. Nu e mulţumit că ne-a barat drumul, acum ne mai şi insultă.

— Eu nu barez drumul nimănui şi nu insult pe nimeni.

— Taci din gură... Măcar din respect pentru părintele care-i aici de faţă, taci din gură...

— Tu mă stârneşti. Eu n-am căutat nimănui nod în papură.

— Sunteţi martori cu toţii la ce zice...

— Minţi.

— Ai inimă de piatră, asta e... Să-ţi baţi joc de o nenorocire ca asta...

Când se uitară în jur, calul pornise singur, iar furgonul, preotul, băieţii de cor şi alaiul întreg se pierdeau în depărtare.

Întărâtaţi de soare, beţi parcă din pricina arşiţei, continuară să se certe, fără alţi martori decât câinii hămesiţi care scormoneau prin gunoaie şi mârţoaga melancolică, vinovată de toate neajunsurile.

În bar luminile erau stinse, aşa că se lăsa condus de Aragonez. În odaia din dosul cârciumii se intra prin stânga tejghelei, iar uşa era mascată printr-o draperie. Încă din prag îşi dădu seama, satisfăcut, că veniseră cu toţii la întâlnire: Emilio şi Costa, bătrânul şi stivuitorii. Aşezaţi în jurui mesei, ascultau cu atenţie transmisia de la radio.

— E delegatul, explică Emilio, făcând cu ochiul.

Aragonezul se duse să mai aducă un pahar şi îl umplu ochi cu vin roşu. Aparatul emitea un zgomot nedesluşit, preludiu obligatoriu al întrunirilor oficiale. O mare de glasuri repeta în cor numele lui Franco, iar apoi, supunându-se parcă unui semnal nevăzut, vuietul începu să se potolească puţin câte puţin.

— Să ascultăm ce spune, zâmbi larg unul dintre stivuitori.

Giner se aşeză pe un scăunaş. Cele povestite de Emilio la întoarcerea din Franţa îl impresionaseră puternic şi, pentru întâia oară după mulţi ani, începea să nutrească din nou speranţe. O dorinţă năvalnică de a acţiona îl împingea ca un pinten.

Întâlnirea aceasta intimă între prieteni ar putea fi un prim pas, hotărâtor poate. Împărtăşindu-şi unii altora ideile, ar putea ajunge la o hotărâre importantă.

— *„Camarazi Sindicalişti,* tună glasul. *Un salut şi nimic mai mult, pentru a nu vă plictisi şi pentru că ne place să fim mai lungi la faptă decât la vorbă...”*

Aragonezul se duse să mai aducă o damigeană de vin şi toţi începură să vorbească în acelaşi timp.Vocea care izbucnise din aparatul de radio le redase buna dispoziţie şi, zâmbindu-şi unii altora, ciocniră paharele.

— Le-ai povestit? întrebă Giner.

— Da, puţin, răspunse Emilio.

— Atunci nu ne mai rămâne decât să începem.

— Să-l aşteptăm pe Aragonez, zise stivuitorul cel scund.

Când patronul se întoarse cu damigeana, Emilio făcu

radioul mai încet.

— Dă-i drumul, te ascultăm, spuse el.

Giner îşi drese glasul. În seara dinainte scrisese un discurs lung, pe care-l rupsese în bucăţi înainte de a pleca, lăsându-se pe seama improvizaţiei.

Cu coatele sprijinite de masă, fără să privească pe nimeni, începu să le înfăţişeze toate gândurile care-i chinuiau nopţile de nesomn: comunitatea oamenilor cu drepturi şi a celor care trăiau îngrămădiţi în barăci, a centrului şi a periferiilor...

Puterea, banii, baionetele, radioul, ziarele – spuse – aparţin oamenilor din centru. Şi unii şi alţii au înfăţişări asemănătoare, dar numai cei dintâi sunt oameni. Hrăpăreţi, cu o sete atât de nepotolită încât ar fi în stare să soarbă marea întreagă fără să se sature, ei monopolizează Adevărul şi Demnitatea, Sufletul şi Conştiinţa, iar oamenii de la periferii nu au nicio putere împotriva lor, pentru că au fost despuiaţi de tot ce aveau, până şi de folosirea cuvântului...

— De folosirea cuvântului? murmură stivuitorul cel mustăcios. Cum adică?

Giner îşi şterse sudoarea de pe frunte. Ceea ce voia să spună i se părea cât se poate de clar, dar, când era vorba să explice şi celorlalţi, toată această claritate dispărea. El însuşi îşi dădea seama că ceea ce spune e confuz, dar nu reuşea în niciun chip să evite acest lucru.

... Oamenii din centru, explică el, şi-au însuşit limbajul celor de la periferii. Înainte vreme, cuvintele erau ca monedele: existau monede bune şi monede false. Acum nu mai circulă decât monede false. Pâine, Dreptate, Om – toate aceste cuvinte şi-au pierdut adevăratele înţelesuri. Nu sunt altceva decât nume găunoase, instrumente puse în slujba minciunii. Este totuna dacă spui DA sau NU. Oamenii periferiilor pot spune mult şi bine NU, pentru că acest NU este luat totdeauna drept un DA; pot spune DA,

şi acest DA al lor va fi NU. Oamenii din centru le-au luat, încetul cu încetul, tot vocabularul, ca să-l vlăguiască transplantându-l pe un teren sterp. Din gurile lor nu poate să iasă adevărul, după cum nu poate să răsară iarbă din asfaltul trotuarelor lor. Conştiinţa lor nu are niciun fel de îngrădire, dar la pungă sunt strâmţi. Pâinea lor nu este Pâine, omul lor nu este Om. Fiecare cuvânt al lor ascunde o capcană; fiecare frază, un vicleşug... Iar cei de la periferii trebuie să tacă. Ei nu se pot sluji de cuvânt...

Giner se opri să-şi tragă răsuflarea şi îşi plimbă privirea pe chipurile prietenilor săi. Stivuitorii, Emilio şi Aragonezul îl urmăreau cu atenţie. Evaristo răsturna mucurile de ţigară dintr-o tinichea în alta. Fără a-şi părăsi surâsul său serafic, Costa încuviinţa dând încetişor din cap.

— În faţa lor, suntem goi şi fără glas... continuă. Lupta este atât de inegală, încât de multe ori v-aţi zis, fără îndoială, că nici nu merită osteneala s-o mai luăm de la capăt. Cinci, zece, cincisprezece ani de sforţări zadarnice vă par mai mult decât suficienţi, şi de vreme ce nu avem decât o singură viaţă...

— Pe mine m-au ciomăgit destul până acum, şopti cel de-al treilea stivuitor. Aşa că de-acu-ncolo mandea nu mai scoate castanele din foc în locul nimănui...

— Înainte şi eu socoteam tot aşa, continuă Giner, trecând sub tăcere intervenţia stivuitorului. Zi după zi, când veneam acasă, nevasta îmi amintea de anii ei de umiliri şi de foame şi aproape că mă convinsese şi pe mine că totul e inutil...

— Oamenii sunt păţiţi, îl întrerupse iarăşi stivuitorul. După toate câte s-au întâmplat...

— Ajunsesem chiar să cred că ideea de Libertate nu e decât o înşelătorie, de vreme ce ne-a dus la o asemenea catastrofă, la un asemenea impas fără ieşire... Oriunde aş fi. Privit în urmă, în viaţa mea de până atunci, nu vedeam

decât deziluzii şi năluciri… Şi ieri, dintr-o dată, pe când mă întorceam de la înmormântare, am avut un fel de revelaţie… Am înţeles că viaţa mea nu s-a scurs fără rost… Că, în ciuda aparenţelor, are şi ea un sens…

Se opri, căutând să-şi dea seama de reacţiile tovarăşilor săi. (La radio, Glasul continua să vorbească: *„Voi sunteţi cei care vor instaura domnia păcii, pentru că sunteţi generoşi şi pentru că, în sângele fiilor voştri şi al fiilor fiilor voştri, va fi veşnic vie amintirea suferinţelor voastre şi a luptei voastre victorioase pentru ordine şi dreptate socială…”)*

— Am înţeles că înfrângerea mea, ca şi a voastră a tuturor, a avut un sens, că sforţările noastre n-au rămas fără rezultat, că putem şi suntem obligaţi să începem totul din nou.

— Să începem din nou? întrebă mustăciosul. Ce să începem?

— Să acţionăm, reluă el. Să discutăm fiecare semn de întrebare, aşa ca azi, şi să lucrăm fiecare în sectorul nostru, căutând mijlocul de a ne uni.

Se lăsă o tăcere lungă, încremenită; Giner îşi descheie gulerul cămăşii.

— O uniune de felul ăsta, într-un moment ca cel de acum, îşi spuse părerea stivuitorul cel scund, mi se pare utopică.

— Şi mie, recunoscu el. Dar, cu toate acestea, avem obligaţia să încercăm.

Când ridică ochii, văzu că prietenii săi îl priveau cu un amestec de dezamăgire şi stupoare. Cu totul absent la cele ce se discutau, Evaristo continua să-şi mute mucurile de ţigară dintr-o cutie în alta. Costa îşi păstrase surâsul său serafic.

— Eu cred, spuse, făcând un efort de concentrare, că utopie este ceea ce n-am dorit destul de intens. Cuvintele îi lipseau din nou şi încercă să găsească o formulă mai

fericită: Ieri, când mă întorceam de la cimitir, mi-am dat seama că trebuie să fim utopici dacă vrem ca lucrurile să se schimbe. Avea damigeana la îndemână şi îşi umplu agitat paharul. Unitatea n-o să se înfăptuiască niciodată dacă n-o cerem tocmai în momentul în care e imposibil de realizat, spuse dintr-o răsuflare, după ce bău din pahar. Toţi dorim Dreptatea, dar n-o s-o obţinem niciodată dacă n-o cerem acum, când ştim sigur că ei n-o să vrea să ne asculte.

— Nu te înţeleg, spuse stivuitorul cel scund.

— Să luăm un exemplu. Giner umplu încă o dată paharul şi-l dădu pe gât. Un lucru bine cunoscut: drepturile nu se dau; trebuie sa le cucereşti. Ridică privirea până a se convinge că toţi îl urmăresc. Ei bine. Cu asta e la fel. Ca să cerem libertatea, nu trebuie să aşteptăm momentul când cererea noastră o să fie realizabilă, căci pentru ca ea să fie realizabilă într-o zi, trebuie s-o cerem acuma, când e încă o utopie.

— Cred că te înţeleg, spuse Emilio, privindu-l cu sprâncenele încruntate.

— Cu alte cuvinte... În timp ce mă-ntorceam acasă mi-am dat seama că trebuie să fim utopici ca să fim eficienţi. Şi când am ajuns să văd limpede acest lucru, totul a dobândit pentru mine un sens...

Privirea i se opri o clipă la reclama colorată de Coca-Cola. *(„Camarazi,* spunea Glasul de la radio, *acţiunea e grea, dar ea e făcută pentru oameni tari, căliţi în lupte bărbăteşti, ca acelea pe care voi şi părinţii voştri le-aţi purtat în tranşee...")*

— Toate... Înfrângerea mea şi a voastră... Cea a oamenilor de la periferiile tuturor oraşelor... Prima Republică a fost o acţiune utopică; la fel şi cea de a doua[12]... Am înţeles toate astea dintr-o dată: totul a fost

12 Prima republică spaniolă a durat din 1873 până în 1874 când urmează domnia regelui Alfons al XII-lea; a doua republică durează din

până acum imposibil, şi totuşi necesar. Şi mi-am dat seama că nu putem renunţa la utopie, pentru că, datorită înfrângerilor noastre de până acum şi a înfrângerilor pe care le vom mai suferi, Republica o să se nască într-o bună zi şi abia atunci va trăi cu adevărat.

— Toate astea-s tare complicate, spuse mustăciosul, scărpinându-se în cap.

— Tare complicate şi tare greu de priceput, îi ţinu isonul cel scund.

— Dacă te-am înţeles bine, spuse încet Emilio cu ochii strălucitori, ceea ce ne propui e să acţionăm, acceptând din capul locului înfrângerea.

— Da, spuse Giner.

— Sacrificiul.

— Da. Sacrificiul.

Un ropot furtunos de aplauze acoperi sfârşitul discursului. O fanfară intona câteva măsuri din Imnul Naţional. Delegatul rosti invocaţiile rituale şi, ca la început, mulţimea repetă în cor Numele.

1931 până în 1939 când se instalează dictatura franchistă.

Când se făcu din nou linişte, Aragonezul închise aparatul de radio.

— Sacrificiul este capacitatea cea mai sublimă a omului, zise Costa, cu neaşteptat elan.

— O fi sublim şi cum îi mai vrea-mneata să-i spui, răspunse stivuitorul cel scund, dar vezi că, printre oameni aşa ca noi, n-ai să găseşti niciunul dispus să se sacrifice pentru idealuri şi fapte sfinte dintr-astea.

— Fiecare-şi vede de ale lui, spuse şi cel de-al treilea stivuitor. Cafeneaua, o înjurătură din când în când...

— Câte un film, meciurile, luptele cu taurii...

— Câte un chefuleţ când se nimereşte...

Evaristo închise cutiile cu mucuri de ţigări şi începu să fluiere.

— Eu n-am avut niciodată idealuri, continuă Costa cu obrajii îmbujoraţi, dar i-am admirat întotdeauna pe cei care aveau. Indiferent ce ideal... Oricare...

Fără a se putea hotărî să mai deschidă gura, sleit de efortul discursului, Giner îi asculta, descurajat.

— Nu e vorba să ne sacrificăm prosteşte, de dragul martiriului, zise Emilio, venindu-i într-ajutor. Ceea ce propune prietenul nostru e să lucrăm cu umilinţă şi cu modestie pentru un ţel ceva mai îndepărtat.

— Să lucrăm?... Foarte bine, îl întrerupse mustăciosul; dar cum?

— Fiecare în sectorul lui, reluă Emilio. El, la garaj; tu, la întreprinderea ta; eu, la a mea...

— Cheiul e plin de turnători, şopti stivuitorul cel scund; şi luna trecută l-au umflat pe unul dintr-ai noştri.

— Orice acţiune presupune un risc. Dacă nu ne hotărâm să sărim în arenă, n-o să mai reuşim niciodată să ne unim.

Giner îl privi plin de recunoştinţă. Emilio vorbea cu o voce hotărâtă şi stivuitorii îl ascultau cu interes.

— Dacă vrem să dobândim ceva, trebuie să şi riscăm. Dacă nu, n-avem dreptul să ne văicărim şi înseamnă că ne

meritǎm soarta.

— Eu cunosc vreo câţiva cu care s-ar putea vorbi fără nicio primejdie, spuse, după o uşoară ezitare, mustăciosul.

— Păi tocmai despre asta e vorba: să recrutăm oameni siguri şi să discutăm cu ei toate aceste lucruri... Dacă fiecare din noi ar găsi câte cinci oameni şi fiecare din aceştia ar găsi alţi cinci, şi tot aşa mai departe, închipuiţi-vă la ce rezultat am ajunge... Pe vremuri, părinţii noştri au obţinut o mulţime de victorii în felul acesta.

Discuţiile păreau s-o apuce, în sfârşit, pe drumul cel bun şi Giner îi privi pe stivuitori, pe Aragonez şi pe Emilio cu inima zvâcnindu-i de emoţie. Într-o clipă văzu din nou, în faţa lui, comunitatea tuturor celor deposedaţi de drepturi. Părticelele care-o alcătuiau, izolate până atunci, se strângeau încetul cu încetul la un loc, constituind un tot. Poate că sosise ceasul Unirii. După cum spunea şi Emilio, multe dintre acţiunile care în cele din urmă izbândiseră avuseseră începuturi dintre cele mai grele... Dar, în clipa în care se pregătea să-şi înfăţişeze planul, cineva bătu la uşa barului, şi toţi tăcură, cu răsuflările tăiate.

— Deschideţi, porunci un glas.

— Deschideţi... Poliţia...

Loviturile se înteţiră şi deveniră violente ca o ploaie cu piatră răpăind pe un acoperiş de ardezie. Se întoarseră cu toţii, îngheţaţi, spre singura fereastră a odăiţei, rotundă ca un ochi de bou. Şi, din expresia abătută a tuturor, Giner înţelese că nu mai era nicio scăpare.

— Am auzit tot, spuse o voce cunoscută.

— Lăsaţi-ne şi pe noi să complotăm...

— Deschideţi, sau vă denunţăm...

Aragonezul se ridică, scoţând un oftat. Emilio şi stivuitorii schimbară între ei priviri întrebătoare. Absorbit din nou de munca sa, Evaristo continua să aleagă mucurile de ţigară.

— Aşteptaţi puţin, spuse patronul.

Vizitatorii îşi pierduseră răbdarea şi Aragonezul le deschise în sfârşit uşa barului. Cei din odaia din spate auziră exclamaţii de bucurie şi strigăte de bun venit. Apoi paşii se apropiară şi de după draperie îşi făcură apariţia Cinzeacă şi Cinci Bani.

— Suntem cam afumaţi.

— Am tras o beţie de nici nu ne mai putem ţine pe picioare.

— N-am dormit de-alaltăieri...

— Eram certaţi şi acuma ne-am împăcat din nou.

Giner îi privi exasperat. Cinzeacă îşi lăsase cămaşa pe cine ştie unde şi acum era gol de la brâu în sus. Cinci Bani avea un deget bandajat şi o vânătaie deasupra sprâncenei. Niciunul dintre ei nu-şi putea ţine echilibrul şi stăteau îmbrăţişaţi ca să nu se prăbuşească.

— Ieri ne-am dus să vedem târfele.

— Cinci Bani s-a luat la harţă cu un zdrahon.

— Degetul mi l-am strivit în uşa tramvaiului.

— Încasatorul a fost obraznic cu noi şi ne-a dat jos... Fără să aştepte invitaţia Aragonezului, Cinci Bani înşfăcă damigeana cu vin şi trase o duşcă zdravănă.

— Azi e o zi mare pentru amândoi...

— Cinzeacă e un frate adevărat...

— Mi-a spus că nu-s în stare să las căruţa acolo, şi eu am lăsat-o.

— Cu gloabă cu tot...

— Eu nu sunt un fitecine... Sunt un prieten...

Îşi surâdeau, fericiţi şi aţâţaţi, iar apoi, punându-şi fiecare câte o mână pe umărul celuilalt, începură să cânte:

Trăiască Socialismul!
Cu toţii-l aşteptăm;
Cui vrea să trândăvească
Mâncare nu-i mai dăm...

— Ssst, făcu Aragonezul, să nu vă audă cineva.
— Ba să ne-audă, răspunse Cinci Bani. Nu ne pasă.
— Noi ţinem cu Libertatea...
— Cu Libertatea şi cu Anarhia.
— Vrem să fie totul gratis.
— Suntem dispuşi s-o strigăm în plină stradă...
— Să i-o spunem în faţă şi lui Franco.

Aragonezul le adusese două scaune şi amândoi se lăsară să cadă pe ele, inerţi ca nişte saci.

— Daţi-i drumul, vorbiţi, zise Cinci Bani. Vă ascultăm...

Nimeni nu se hotărî să dea curs invitaţiei. Stivuitorii păstrau o tăcere ostilă şi şoptiră câteva cuvinte la urechea lui Emilio.

— Prietenii mei şi cu mine ne ducem la culcare.

— Mâine trebuie să ne sculăm o dată cu zorile, explică stivuitorul cel scund.

— Eu cred... începu Giner.

Dar Cinci Bani îl trase spre el şi-l sărută cu zgomot pe obraz.

— Lasă-i. Să se care...

— Da. O să complotăm mai bine singuri.

Istovit, nemaiavând putere nici pentru a se ridica, îi privi plecând, cu nesfârşită tristeţe. Emilio, Costa şi bătrânul îşi luaseră şi ei rămas bun, şi în odaie rămaseră numai Aragonezul şi beţivii.

În timp ce-şi golea paharul (îl cuprinse, dintr-o dată, o sete cumplită) îi auzi cântându-şi veseli refrenul, pe melodia Imnului Republicii.

5

O primăvară neaşteptată se revărsase în viaţa soţiei iconarului. Banii pe care-i dăduse părinţilor băiatului avuseseră un efect imediat. După două zile, Antonio se şi prezentase acasă la ea şi, începând de atunci, venea să-i ţină tovărăşie cea mai mare parte a zilei.

La început, băiatul îi pusese tot felul de întrebări despre munca pe care urma s-o îndeplinească; nici comisioanele pe care ea îl trimitea din când în când să le facă, nici extrem de rarele chemări telefonice nu justificau salariul pe care îl primea, cadourile şi hainele. Dar Antonio părea să se fi obişnuit repede cu trândăvia şi, trântit pe canapeaua din salon, îşi trecea timpul devorând romane de aventuri.

Închis fiecare în sine însuşi, stăteau ceasuri în şir fără să scoată o vorbă. Femeia ar fi dorit să-l facă să povestească despre familia lui, despre viaţa la Refugiu; dar, în ciuda sforţărilor pe care le făcea, nu reuşea niciodată să spargă gheaţa. Când voia să înceapă, un nod i se punea în gâtlej şi ceva mai puternic decât ea o împiedica să rostească vreun cuvânt.

De multe ori se surprindea vorbindu-i pe un ton aspru. Antonio ridica rareori ochii s-o privească şi se mulţumea să-i răspundă în monosilabe. „Da, doamnă”, „Nu, doamnă”, era cam tot ce spunea. Când ea îi dădea bani pentru îngheţată sau pentru romane, se silea să-i zâmbească; dar de obicei se mărginea la îngăimarea unui „mulţumesc”.

În prima zi, de cum sosise, se uitase la fotografia lui Jorge, atârnată pe peretele sufrageriei. Extraordinara asemănare între privirea copilului din fotografie şi propria lui privire, nu-i atrăsese, însă, câtuşi de puţin atenţia. Femeia îi povesti că e băiatul ei şi că a murit. Dar cum Antonio nu-i punea nicio întrebare, încetă conversaţia, descurajată.

— Nu ştiu cum să-l fac să înţeleagă că vreau sa fim prieteni, îi spuse Estelei, când aceasta veni s-o vadă.

— Ai răbdare, femeie... Băiatul trebuie să se simtă încă străin, şi n-are încredere...

— Am încercat tot ce mi-a stat în puteri... tot...

— Aşteaptă câteva săptămâni şi ai să vezi. Cel pe care l-a adoptat Nieves o iubeşte acuma de parc-ar fi copilul ei.

Din ziua aceea, adoptă o nouă tactică. Băiatul stătea mereu în defensivă, ca şi cum s-ar fi temut de ceva rău din partea ei şi atunci, de acord cu Estela, hotărî să-i lase lui orice iniţiativă, pentru a-i câştiga, încetul cu încetul, încrederea.

— Nu-ncerca să te impui dintr-o dată... Cel mai bine e să laşi apele să curgă în voie.

Într-o dimineaţă, Antonio se urcă cu ea în pod. După făgăduiala făcută familiei, în octombrie băiatul trebuia să meargă la şcoală şi, pentru a pregăti terenul, îi arată vechile manuale ale lui Jorge.

Ghemuit pe duşumele, Antonio le cercetă fără prea mare interes. În schimb, se opri cu ochi strălucitori la un uriaş planiglob colorat.

— Şi ăsta? Al cui e?

Ea îi spuse că poate să şi-l ia dacă-l interesează şi, din momentul acela, Antonio începu să petreacă ore întregi aplecat deasupra hărţii.

— La ce te uiţi? îl întrebă odată.

Băiatul întoarse capul încet, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— La America.

— Ţi-ar plăcea să te duci acolo?

Antonio ezită câteva clipe înainte de a răspunde şi apoi ridică din umeri.

— Sunt mai mulţumit în Spania.

Răspunsul era, în mod evident, o minciună, şi femeia nu se încumetă să-l întrebe mai mult. (În loc să-i lege,

apropierea părea să fi ridicat între ei o nouă barieră. Dialogul nu reuşea niciodată să se înfiripeze. Erau ca două aparate de radio care transmit programe diferite.)

— Şi el? o întrebă Estela duminica următoare. El ce zice?

— Claponul?

— Da... bărbatul tău.

— Nimic, râse ea, absolut nimic...

Închis în dormitorul lui, ca un Buda, Costa renunţase în cele din urmă să-i mai vorbească. În fiecare dimineaţă se scula devreme ca să plece la prăvălie şi nu se întorcea acasă decât după miezul nopţii.

— Acum, de când îl am pe băiat, nici nu-mi mai pasă de el. Ca şi cum s-ar fi transformat dintr-o dată într-un străin...

— Şi băiatul? Ce spune băiatul despre el?

— I-am povestit tot... Chipul în care am făcut copilul şi toate celelalte... Vreau ca mai târziu să-l dispreţuiască şi el. Chiar dacă, deocamdată, nu poate pricepe mare lucru...

În ziua Sfintei Fecioare din Carmen (îşi amintea perfect, Estela plecase la Madrid încă din ajun), descoperi că băiatul fura. Dimineaţa lăsase în poşetă o bancnotă de o sută de *pesetas* şi seara, când voise să achite nota la restaurant, constată că bancnota dispăruse.

Faptul se repetă a doua zi, şi-n ziua următoare. Cu un amestec de plăcere şi amărăciune, punea de fiecare dată bancnota la loc. (Ascunsă îndărătul dulapului de pe culoar, îl spiona pe băiat în timp ce fura. Inima îi bătea cu putere şi o teamă de neînţeles o făcea să-şi ţină răsuflarea, ca şi cum ea ar fi fost vinovată.)

Antonio părea să fie conştient de acest joc şi accepta, în mod tacit, complicitatea ei. (Furtul, ştiut şi admis de amândoi, crea, într-un fel, o punte de legătură.)

Pe măsură ce vara înainta, dorinţele o chinuiau cu tot mai mare violenţă. Noaptea, în vreme ce se zvârcolea în

pat enervată de căldură, întorcându-se de pe o parte pe alta fără a reuşi să închidă ochii, chipul lui Antonio, delicat şi nemilos, apropiat şi depărtat în acelaşi timp, se înfiripa din umbră, alături de ea, şi plutea, grav şi uşor, ca o mască.

Femeia întindea braţele şi încerca să-l cuprindă. O nelinişte pe care n-o mai încercase niciodată până atunci o făcea să se foiască între cearşafuri. Băiatul îi apărea totdeauna zâmbitor, cu expresia visătoare pe care i-o văzuse când privea harta. Mâinile ei îl mângâiau încetişor, iar buzele se apropiau şi se lipeau de ale lui.

Într-o noapte i se păru că-i aude glasul în stradă şi sări din pat, dezbrăcată. Trupul îi era încordat ca un arc, iar vinele îi vibrau asemeni conductelor de apă. Ghemuită pe una din trepte, repetă în zadar numele lui. De afară se auzeau voci de beţivi şi se cutremură, cuprinsă dintr-o dată de teamă.

Se întoarse pe dibuite în dormitor. Oglinda se afla lângă balcon şi de afară pătrundea puţină lumină. Multă vreme îşi privi, fascinată, propriul chip. Părul despletit i se răvăşise, şi noaptea îi accentua, nemiloasă, zbârciturile. Acoperindu-şi faţa cu mâinile, izbucni în plâns.

În stradă, beţivii continuau să se ciondănească.

Metralla luă bancnota de douăzeci de *duros* şi-l bătu uşor cu palma pe umăr.

— Aşa mai merge, îngeraşule, spuse el.

Fără să răspundă la zâmbetul lui, Antonio se aşeză pe rogojină. Ca totdeauna când se întorcea de la soţia iconarului, se simţea trist şi deprimat. Trecuse mai bine de o lună de când se dusese pentru prima oară la ea în casă şi nu ştia câtă vreme va mai trebui s-o suporte.

— Ai răbdare, ce dracu', îi spunea prietenul său.

Dar Metralla nu stătea închis cu ea în casă câte opt ceasuri pe zi, simţind privirea ei de nebună aţintită asupra lui, mereu la pândă. Metralla se mulţumea să încaseze banii, fără a fi nevoit să rabde nici tăcerea ei ostilă, nici glasul, nici râsul ei. De când Antonio începuse să-i fure banii din poşetă, îl privea cu o expresie mai ciudată ca de obicei. Vicleană şi răzbunătoare cum era, aştepta fără îndoială un prilej potrivit pentru a-l denunţa...

— Îţi spun eu că-ntr-o bună zi, când nici prin cap n-o să ne treacă, o să trimită sticleţii la Refugiu, insista el. Şi atunci, adio călătorie...

— Dacă şi-ar fi dat seama că o uşurezi de bani ţi-ar fi dat de mult papucii.

— Se ascunde pe culoar ca să mă pândească... Îţi jur c-am auzit-o.

— Dacă te vede şi te lasă-n pace, înseamnă că nici nu-i pasă.

Era cu neputinţă să-l scoată din ale lui. Antonio încercase toate mijloacele, dar Metralla era neînduplecat. Atâta vreme cât aşteptau prilejul s-o şteargă, repeta el într-una, trebuia sa tacă şi să-nghită... Banii pe care-i subtiliza erau necesari pentru călătorie... Dacă Antonio voia să dea înapoi, n-avea decât să spună.

— Nu; nu dau înapoi, se apără el enervat. Dar o cunosc mai bine decât tine şi ştiu ce-i poate pielea. Dac-ai vedea-o-n fiecare zi aşa cum o văd eu...

— Tu continuă la fel ca până acum şi aşteaptă.
— Să aştept? Ce?
— Să avem toţi banii strânşi.
— Ieri am văzut sertarul în care-şi ţine banii, reluă Antonio. Dacă tipul îţi spune data plecării, eu îi şutesc chiar în ziua respectivă.

După o scurtă discuţie, sfârşiră prin a se pune de acord. Metralla îi spuse că pe la începutul lui august urma să acosteze un mare transatlantic în care ar fi fost posibil să se strecoare. Dacă Antonio se obliga să pună mâna pe toată suma dintr-o dată, atunci ar fi mai prudent să întrerupă furtul până în momentul sosirii vaporului.
— Cât crezi că are bătrâna?
— Nu ştiu... Mult.
— Eşti sigur că ai să te încumeţi să-i iei?
— Sunt sigur.
— Îmi juri?
— Îţi dau cuvântul meu.

Din ziua aceea, băiatul stătea ore întregi visând în faţa calendarului. Timpul petrecut în casa nevestei iconarului, sau stând la taifas cu pungaşii, încetă să-i mai pară lung şi inutil şi se transformă într-o simplă paranteză de aşteptare, care urma să se închidă, definitiv, la sosirea vaporului.

Întins pe plajă, alături de prietenul său, îşi trecea vremea bătând câmpii şi făcând tot felul de planuri. Gândul că încă nu începuse cu adevărat să trăiască adăuga călătoriei o emoţie în plus. „Mi-ar plăcea ca cele trei săptămâni care au rămas – spunea – să le petrec dormind. Nu mai vreau să văd, să aud, să aflu nimic... Cu cât vor fi mai puţine amintirile pe care le voi lua cu mine, cu atât îmi va fi mai uşor să le uit”.

Cu un vârf de creion socotise pe un carneţel orele, minutele şi secundele pe care trebuia să le mai petreacă în Spania: „Cinci sute patru ore. Trei mii două sute patruzeci

de minute. Un milion opt sute paisprezece mii patru sute secunde...” Metralla îl invită de câteva ori la cinema, dar Antonio nu vru să accepte. „Filmele îmi plac foarte mult – motiva el – aşa că prefer să nu le văd. Dacă merg, ştiu că au să mă distragă. Şi nu vreau să mă gândesc la nimic altceva decât la călătorie...”

Zilele erau lungi şi călduroase, şi când pleca din casa iconarului se oprea pe plajă să mediteze. Refugiul îşi pierduse atracţia pe care o avea odinioară pentru el. Disciplina bandei slăbise încetul cu încetul şi, de pe la începutul verii, fiecare făcea cam ce-l tăia capul.

Într-o bună zi, Ţiganul se mută cu iubita lui în Cartierul Chinezesc. Alberto îl căută toată noaptea şi a doua zi dispăru şi el, fără să spună unde. Gonzalo şi Cristóbal nu vorbeau cu Drácula. Neorealistul se îmbolnăvi şi o săptămână întreagă delira. Metralla renunţase să-şi mai exercite autoritatea şi, după fiecare nouă spargere, se iscau neînţelegeri şi certuri.

Viaţa îi era ipotecată până la data îmbarcării şi Antonio evita pe cât posibil tovărăşia prietenilor săi. Mergea ca un automat de la casa iconarului la Refugiu şi de la Refugiu la casa iconarului, dar era de fapt străin la tot ceea ce se petrecea în jur.

Nevasta iconarului îi vorbea fără încetare despre copilul ei şi Antonio o asculta absorbit, fără să audă însă nimic din ceea ce-i spunea ea. Din pricina intensei aşteptări, creierul i se golise cu totul şi abia dacă mai reuşea să priceapă cuvintele. Seara, culcat pe nisip, făcea un ultim calcul al timpului rămas şi, întors la Refugiu, smulgea încă o filă din calendar.

Pe măsură ce se apropia ziua îmbarcării, Metralla se arăta tot mai agitat şi febril, şi, fără să-i spună o vorbă, ieşea să hoinărească singur prin cartier. Antonio îi pândea întoarcerea plin de nelinişte. Noaptea îi părea cumplit de lungă fără el. Visase odată că i se întâmplase un accident

şi tremura pentru soarta călătoriei.

Într-o zi, nemaiputând să se stăpânească, se luă după el şi-l urmări, la o distanţă destul de mare.

Când ajunse cam prin dreptul bufetelor, Metralla se depărta de plajă şi străbătu străduţele Barcelonetei cu mâinile înfundate în buzunar. Dar, înainte de a fi descoperit unde se ducea, Antonio întoarse capul, îndemnat parcă de o presimţire, şi zări silueta femeii, lipită de zidul unei case.

Descurajat, se întoarse din nou la Refugiu. Găsi pe jos o bucată de cretă şi scrise pe bordura trotuarului:

NOUĂ ZILE

Luna strălucea, rotundă ca o monedă, şi Antonio traversă plaja pentru a scurta drumul spre fort.

Furtul fu dus la îndeplinire cu o uşurinţă neaşteptată. Băiatul îl înfăptuise de zeci de ori în minte şi constată, cu surprindere, că inima nu-i bătea mai tare ca de obicei. Plicul conţinea un pachet de bancnote de o mie, pe care le pipăi înainte de a le vârî în buzunar. Apoi încuie cu grijă sertarul biroului şi puse cheia la loc, în bomboniera de argint.

Ceasul de pe comodă arăta şase şi zece. Metralla îl aştepta pe chei la şase şi jumătate, aşa că ieşi din cameră fără să se grăbească. Femeia moţăia pe canapeaua din salon şi Antonio se strecură până în vestibul în vârful picioarelor.

— Antonio...

Duşmanca lui de moarte îi rostea numele prin somn şi băiatul o ascultă, ţinându-şi răsuflarea. Cu o satisfacţie plină de cruzime, încercă să-şi închipuie reacţia ei în momentul când se va trezi. În dimineaţa aceea, Antonio îi scrisese o scrisoare de adio şi, la plecare, o azvârlise în cutia poştală din colţ.

„Plec pentru todeauna din Spania, spunea. *Nu încercaţ să mă căutaţ. Bani pe care v-i iam luat din plic o să vi înapoiez prin mandat poştal când am să fiu bogat”.*

Băiatul ocoli grilajul cheiului şi se îndreptă spre locul de întâlnire. Aşezat pe un colac de frânghie, începu să numere banii din plic.

Soarele colora în galben deschis fumul vapoarelor şi pescăruşii atingeau în zbor geamandurile, agitându-şi aripile ca nişte evantaie. Privi statuia lui Columb şi turnuleţele bacului. La cheiul din faţă acostase un transatlantic uriaş. Oare acesta o fi al lor? Timp de câteva secunde se lăsă, cu ochii închişi, pradă fanteziei. Deodată simţi atingerea unei mâini şi se întoarse. Era prietenul său.

— Ţi-e rău?

Antonio clătină negativ din cap. Metralla avea şapca trasă pe ceafă şi era îmbrăcat cu cămaşa şi pantalonii lui

de marinar. Obrazul îi era proaspăt bărbierit şi părul îi mirosea a apă de colonie.

Fără să scoată o vorbă, băiatul îi întinse plicul. Metralla numără hârtiile, fascinat, şi când termină îl privi cu duioşie.

— Sunt zece mii?

— Da.

— La dracu!... În viaţa mea n-am văzut atâţia bani la un loc...

Prietenul său îşi trecea limba peste buze şi mângâia pachetul, dus parcă pe altă lume.

— Şi femeia?

— Dormea.

— Eşti sigur că nu te-a văzut?

— Sigur.

— De bănuit, cu siguranţă că o să bănuiască.

— Nu contează. Când o să anunţe poliţia, o să fim de mult în larg.

— Da, fireşte.

Un vapor sună din sirena lui plângăreaţă şi pescăruşii de pe geamandură îşi luară speriaţi zborul.

— Peste câteva minute trebuie să mă întâlnesc cu tipul. După ce aranjez cu el toată chestia, spuse Metralla arătând spre transatlantic, ne întâlnim acolo, la nouă.

— În ce loc?

— Lângă macara.

— Nu pot să vin şi eu cu tine, acuma? întrebă băiatul.

— Nu. Trebuie să vorbesc cu el între patru ochi.

— Unde?

— Într-un bar din Ramblas.

Se sculase în picioare, trădându-şi nerăbdarea, iar Antonio se ridică şi el, plin de nelinişte.

— Ai şi plecat?

— Da. Altfel am să ajung târziu.

— Atunci la nouă, pe chei, lângă macara.

— Exact.

Simţea o dorinţă nesăbuită de a-i striga: lasă-mă să vin cu tine, nu vreau să rămân singur orele astea două; dar frica făcea să-i îngheţe cuvintele pe buze, împiedicându-l să articuleze vreun sunet.

— Salut, puştiulică, spuse Metralla, apucându-l cu mâna de bărbie.

— Salut, ne vedem peste două ceasuri, şopti băiatul.

Aşezat din nou între frânghii, îl privi cum se îndepărtează. Metralla mergea sigur de sine şi se întoarse de câteva ori, surâzându-i. Apropierea plecării nu părea să-l afecteze, aşa ca pe el, şi-i arătă cu mâna în direcţia Gării Maritime. Apoi făcu un salt mortal de echilibrist şi dispăru dincolo de grilaj, râzând în hohote.

Fără să-şi dea seama de ce, pirueta îi retrezise toată neliniştea şi, dintr-un salt, Antonio fu în picioare. Grilajul care înconjura cheiul avea mai multe ieşiri, şi băiatul se pomeni în Promenada Naţională. Dar, cu toate că făcu înconjurul complet al cuartalului, nu-l zări pe Metralla nicăieri: de îndată ce executase săritura sa de saltimbanc, acesta dispăruse fără urmă.

Băiatul se opri la un bar să ia o bere şi apoi se întoarse din nou pe chei. Era posibil ca nevasta iconarului să fi şi anunţat poliţia, şi în apropierea mahalalei lor ar fi riscat să fie descoperit. Zece mii de *pesetas* reprezenta o sumă însemnată... Ziarele de seară vor vorbi fără îndoială despre furt şi fotografia lui va apărea, ca şi cea a lui Sabater, pe prima pagină din *Cazul.*

Cercetă cu prudenţă silueta vameşului, nemişcat lângă ghereta lui. La ora aceea, comisarul emisese cu siguranţă mandatul de arestare şi Antonio îşi închipui, pentru o clipă, că e urmărit de câţiva copoi. Văzuse la cinematograf multe scene de felul acesta, şi se întrebă ce-ar face Sabater în locul lui. Avea la el fotografia banditului şi o privi îndelung, ca să mai prindă curaj. *„Tâlharul va cădea în mâinile*

noastre – citi el, cutremurându-se – *dar ştim că nu-l vom putea prinde viu. E asemeni unei fiare încolţite. Va muri asasinând...”*

Străduindu-se să nu atragă atenţia, se strecură până la maldărul de lăzi sprijinite de zidul şopronului. Ferit de orice privire indiscretă, trecu în revistă, pentru ultima oară, tot bagajul pe care-l avea: dicţionarul englez şi pila, cuţitul din Albacete, harta Americii şi cartuşele.

(Soarele dispăruse în sfârşit dincolo de Montjuich şi lumina se destrăma încet în aer. Ultimele rândunele se întorceau de pe stăvilar, alungate de trecători, iar cadeţii de pe nava-şcoală din apropiere coborâră, solemn, steagul de pe catarg.)

Rămase multă vreme aplecat asupra hărţii Americii. Cartea de Geografie a nevestei iconarului cuprindea o prezentare amănunţită a ţărilor prin care urmau să treacă şi învăţase pe dinafară hotarele şi suprafeţele lor, populaţia, oraşele şi condiţiile naturale. Când nu mai văzu să citească, privi ceasul luminos din turn şi se ridică în picioare. Acele indicatoare arătau nouă fără zece. Dacă nu se grăbea, întârzia la întâlnire.

Strângând cuţitul între degete, străbătu cheiurile pustii, trecând pe sub fasciculele de lumină ale reflectoarelor. În faţa lui Columb se aflau o mulţime de americani şi de poliţişti, aşa că făcu un mic ocol pentru a evita o eventuală capcană. Curierul de Mallorca tocmai pleca, strălucind de lumini, şi băiatul coti la stânga, în direcţia transatlanticului.

Când ajunse lângă macara, văzu că era ceasul nouă fără un minut. Metralla nu venise încă, aşa încât Antonio se aşeză pe o ladă să-l aştepte.

Inima îi bătea cu putere din pricina goanei şi începu să pândească, cu respiraţia tăiată, forfota trecătorilor.

— Domnii călători care nu au trecut încă pe la Vamă sunt rugaţi să îndeplinească de urgenţă această

formalitate, pentru ca...

Megafonul repetă comunicarea în franceză şi engleză. Membrii echipajului suiau şi coborau pasarela, iar macaralele descărcau bagajele pe vapor...

Fără să-şi poată stăpâni nerăbdarea, se ridică în picioare. Timp de câteva minute (cel mai important lucru era să nu se gândească la nimic) privi imaginea oraşului reflectată în oglinda apei. Apoi trecu o şalupă rapidă şi imaginea se frânse în mii de bucăţi.

— Metralla!

Strigătul izbucnise fără voia lui, şi fusese acoperit îndată de şuieratul unei sirene. Dar băiatul cu şapca îşi continuă nepăsător drumul, şi Antonio cercetă din nou, cu ochii scăldaţi în lacrimi, cheiurile pustii.

Gara Maritimă era înconjurată de un grilaj de metal. Începând să-şi piardă încrederea în prietenul său, încercă, desperat, să-l escaladeze. Un poliţist patrula, cu puşca pe umăr şi, când îl văzu, îl ameninţă de departe.

— Şterge-o, puştiule...

Speriat, băiatul se întoarse la postul lui de lângă macara. Megafonul transmitea noi comunicări, iar pasagerii de pe puntea vaporului îşi luau rămas bun şi fluturau batistele.

Cu creierul golit, continuă să aştepte. Ceasul din turn arăta acum zece şi zece, vaporul ridica ancora şi pe chei nu se mai vedea ţipenie de om. Apoi, pe lângă el trecu un bărbat care-l întrebă unde se află Clubul Maritim; tonul vesel şi calm al vocii lui îl scoase din sărite. Îi răspunse, ţipând, că nu ştie şi nici nu-l interesează şi, pierzând complet controlul asupra nervilor săi, o luă la fugă înspre Barceloneta, plângând cu hohote. (Citi, ca într-un coşmar, LE HAVRE, STOCKHOLM, LONDON, PANAMA, BUENOS AIRES... Vapoarele, strânse pentru puţină vreme la un loc lângă chei, aveau să se împrăştie ca seminţele în vânt, pentru a străbate, pe suprafaţa rotundă a planetei,

nenumărate mări şi oceane...)

Oraşul îl purta încolo şi-ncoace, ca un stomac uriaş şi, timp de câteva ceasuri, rătăci fără niciun ţel pe străzile lui. Jucase totul pe o singură carte şi acum, când pierduse, se simţea gol, pustiu...

Fără să se mire de fel, se pomeni faţă-n faţă cu soţia iconarului şi-i arătă cu mâna spre port.

— A plecat.

— Da.

— N-am să-l mai văd niciodată...

— Niciodată.

Apoi se trezi, dezbrăcat, în camera lui, plângând şi delirând cu glas tare. Femeia era întinsă alături de el, ca o amantă, şi Antonio îi vorbea despre furt, despre călătorie şi despre trădarea lui Metralla... Uneori oboseala îl dobora şi avea senzaţia că se prăbuşeşte într-o fântână. Iar când se deştepta din nou, femeia era tot alături de el, la pândă, mângâindu-i părul, fruntea, obrajii, mâinile. Chipul ei plutea deasupra lui ca o mască şi, privindu-i ochii strălucitori şi măriţi de fericire, Antonio înţelese, cu un amestec de tristeţe şi uşurare, că din clipa aceea copilăria lui se terminase şi că, de acum înainte, nu va mai putea scăpa niciodată.

6

Pe la jumătatea lui iulie, un nou val de căldură se abătu asupra cartierului. Timp de o săptămână şi mai bine, termometrul se menţinu la peste patruzeci de grade. Jumătate din fântâni secară şi femeile trebuiră să stea din nou la coadă pentru apă.

Zvonurile publice atribuiau faptul, ca de obicei, armei secrete a americanilor. „Vor să ne distrugă recolta, ca să ne oblige s-o cumpărăm pe-a lor", afirmau cei mai competenţi. Cu acoperişurile lor subţiri de tablă sau de ardezie, barăcile se transformaseră în veritabile cuptoare. Soarele dogorea fără contenire din zori şi până la lăsarea întunericului şi, cât era ziua de lungă, sufla o briză fierbinte, ieşită parcă dintr-o fierărie.

Canicula încorda nervii tuturor şi în fiece clipă izbucneau certuri şi bătăi. Un om îşi răni grav nevasta cu cuţitul, iar un altul îşi lovi fiul cu ciocanul. Presa din oraş se făcu ecoul acestor întâmplări şi *Avangarda* publică articolul unui eminent sociolog, cu privire la *„indicele scăzut al moralităţii claselor mai puţin favorizate*.

Pentru a pune capăt situaţiei, autorităţile hotărâră să sporească vigilenţa şi, într-o dimineaţă, cartierul se trezi împânzit de copoi. Din ziua aceea, Omul-Pisică îi vedea mereu cum străbat încet plaja în faţa întinderii pârjolite a cocioabelor şi barăcilor, îmbrăcaţi în verde şi negru ca nişte insecte, cu tricornul strălucind în soare şi cu puşca mitralieră pe umăr.

Oraşul întreg se revărsa către mare şi băiatul cutreiera plaja, cerşind bani de la turişti. Fără altă îmbrăcăminte decât vechii lui pantaloni, arătându-şi coastele care-i împungeau pielea, îşi încerca norocul de dimineaţa până seara, improvizând surâsuri şi rugăminţi, strâmbături de durere şi priviri de înfometat.

— Doamnă, buna mea doamnă...

— Fie-vă milă de un biet orfan...

— Un bănuţ şi Dumnezeu o să vă răsplătească...

Într-o zi, poliţiştii se opriră în faţa unei cocioabe acoperite cu tablă şi o luară de acolo pe Coral. Omul-Pisică îşi petrecuse dimineaţa pe la bufete şi, când află, se duse într-un suflet la Comisariat, cu ochii plini de lacrimi.

Din seara sărbătorii Sfântului Ion se gândea necontenit la fată şi, fără să-i spună nimic, îi punea în fiecare zi câte un mic dar în faţa uşii. (Banii cheltuiţi înainte pe bomboane sau îngheţate îi întrebuinţa acum cumpărând ilustrate colorate, panglici, ochelari de soare şi inele.)

Amintirea lui Coral, goală sub rochia ei roşie, îl urmărea ca o obsesie şi, fugind de tovărăşia prietenilor săi, Omul-Pisică se ascundea deseori pe sub arcadele podului. Aici, ferit de orice priviri, se delecta evocând-o cu ochii închişi, până când inima începea să-i bată ca un tam-tam.

Fără să-şi dea seama cum, se trezi în faţa Comisariatului. Uşa era dată de perete, dar un gardian îi tăie drumul.

— Ce cauţi?

Băiatul ridică speriat capul.

— Pe o verişoară de-a mea, minţi el. O fată care stă acolo la barăci, lângă haznale...

— Nu mai e aici, răspunse gardianul, fără să-l privească. Au mutat-o.

— Unde?

— Noi nu ştim nimic. Omul pocni din degete. Hai, şterge-o...

Omul-Pisică se depărtă cu câţiva paşi şi se aşeză pe o bancă de pe Promenadă. Tramvaiele urcau pline până la refuz şi un domn gras striga după un taxi. Fără să se dea încă bătut, cercetă faţada clădirii. În cea mai mare parte a încăperilor lumina era aprinsă şi băiatul se ridică pe vârfuri, curios, încercând să privească pe geam.

— Ţi-am spus o dată că nu-i aici, puştiule, îi strigă

gardianul. Au dus-o mai adineauri la Casa de corecţie.

— La Casa de corecţie?

— Da… Rasă-n cap.

Băiatul se îndepărtă, zăpăcit. Nepoata lui Eulogio îşi îngropase acolo tinereţea. Deţinutele, povestea ea, umblau îmbrăcate în pânză de sac şi munceau ca nişte sclave toată sfânta duminică.

— Cât timp le ţine? o întrebase odată Omul-Pisică.

Şi îşi aminti, cu groază, de răspunsul fetei:

— Ehei… Depinde… Pe unele din ele, cinci sau zece ani… Pe altele, toată viaţa…

Ocrotit de întuneric, privi multă vreme baraca închisă. Cineva făcuse curăţenie înăuntru şi, covârşit de tristeţe, descoperi ilustratele lui, rupte bucăţi şi azvârlite în drum.

Coral nu mai era aici; poate că n-avea s-o mai vadă niciodată…

A doua zi pândi din nou; şi a treia zi, şi-n ziua următoare. Şi cocioaba rămânea tot închisă, iar ilustratele străluceau în ţărână.

Imaginea unei Coral rase-n cap şi înfăşurate în zdrenţe mizerabile de sac se suprapuse puţin câte puţin celeilalte: a fetişcanei oacheşe şi îmbrăcate-n roşu, strălucitoare şi pline de viaţă.

În ziua de Sfântul Iacob se dezlănţui o furtună cu tunete şi fulgere şi Omul-Pisică ieşi cu prietenii săi la cerşit.

La întoarcere, trecu împreună cu Ramón prin faţa casei lui Coral. O familie încărcată de copii se instalase în ea, iar rămăşiţele ilustratelor dispăruseră, târâte de ploaie.

Timpul şterse totul şi băiatul constată uimit că inima nu-i mai tresărea la amintirea ei.

Cu o săptămână înainte de a-i fi expirat permisul de ieşire din ţară, Emilio se întoarse în Franţa. Încercările sale de a găsi un post convenabil de ajustor fuseseră zadarnice şi, descurajat de liniştea aparentă care domnea peste tot, hotărî să emigreze din nou.

Ca şi data trecută, Giner îl conduse la gară şi-l urmări cu privirea de pe peron până când se pierdu în depărtare. „Am să mă întorc repede. Poate de Crăciun", îi spusese la plecare. Dar din felul în care-şi ferea privirea, Giner înţelese că Emilio îl minţea şi că, de fapt, era tot atât de convins ca şi el că nu se vor mai vedea niciodată.

Istovit de arşiţă şi de tristeţe, o porni agale spre casă. Ideea de a rămâne din nou între patru ochi cu soţia lui îl obosea de pe acum. Duminica trecută, în timpul unei corride, Alfonso fusese luat în coarne de un tăuraş şi, cu toate că nu avea decât o rană uşoară, Trinidad făcuse din asta o dramă îngrozitoare. Cu glasul ei ascuţit, îl acuzase că el e vinovatul direct al nenorocirii şi îl insultase în faţa medicului care venise să-i scoată băiatului copcile.

— Asta ne mai lipsea... să iasă tot ca tine... După toate câte le-am pătimit... Doamne, Dumnezeule, ce pedeapsă!...

Accidentul îi părea un semn ceresc şi cocioaba se umplu de noi icoane. O statuie luminoasă a Sfintei Fecioare din Fátima fu instalată în sufragerie, alături de Cina cea de Taină, lucrată în stuc, iar complicatei binecuvântări a mesei i se adăuga o rugăciune pentru viitoarea convertire a Rusiei la Inima Neîntinată a Mariei.

Patronul îi dăduse o învoire de o zi şi se opri la cârciumă să bea ceva. Când intră, Aragonezul umplea ulciorul cu apă, iar cerşetorii jucau cărţi într-un colţ. Cinzeacă tocmai căsca, sprijinit cu coatele de tejghea şi, când îl zări, veni în întâmpinarea lui cu un aer misterios.

— Ssst... făcu, ducând degetul la buze. Să nu vorbeşti cu el...

Urmărind direcţia privirii lui, Giner văzu figura umilită a

lui Cinci Bani. Aşezat pe jos, ca şi cum picioarele nu l-ar mai fi putut susţine, se dezbrăcase de cămaşa lui jegoasă şi îşi scărpina blana neagră de pe piept.

— Ne-am certat pentru totdeauna, îi mărturisi Cinzeacă. E un prieten perfid... Un frate prefăcut...

Căutând să scape de explicaţiile lui gângăvite, Giner se aşează la singura masă liberă. În dreapta lui, un om bea o sticlă de coniac şi trebui să facă un efort pentru a-l recunoaşte. Saturio avea barba nerasă de multe zile şi părea să fi îmbătrânit cu zece ani. Pielea de pe obraji îi era albăstrie şi lividă, iar ochii îi străluceau, injectaţi. La un moment dat, cineva îl atinse din greşeală şi Saturio sări în picioare, furios.

— Lăsaţi-mă-n pace, ce dracu! strigă el. Nici aici nu poate omul să bea liniştit?

În local se făcu tăcere şi vinovatul se îndepărtă murmurând scuze. Dindărătul tejghelei, Aragonezul clătină încet din cap.

— Ce e cu el? întrebă Giner când plăti.

— Nu ştiu... Aragonezul privea, ca şi el, faţa crispată a lui Saturio şi hainele lui boţite şi pline de pete. De o săptămână încoace, stă aici cât e ziulica de mare...

— Trebuie să fie din pricina fetiţei, fără doar şi poate...

— Da. Lovitura l-a dărâmat de tot.

Incapabil să mai suporte spectacolul, Giner ieşi la soare, în piaţă. Pâcla învăluia peisajul în celofan şi marea sclipea ca o întindere de sticlă. În mahalaua arsă şi istovită, megafoanele sporovăiau, nepăsătoare la căldură. Pândind o adiere de briză, locuitorii deschiseseră larg uşile cocioabelor şi, din când în când, absurdă ca o halucinaţie, o avionetă zbura, însetată, pe deasupra plajei.

— Dom’le Giner...

Se întoarse să se uite, punându-şi palma streaşină la ochi din pricina luminii orbitoare. O femeie venea alergând înspre el, cu faţa scăldată în sudoare; Giner o privi fără să-

şi dea prea bine seama cine e.

— L-aţi văzut?

După gestul pe care-l făcu, arătându-i cârciuma Aragonezului, mai degrabă decât după rochia neagră, mototolită, pe care o purta, înţelese că era nevasta lui Saturio.

— Da.

Fuensanta plângea sau asudase şi îşi ştergea sudoarea (sau lacrimile) cu o batistă uriaşă.

— Dumneavoastră care aveţi carte şi educaţie trebuie să vorbiţi cu el, începu ea.

— Da.

— De când cu mititica, nu mai e omul de până acuma, dom'le Giner... Nu mai crede în nimic şi umblă ca scos din minţi...

— Da. Giner încerca, în zadar, să înghită; capul îl durea de parcă stătea să-i crape.

— Alaltăieri s-a certat cu părintele Bueno şi am pierdut apartamentul...

— Da.

— Nu face altceva decât să bea şi iar să bea, şi patronul spune că nu se mai duce la lucru.

Dintr-o dată, ca într-o sală de cinematograf la defectarea sonorului, încetă să-i mai audă glasul: Fuensanta îşi apropiase faţa congestionată de faţa lui, iar buzele i se mişcau fără să articuleze niciun sunet. (Deasupra lor, soarele pârjolea piaţa.)

— Da. Da. Da. Da. Da.

Lumina îl orbea cu totul şi o porni din loc, ca ars. Femeia implora şi gâfâia în urma lui, dar Giner grăbi pasul, insensibil la durerea şi lacrimile ei.

(Ei nu erau nimic. Cei zece mii de bărbaţi, femei şi copii din cartier duceau o viaţă de viermi. Picături de apă, care nu alcătuiesc o mare. Albine lucrătoare, care nici măcar nu constituie un roi.)

Fără să ştie de ce, continua să alerge la întâmplare printre grămezile putrede de gunoaie.

Printre pleoapele întredeschise, soarele îl tăia ca un cuţit. Pe jos era numai pietriş şi moloz şi rătăci la întâmplare până când simţi în sandale mângâierea mării.

Ajunsese la capătul mahalalei, acolo unde începea calea ferată, şi privi, aiurit, îmbulzeala de curioşi din jurul căsuţei lui Evaristo.

Când funcţionarii de la Tribunal se opriră în faţa uşii sale, bătrânul îi primi cu un zâmbet prietenos. Casa lui era una dintre ultimele din cartier şi nu primea niciodată vizita nimănui. În dimineaţa aceea, Aragonezul îi dăduse raţia săptămânală de mucuri de ţigări şi acum, aşezat pe treptele din faţa intrării, se chinuia, cu răbdare, să le sorteze.

Cel care înaintase primul îi întinse o foaie de hârtie şi, când îşi puse ochelarii, Evaristo văzu că e un ordin de evacuare. Fără să-şi părăsească zâmbetul, cercetă chipul molatec şi fără expresie al funcţionarului şi feţele plictisite, de circumstanţă, ale jandarmilor.

Vreme de câteva clipe îşi închipui că e vorba de o glumă. Vreun şmecher din cartier, rău intenţionat şi care avusese de gând să-i tragă o spaimă... Dar omul cu hârtia nu părea câtuşi de puţin dispus să glumească şi cerceta cu atenţie, din uşă, patul de lemn, masa, soba şi cutiile cu mucuri de ţigări.

— Aveţi unde să vă mutaţi? îl întrebă.

— Nu, răspunse bătrânul.

Funcţionarul ridică din umeri vrând parcă să spună: toţi înşiră aceleaşi baliverne. Îndată ce-şi învinseră primele clipe de teamă, vecinii începură să se îmbulzească plini de curiozitate, pentru a vedea ce se întâmplă. Un camion pentru căratul mobilei se oprise la câţiva metri depărtare şi abia când oamenii intrară în cocioabă şi azvârliră mobilele în el, Evaristo înţelese, în sfârşit, ce se petrece.

Inima încetă deodată să-i mai bată şi ochii i se umplură de lacrimi mari. Căsuţa, sărăcăcioasă şi mică, era singurul lucru pe care-l avea pe lume. Să-l dea afară însemna să-l condamne să moară de foame sau de ruşine, în stradă sau într-un azil.

Ca într-un coşmar, îl văzu pe Giner care-şi croia drum printre şirurile de gură-cască, strigând cât îl ţinea gura şi insultându-i pe jandarmi. Când îşi veni în fire, uşa căsuţei

era sigilată şi camionul dispăruse, cu patul, cu mobilele, cu Giner şi cu poliţiştii. Vecinii se strânseseră roată în jurul lui, atenţi şi îngrijoraţi, iar o femeie îi oferea o ceaşcă de ceai de tei cu zahăr.

— Bea o înghiţitură, tăicuţă...

— Dacă vrei, poţi veni să mănânci cu noi.

— Cumnatu-meu e plecat şi avem un pat liber...

Evaristo le mulţumi tuturor şi se strecură cum putu. Cu desagii atârnaţi pe umăr cutreieră cartierul de la un capăt la altul, fără niciun ţel precis.

Vestea despre cele întâmplate se răspândise cu iuţeala fulgerului şi, peste tot pe unde trecea, surprindea pe feţele oamenilor expresia milei şi a simpatiei. Mânios, îşi iuţi pasul. Gâtlejul îl ustura de sete şi se opri, înfierbântat, pe la câteva baruri, ca să bea ceva.

Străzile Barcelonetei erau înţesate de lume şi, în mijlocul pieţei, o flaşnetă cânta dansuri catalane. Pe Promenada Naţională, doi tineri se apropiară să-i dea de pomană dar, văzând expresia de pe faţa lui, se retraseră cerându-şi scuze.

Mai era puţin până la închiderea magazinelor şi Evaristo intră într-o librărie să cumpere două plicuri. Aşezat la o masă de bar, întocmi cu cea mai mare grijă, o scrisoare adresată Şefului Poliţiei, asigurându-l de totala nevinovăţie a lui Giner şi implorându-l să-l pună imediat în libertate.

Celălalt plic îl adresă Excelenţei Sale Domnului Căpitan General al celei de a Patra Regiuni Militare şi puse înăuntru toate decoraţiile sale din Africa şi din Filipine. Oficiul Poştal se afla la câţiva paşi de aici şi se duse să stampileze cele două scrisori ca să le trimită recomandate.

Când ieşi, puse în portofel chitanţa dată de funcţionară şi se îndreptă, ceva mai liniştit, spre cartierul său. Setea tot nu-i dădea pace şi se opri să mai bea o bere. În timp ce mergea, soarele coborâse dincolo de creasta munţilor şi un vânt cald stârnea, din loc în loc, vârtejuri mici de praf.

Aşezat lângă nişte tufişuri de mărăcini, privi cum se lăsa amurgul. Apoi întunericul se făcu din ce în ce mai des şi, când răsări luna, bătrânul o porni din nou la drum.

Noaptea, toată regiunea aceea era pustie şi Evaristo o străbătu încet, ocolind grămezile de gunoi. Sufla un vânt umed şi lipicios şi, cu desagii pe umăr, urcă povârnişul dealului.

De sus, de pe culme, domina întreaga piaţă a gării şi privirea i se opri asupra inscripţiei de pe zid. NICIUN CĂMIN FĂRĂ LUMINĂ, NICIUN SPANIOL FĂRĂ PÂINE, glăsuia lozinca.

Evaristo se aşeză comod între ierburi şi o privi multă vreme ţintă. Apoi îşi scoase briciul din buzunar şi, cu mâinile deasupra cutiilor, ca să nu murdărească iarba, îşi tăie venele.

7

Zorii zilei de duminică unsprezece august găsiră cartierul împodobit ca de sărbătoare; Excelenţa-sa Domnul Delegat îşi anunţase vizita pentru orele unsprezece şi, încă din ajun, echipe de dulgheri şi muncitori zileri lucrau intens la întinerirea barăcilor. O delegaţie a Frontului Tineretului mergea din casă în casă, distribuind embleme şi steguleţe pentru pavoazare, iar în faţa tribunei, care fusese ridicată în piaţă, li se împărţeau copiilor jucării şi dulciuri.

Când ieşi în uşă, Carlitos crezu la început că e victima unor halucinaţii. Draperiile şi damascurile ascundeau igrasia şi murdăria cocioabelor şi, de-a lungul celor cincizeci de metri cât ţinea piaţa, n-ai fi găsit nici măcar un gram de gunoi. Steagurile fluturau vesele în bătaia vântului şi cineva pusese glastre cu pini şi chiparoşi pe tot traseul cortegiului.

Hunta Catiheţilor Părintelui Bueno se dovedise cât se poate de zeloasă şi, de câteva săptămâni în coace, în localul Frontului Tineretului aveau loc mereu tot felul de adunări şi mitinguri dedicate pregătirii vizitei. Câteva dări de seamă scoseseră în relief caracterul transcendental al inaugurării noului bloc de locuinţe şi, după dezbateri furtunoase, Comisia de organizare hotărî ca solemnitatea să fie realizată cu cea mai mare pompă posibilă.

O alocaţie specială acordată de către ajutorul de primar lăsa câmp liber de acţiune geniului organizatoric al Huntei. Un maestru naţional, pensionar, compusese pentru această împrejurare un lung poem panegiric; dar în ultimul moment, părintele, invidios de primirea entuziastă făcută poemului de către colegii săi, hotărî să-l înlocuiască printr-un discurs scris de el însuşi.

În seara aceea, Carlitos fu convocat în localul din piaţetă. Părintele Bueno îl primi, tremurând de emoţie, şi îl

duse în sala unde Comisia delibera. „Trebuie să-ţi dau o veste minunată”, îi spuse. Şi, aprobat de zâmbetul părintesc şi binevoitor al celorlalţi, îl anunţă că, dintre toţi copiii din cartier, fusese ales tocmai el pentru a rosti discursul de bun-venit.

Fără să înţeleagă prea bine ce se petrece, Carlitos se văzu copleşit de felicitări, de zâmbete complice, de bătăi pe umăr şi de strângeri de mână. Domnii din Huntă ţinuseră neapărat să-i precizeze că e vorba de o mare onoare, iar o doamnă adăuga că niciodată nu le va putea mulţumi îndeajuns pentru acest serviciu. (În timp ce aştepta, cu discursul împăturit în mână, momentul începerii repetiţiei, îl auzise pe preot şoptind: „Da; e băiatul cel mare al lui Saturio... Tatăl lui a decăzut mult în ultima vreme... Ar fi păcat ca exemplul lui să le dăuneze copiilor...”)

Începând din ziua aceea, urma să repete în fiecare seară: *„Vrem să fim harnici şi vrem să fim smeriţi... Vrem să fim veseli şi vrem să fim supuşi... Domnul, care ne-a luat atâţia fraţi, ne-a d*at *în schimb un păstor bun...”* Părintele asculta cu mare atenţie cum citeşte şi, din când în când, îl corecta cu glas înflăcărat:

— Mai multă hotărâre... Mai multă hotărâre... Paragraful ăsta trebuie să-l declami cu forţă, ca un tânăr care are toată viaţa înaintea lui, nu ca un bătrân ramolit... Încă o dată, haide...

— ... Se vesteşte marele eveniment. Se şi aud răsunând daltele care taie cele dintâi pietre pentru palatele eliberării noastre...

— Şi mai multă hotărâre.

— ... cântând, cu puştile împodobite cu trandafirii păcii şi atârnate în balcoane, la lumina strălucitorului soare al Spaniei...

Carlitos termina repetiţiile istovit. Uneori părintele îl lua cu el să-i dea câte o gustare, dar invitaţia lui, în loc să-l

bucure ca înainte, îi mărea tristeţea şi oboseala. De câtva timp hoinărea singur pe uliţele mahalalei şi, când îi vedea pe ceilalţi băieţi râzând şi jucându-se, se îndepărta de ei cu o dureroasă senzaţie de izolare.

Cârciuma Aragonezului îl atrăgea ca un magnet. Tatăl său îşi petrecea aici întreaga zi şi băiatul, cu nasul turtit de geam, îl privea, ceasuri de-a rândul, cum bea. Odată, când se întorcea de la repetiţie, descoperi că nu era singur. Câţiva puştani zdrenţăroşi se uitau şi ei înăuntru şi, din seara aceea, se împrieteniră.

Repetase toată noaptea, cu o emoţie ciudată, numele lor: Paco, Ramón, Omul-Pisică... A doua zi îi întâlni din nou şi, printr-o înţelegere tacită, începură sa iasă împreună.

Noii săi tovarăşi erau dibaci şi cât se poate de inventivi în materie de trucuri şi născociri de orice soi. Împrăştiindu-se pe plajă la orele de mare aglomeraţie, cereau de pomană cu glasuri plângăreţe şi, la întoarcere, buzunarele le erau umflate de *pesetas* şi *duros.*

Când plecau, Carlitos îi privea cu invidie. Părintele Bueno îl aştepta la repetiţie şi, făcând haz de necaz, băiatul declamă în aulă interminabilul său discurs:

— Pentru noi nu există alt roşu decât cel al faldurilor arzătoare ale steagului nostru de eliberare socială... Roşul este una din culorile curcubeului şi, când nobila pasiune pentru dreptate îl flutură spre cerul Patriei, atunci acest roşu vibrează şi se contopeşte cu celelalte culori pentru a se transforma în albul unic, în a*lbul stindardului de pace între oamenii de bună credinţă...*

În ajunul festivităţii, repetiţiile ţinură toată ziua. Părintele umbla agitat de colo până colo, iar membrii Comisiei păreau cuprinşi de isterie. Urcat pe estrada aulei, îmbrăcat cu cămaşa albastră şi şapca roşie, declamă până aproape să rămână fără glas, sub privirile severe şi vigilente ale doamnelor şi domnilor din Huntă:

— Un popor care este capabil de aceste fapte eroice ale

spiritului, de aceste întâlniri cu Dumnezeu, e un popor alcătuit din fiinţe extraordinare, care, o dată pornite pe făgaşul culturii...

În sfârşit sosi şi ziua mult aşteptată şi Carlitos se trezi în mijlocul unui ocean de lume care-l felicita şi-l îmbrăţişa, îi îndrepta şapca pe cap şi-i netezea cutele cămăşii. Ameţit (ca şi cum ar fi fost vorba de altcineva), se văzu cocoţat la o tribună împodobită cu ghirlande de flori, în timp ce cartierul întreg părea să radieze de fericire sub roşul şi auriul stindardelor, iar un megafon atotputernic meliţa cu veselie marşuri militare.

— Vin... Vin...

Aplecându-se peste balustradă, spionă alaiul care înainta prin piaţa proaspăt măturată: Delegatul, enorm în hainele lui de culoare închisă, ajustate pe corp... Doi domni cu veste negre şi eşarfe de demnitari... Părintele Bueno, care surâdea şi îşi freca mâinile de parcă şi le-ar fi săpunit...

Înaintau, înaintau spre el şi o spaimă cumplită i se urcă în gâtlej. Cocoţaţi pe acoperişul unei barăci, Ramón şi Omul-Pisică râdeau şi dădeau cu tifla. Şi dintr-o dată, ca unui condamnat înainte de a muri, viaţa i se înfăţişă, întreagă, înaintea ochilor; îşi aminti de Saturio şi de fetiţă, de Giner şi de bătrânul evacuat din cocioabă. Lacrimile îi curgeau pe obraji fără să şi le poată stăvili, tulburându-i imaginea grupului surâzător şi paşnic care se apropia, iar când muzica încetă şi preotul îi făcu semn cu mâna, nu izbuti decât să îngaime:

— Domnule delegat... Suntem săraci... Tatăl meu...

Foaia cu discursuri îi alunecase dintre degete şi difuzoarele îşi reluară programul, întrerupând tăcerea penibilă.

Cu coatele pe balustrada tribunei, fără să-şi poată încă explica cele întâmplate, privi cortegiul autorităţilor care-şi continua drumul printre cele două şiruri de oameni tăcuţi, indiferent la fastuosul fâlfâit al steagurilor şi la ritmul

vesel şi antrenant al marşurilor.

... Dar o altă Spanie se naşte:
Spania daltei şi-a asprului baros,
cu acea tinereţe eternă ce creşte
din trecutul neamului, viguros.
O Spanie neînduplecată şi salvatoare,
Spanie ce răsare
purtând secure în mâna răzbunătoare.
Spanie a furiei şi-a ideii.

Antonio Machado: *Viitorul efemer*[13]

13 Antonio Machado: *Poezii şi poeme,* traducere de Aurel Rău, pag. 179, E.L.U., Bucureşti, 1964.